

Täysistunto

Keskiviikko 6.5.2020 klo 14.03—20.24

Täysistunto alkoi klo 14.03. Täysistunto päättyi klo 20.24.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.03—15.59 ja 17.58—20.24) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.59—17.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Alankomaiden, Irlannin, Itävallan, Kroatian, Latvian, Ruotsin, Saksan, Suomen ja Tšekin muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.7.-31.12.2020

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron, joka kestää 10 minuuttia, jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta siten, että ryhmäpuheenvuorokierroksen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Myös muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään samat 5 minuuttia. Täysistuntokäsittelyn kulessa varatut puheenvuorot ovat normaalin eli enintään 3 minuutin mittaisia. Lähetekeskusteluun varataan enintään 1,5 tuntia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.05 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän rauhanomaisempia aiheita välillä. Suomi todellakin valmistautuu osallistumaan Saksan johtaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon heinäkuun alusta tämän vuoden loppuun. Tähän taisteluosastoon Saksan ja Suomen lisäksi osallistuvat Alankomaat, Irlanti, Itävalta, Kroatia, Latvia, Ruotsi ja Tšekki. Ennen osaston valmiuteen asettamista koskevan ratkaisuehdotuksen tekemistä valtioneuvosto kuulee eduskuntaa antamalla sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisen selonteon. Eduskunnan kuulemisen jälkeen tasavallan presidentti päättää valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta sotilasosaston asettamisesta kor-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

keaan valmiuteen. Suomen osallistumisesta taisteluosastoon on linjattu tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisessä kokouksessa. Tästä linjauksesta on myös eduskuntaa informoitu. Linjauksen mukaisesti Suomi asettaa valmiuteen panssaritiedustelujoukkueen, jonka osana minilennokkiryhmän esikuntaupseereita ja kansallisen tukielementin. Yhteensä suomalaisjoukon kokonaisvahvuus on noin 80 sotilasta.

Arvoisa puhemies! Taisteluosastojen tarkoituksena on vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja sen keinovalikoimaa kriisinhallinnassa. Lisäksi taisteluosastot edesauttavat jäsenvaltioiden sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä. Yleisesti sotilasterminä taisteluosasto viittaa joukkoon, joka pystyy itsenäiseen toimintaan ilman ulkopuolisia lisä- tai tukielementtejä. Yleisen kehyksen EU:n taisteluosastojen toiminnalle muodostaa vuonna 2004 hyväksytty EU:n taisteluosastokonsepti. Valmiudessa olevan taisteluosaston tulee pystyä aloittamaan kriisinhallintatehtävät kriisialueilla kymmenen päivän kuluessa siitä, kun EU-neuvostossa tehdään päätös kriisinhallintaoperaation perustamisesta. Operaation käynnistämistä koskeva poliittinen päätös voidaan siten tarvittaessa toimeenpanna hyvin nopeasti.

Taisteluosastokonseptin mukaan taisteluosastoa voitaisiin käyttää suhteellisen rajoitettuun ja taisteluosaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään, jonka kesto on rajattu. YK:n tukeminen on keskeinen mahdollinen tehtävä. EU:n taisteluosastoa voidaan käyttää joko erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota. Konseptin mukainen taisteluosaston operaation enimmäiskesto on neljä kuukautta. Kunkin taisteluosaston valmiusvuoro kestää puoli vuotta, ja kerrallaan EU:lla on valmiudessa lähtökohtaisesti kaksi taisteluosastoa. Eri maaryhmistä koostuvat EU:n taisteluosastot ovat olleet valmiudessa kuuden kuukauden jaksoissa vuodesta 2007 eli 13 vuoden ajan, jos oikein lasken. Kuluvan vuoden toisella vuosipuoliskolla Saksan johtaman taisteluosaston lisäksi valmiusvuorossa on Italian johtama valmiusosasto.

Arvoisa puhemies! Sitten tähän realiteettiin, että EU:n taisteluosastoja ei ole toistaiseksi koskaan käytetty kriisinhallintaoperaatioissa. Miksi? Keskeisimmät syyt tälle ovat olleet yhtenäisen poliittisen tahdon puute EU:ssa, taloudellisen taakanjaon kysymykset ja kysymys valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuudesta ajankohtaisen kriisinhallintaoperaation hoitamiseen. Myöskään Saksan johtaman taisteluosaston osalta ei ole käynnissä aktiivista keskustelua tai valmistelua taisteluosaston käyttämisestä sen valmiusvuoron aikana. Taisteluosaston lähettämisestä operaatioon päätetään erikseen, ja tämä edellyttää muiden EU:n yhteisten turvallisuus- ja puolustuspoliittisten päätösten tapaan EU:n jäsenmaiden yksimielisyyttä. Valmiudessa olevan osaston johtovaltiolla on tärkeä rooli päätöksen valmistelussa. Tässä vaiheessa on vaikea arvioida, olisiko EU:ssa tämän vuoden toisella puoliskolla edellytyksiä tehdä päätös käyttöönotosta ajankohtaisessa kriisissä. Kynnys tähän on tähän asti ollut hyvin korkea.

EU:ssa on keskusteltu toimenpiteistä, joilla taisteluosastojen käytettävyyttä voitaisiin parantaa. Näitä ovat esimerkiksi rahoituksen uudistaminen niin, että taisteluosastojen käytön kustannuksista pienempi osa koituisi valmiusvuorossa olevien maiden vastuulle, joustavuuden lisääminen, etukäteissuunnittelun ja yhteydenpidon kehittäminen. Suomen näemyksen mukaan EU:n toimintakyvyn kannalta on oleellista, että EU:lla on aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Suomi on johdonmukaisesti puoltanut taisteluosaston käyttöä ja osallistunut valmiusvuoroihin. Kyse on myös EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisestä ja olemassa olevien instrumenttien hyödyntä-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

misestä tähän tarkoitukseen. Suomi on tukenut taisteluosastojen käytettävyyden lisäämiseen tähtääviä uudistuksia.

Arvoisa puhemies! Saksan johtama taisteluosasto täyttää EU:n taisteluosastokonseptin mukaiset vaatimukset ja on valmiusvuoron alkaessa kykenevä toteuttamaan mahdolliset kriisinhallintatehtävät. Taisteluosasto muodostuu esikuntaosista, maahanlaskupataljoonasta, lääkintäpataljoonasta sekä huoltopataljoonasta. Taisteluosaston kokonaisvahvuus on noin 4 100 sotilasta, joista suurin osa eli 2 500 on Saksasta.

Suomen osallistumisen koulutus- ja perustamisvaiheen sekä valmiusajan kustannukset on huomioitu sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoissa vuosien 2019 ja 2020 talousarvioissa ja vuoden 2021 osalta valtiontalouden määrärahaehyksissä. Nämä perustamisesta, koulutuksesta ja valmiudesta koituvat kulut ovat yhteensä 5,7 miljoonaa euroa sisältäen sekä ulko- että puolustusministeriön pääluokista katettavat menot. Sen sijaan taisteluosaston mahdolliseen käyttöön operaatioissa liittyviin kustannuksiin ei ole varauduttu tämän vuoden talousarvioesityksessä. Valmisteltaessa kansallista päätöstä taisteluosaston lähettämisestä operaatioon tarvittava rahoitus haettaisiin lisätalousarvioteitse, tai mikäli määrärahaa olisi, niin operaatio esitettäisiin katettavaksi momenttien varallaolokohdista.

Arvoisa puhemies! Päätös valmiudessa olevien joukkojen käyttämisestä EU:n operaatioissa on aina kansallinen. Suomessa päätös suomalaissotilaiden lähettämisestä operaatioon osana valmiudessa olevaa EU:n taisteluosastoa tehdään sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. EU:n taisteluosastojen mahdollista käyttöä koskevat kansalliset päätökset olisi tarpeen tehdä, ja ne valmistaudutaan tekemään nopeammin kuin päätökset osallistumisesta muihin sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Tähän liittyvät myös ennakkoon toteutettava selontekomenettely sekä niin sanottu korkea valmiuteen asettaminen ennen valmiusvuoron alkamista.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut EU:n taisteluosastoihin aiemmin yhteensä kuusi kertaa. Suomi osallistui 2007 ja 2011 Saksan ja Alankomaiden johdolla muodostettuihin taisteluosastoihin, vuosina 2008, 2011 ja 2015 Ruotsin johtamiin pohjoismaisiin taisteluosastoihin sekä vuonna 2016 Yhdistyneen kuningaskunnan johtamaan taisteluosastoon. Suomen kokemukset aiemmasta EU:n taisteluosastoon osallistumisesta ovat myönteisiä. Taisteluosastotoimintaan osallistuminen on osa Suomen johdonmukaista panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä konkreettinen panos EU:n puolustusulottuvuuden vahvistamiseen. Osallistumista puoltaa myös se, että Suomi tavoittelee EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön kunnianhimoista toimeenpanoa ja tähän yhteistyöhön sisältyy taisteluosastojen käyttöä koskeva sitoumus. Kansallisen puolustuksen näkökulmasta EU:n taisteluosastoihin osallistuminen on tukenut Puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Osallistuminen edesauttaa kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventämistä keskeisten kumppanimaiden kanssa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Suomen osallistumisesta arvioidaan olevan hyötyä siis sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta että Suomen kansallisen puolustuskyvyn kannalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kaikkonen, 4 minuuttia.

16.14 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Suomen osallistumisesta Saksan johtamaan taisteluosastoon on linjattu TP-UTVAssa

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

19.6.2019. TP-UTVA linjasi 9.4.20 sotilasosaston asettamisen korkeaan valmiuteen sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. Taisteluosastoon osallistuvat Saksan ja Suomen lisäksi Alankomaat, Irlanti, Itävalta, Kroatia, Latvia, Ruotsi ja Tšekki.

Aiemmat kokemuksemme EU:n taisteluosastoon osallistumisesta ovat myönteisiä. Osallistumisen merkitys kriisinhallintavalmiuksiemme ja Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisessä ja ylläpitämisessä on tärkeä. Nopean toiminnan joukkojen merkitys on viime vuosina korostunut asevoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Tämä kehitys vahvistuu edelleen tulevaisuudessa.

Viimeaikaiset kriisit ovat osoittaneet, että Puolustusvoimien kyky ja valmius reagoida nopeasti kehittyviin ja vaikeasti ennustettaviin turvallisuushäiriöihin on keskeistä. Osallistuminen taisteluosastojen toimintaan tukee myös tätä tavoitetta. Vaikka taisteluosastoja ei ole käytetty, valmiusvuoroissa ollutta koulutettua henkilöstöä on käytetty kriisinhallintaoperaatioissa valmiusvuoron jälkeen.

Saksan johtama taisteluosasto muodostuu esikuntaosista, maahanlaskupataljoonasta, lääkintäpataljoonasta sekä huoltopataljoonasta. Kokonaisvahvuus on noin 4 100 sotilasta, joista suurin osa, noin 2 500, on Saksasta. Taisteluosaston ytimen muodostaa ilmakuljetteen mekanisoitu pataljoona, jonka vahvuus on noin 2 000 sotilasta. Saksan jälkeen suurin osallistuja on Itävalta noin 550 sotilaalla. Muiden osallistujamaiden asettamat joukot ovat vahvuudeltaan noin 15—300 sotilasta.

Suomen osasto muodostuu panssaritiedustelujoukkueesta, jonka vahvuus on noin 60, minilennokkiryhmästä, 9, huolto-osasta, 10, sekä esikuntaupseereista, ja kokonaisvahvuus on tarkalleen 82 sotilasta. Pääosa henkilöstöstä on reserviläisiä. Esikuntaupseerit sekä eri osastojen johtajat ja/tai varajohtajat ovat Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä. Suomalainen panssaritiedustelujoukkue on ainoa taisteluosaston esikunnan alainen tiedusteluosa.

Hyvät kansanedustajat! Saksan johtaman taisteluosaston koulutus sujui suunnitelman mukaan COVID-19-epidemian puhkeamiseen asti. Suomalaisen pääjoukon koulutus aloitettiin 2. tammikuuta 20 Porin prikaatissa Säskylässä. Koulutusvaihe päättyi huhtikuun lopussa. Suomen osaston oli määrä osallistua maaliskuussa European Challenge 2020 -harjoitukseen Saksassa, mutta osallistuminen peruttiin 11.3. juuri ennen harjoitukseen siirtymistä epidemia-alueen läheisyydestä johtuen. Saksan harjoituksen peruuntuminen ei vaikuta joukon asettamiseen korkeaan valmiuteen 1.7. alkaen. Perutun harjoituksen korvaava kansallinen harjoitus järjestettiin 13.3.—1.4.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Vuoden 20 EUBG-valmiusvuoron jälkeen ei toistaiseksi ole tehty linjauksia Suomen mahdollisesta tulevasta osallistumisesta EU:n taisteluosastoihin. Puolustusvoimille on annettu tehtäväksi selvittää alustavasti, millä suorituskyvyllä Puolustusvoimat voisi osallistua valmiuteen vuoden 24 tai 25 aikana, mutta siitä sitten mahdolliset päätökset aikanaan. Se asia ei ole nyt ajankohtainen. Herra puhemies, asia kerrallaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset ministereille. Sitten ryhmäpuheenvuorokierrokseen. — 5 minuuttia, edustaja Tuomioja.

16.18 Erkki Tuomioja sd (ryhmäpuheenvuoro): Herra puhemies! Taisteluosastokonsepti otettiin 2007 käyttöön, ja osastot ovat olleet kuusi kuukautta kerrallaan valmiudessa siitä alkaen. Nyt on seitsemäs kerta, kun teemme päätöksen Suomen osallistumisesta tähän valmiuteen.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

EU:n taisteluosastoja ei ole kertaakaan käytetty. Tähän voi olla sekä hyviä että vähemmän hyviä syitä. Hyvä syy olisi, jos tätä palokuntaa ei missään olisi tarvittu yhdenkään palon taltuttamiseen. Valitettavasti näin ei näinä vuosina ole ollut, vaan kriisinhallintaan olisi eri puolilla maailmaa ja Euroopan naapurustossakin tarvittu resursseja. Selonteossa todetaan realistisesti: ”Keskeisimmät syyt tälle ovat olleet yhtenäisen poliittisen tahdon puute, taloudellisen taakanjaon kysymykset ja kysymys valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuudesta ajankohtaisen kriisinhallintaoperaation hoitamiseen.” Tällä viitataan siihen, että miniminään 1 000 sotilaan ja enimmillään yli 4 000 sotilaan yksikkö, mistä nyt tässä Saksan johtamassa yhdeksän maan osastossa on kyse, on suuri ja joustamaton möhkäle. Tähän ongelmaan EU:ssa haetaan ratkaisua niin sanotun modulaarisuuden avulla.

Selonteossa kerrotaan, että Suomi on johdonmukaisesti puoltanut taisteluosaston käyttöä ja osallistunut valmiusvuoroihin kuusi kertaa. Kukaan ei tietenkään toivo tilanteita, joissa tätä tarvittaisiin, mutta siihen on syytä varautua, eikä osallistuminen tähän ole suinkaan pois kansallisista tarpeistamme vaan tukee myös oman osaamisemme kehittämistä. Tällä Suomen linjalla ja selonteossa ilmaistulla valmiudella tukea osastojen käytettävyyden lisäämistä sekä myönteisellä suhtautumisella yhteisrahoituksen lisäämiseen sotilaallisessa kriisinhallinnassa on sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän täysi tuki.

Taisteluosastojen nimitys viittaa ensi sijassa yksikön kokoon ja itsenäiseen toimintakykyyn eikä suinkaan sotimishalukkuuteen, mikä ei EU:n kriisinhallinnan tehtäviin kuulu. Osallistuminen osastoihin ja tuki niiden kehittämiseksi on Suomen kannattamaa työtä unionin monipuolisten kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseksi. Siksi olemme mukana yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toteuttamisessa ja siihen luodussa pysyvässä rakenteellisessa yhteistyössä. Kyse on unionin yhteisestä politiikasta ja toimintakyvyn vahvistamisesta. Osallistuminen myös unionirakenteiden ulkopuolella tapahtuvaan maaryhmittäiseen yhteistyöhön palvelee sekin meidän kansallisen puolustuksemme kehittämistä, mutta lähtökohtamme täytyy olla, että tämäkin yhteistyö on tarkoitettu koko unionin vahvistamiseen, ja on varottava, ettei se tuo uusia jakolinjoja unionin sisälle.

Niin tärkeää kuin näiden sotilaallisten valmiuksien ylläpitäminen ja kehittäminen onkin, olemme nyt nähneet myös, miten niistä ei ole mitään apua COVID-pandemian kaltaisissa tilanteissa. Siksi tärkeä opetus on, että EU:n yhteistyötä ja yhteisiä valmiuksia kohdata ja toimia tällaisissa tilanteissa on vahvistettava, ja on tarpeen, että Suomi on aloitteellinen eurooppalaisten siviilikriisinhallintavalmiuksien kehittämisessä.

Päätöksenteko osastojen käytöstä on aina kansallinen, ja näin täytyy jatkossakin olla, eikä yksikään maa ole valmis siirtämään päätöstä sotilaallisten voimavarojensa käytöstä muille toimijoille. Jotta osastoa käytettäisiin, on tästä ensin oltava kattava yksimielisyys EU-maiden kesken unionin päätöksenteossa, ja kun me olemme osa tätä päätöksentekoa, ei päätöstä voida tehdä ilman Suomen hyväksyntää. Silloin on myös ymmärrettävä, että jos olemme unionin päätöksenteossa — ja sekin voi tapahtua vain eduskunnan suostumuksella — nähneet perustelluksi ja tarpeelliseksi taisteluosaston käytön jossain kriisitilanteessa, emme sen jälkeen voi uskottavuuttamme ja itsekunnioitustamme menettämättä kieltäytyä valmiusvuorossa olevien suomalaisten osallistumisesta operaatioon, vaikka tämä tietysti aina erillisen päätöksen vaatiikin. — Kiitos.

16.23 Jari Ronkainen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi aloittaa puoli vuotta kestävänsä valmiusvuoronsa EU:n taisteluosastossa heinäkuussa noin 80 sotilaan voi-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

malli. Tämä EU:n taisteluosasto on ollut operatiivisessa käytössä vuodesta 2007, mutta kertaakaan sitä ei ole käytetty, ei edes esimerkiksi Euroopassa tapahtuneiden vakavien terrori-iskujen jälkeen, kun valmiutta olisi pitänyt kohottaa. Joukkoja voidaan käyttää esimerkiksi lentokentän suojaamiseen, ja sen toiminta-alueeksi on määritetty 6 000 kilometrin säde Brysselistä, mutta edes silloin, kun islamilainen itsemurhapommittaja iski Brysselin lentokentälle, ei joukkoja käytetty.

Osasto maksaa veronmaksajille, ja sen tarkoitus on torjua ja selvittää kriisejä. Koska sitä ei selvästikään haluta käyttää, vaikka raha kyllä kelpaa, voidaan taisteluosastoon osallistumisen mielekkyys ja hyöty kyseenalaistaa. Sotilaallinen koulutus tai Suomi eivät ole merkittävästi hyötynneet osastosta. Kyseessä on ollut lähinnä taloudellinen tappio, vaikka tarkoitus oli alussa paperilla hyvä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattavat suomalaisten ammattisotilaiden käyttöä maailmalla tarkoituksenmukaisissa tilanteissa, siis silloin, kun se on yhteiskuntarauhan ja Suomen edun mukaista. Tällaista toimintaa on esimerkiksi suomalainen kriisinhallinta YK:n alaisuudessa. Suomalainen rauhanturvaaja on arvostettu ja ammattitaitoinen.

Kuten selonteossakin mainitaan, tätä EU:n taistelujoukkoa ei ole käytetty edes kriisinhallintatehtävissä. Käyttämättömyyttä perustellaan selonteossa muun muassa poliittisen tahdon puutteella ja taloudellisen taakanjaon kysymyksillä. Tällainen on käsittämätöntä. Toisin sanottuna valmiusvuorosta kyllä maksetaan kiltisti, mutta jos joukkoja pitäisi oikeasti käyttää, niin osallistuvissa maissa alkaa valitus käytön kuluista. Poliittiset syyt lienevät sellaisia, että osaston käyttö olisi antanut liian aggressiivisen kuvan.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että taisteluosaston käyttöä oltaisiin mahdollisesti helpottamassa kehittämällä rahoitusmallia kohti yhtä rahoituskanavaa. Lisäksi on keskusteltu siitä, että joukoista tehtäisiin joustavampia rakenteeltaan, jotta erilaisiin tehtäviin soveltuvia joukkoja voitaisiin lisätä vapaaehtoisista maista. Osastoa on välätelty käytettäväksi myös EU:n operaatioiden reservinä nyt, kun Iso-Britannia ei ole enää brexitin myötä mukana.

Valitettavasti emme näe, että edellä mainitut kehityskohteet tekisivät taisteluosastosta merkityksellisemmän. Kokemuksista on opittava, ja jo pitkä kokemus osoittaa, ettei osastoa tulla käyttämään. Selonteossa todetaan, että EU:lla on oltava aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Sitä ei kuitenkaan ole. Todistetusti.

Taisteluosastoon osallistuminen oli kieltämättä aikanaan perusteltua. Se on varmasti täällä yhteinen näkemyksemme. Tulevaisuuden ennustaminen on kuitenkin erityisen vaikeaa, ja siksi kokemuksista pitää oppia. Selonteossa todetaan edelleen, että osallistuminen on osa johdonmukaista panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseksi ja vahvistamiseksi. Olemme eri mieltä. Nimenomaan johdonmukainen kokemus osoittaa, ettei osastolle ole käyttöä.

Arvoisa puhemies! EU on tällä vuosituhanella osoittanut monessa kriisissä olevansa kyvytön kriisien hoitamiseen, oli sitten kyse siviilejä koskevista asioista, rahasta tai sotilaallisesta voimankäytöstä. Kriisit on hoidettu mielellään niin, että EU:n valta kasvaa, mutta itsenäisten valtioiden itsemääräämisoikeus kapenee. Samaan suuntaan halutaan viedä tätäkin joukkoa. Selonteossa mainitaan kunnianhimoisen rakenteellisen yhteistyön toimeenpano, jossa jäsenmaiden sitoutuvuutta merkittävästi lisättäisiin. Emme ole valmiita tällaiseen, emmekä kaipaa EU:sta sotilasliittoa sen enempää kuin liittovaltiotakaan. Yhteistyö jäsenvaltioiden kesken on suotavaa, mutta itsemääräämisoikeus on säilytettävä.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

16.27 **Jukka Kopra kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maailman metropoleista katsoen Suomi on kaukainen ja pieni kolkka Pohjolan perukoilla. Toisaalta viimeiset kuukaudet ovat osoittaneet, ettei Suomi ole suinkaan eristettynä muusta maailmasta. Päinvastoin, me olemme selkeästi osa kansainvälistä yhteisöä. Kansainvälisellä aktiivisuudellaan Suomi edistää sekä omaa turvallisuuttaan että vakautta maailmalla.

Suomi on osallistunut Euroopan unionin taisteluosaston toimintaan vuodesta 2007. Tähän käsittelemme siis seitsemättä osallistumiskertaa. Kokoomus on jo taisteluosaston suunnitteluvaiheessa 2000-luvun alkupuolella antanut vahvan tukensa tälle toiminnalle sekä sille, että EU:n mandaattia laajennetaan kriisinhallinta-asioissa.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän kanta on, että Suomen tulee osallistua tähän toimintaan kuten aiemminkin. Turvallisuutemme kannalta olennaista on, että Puolustusvoimat osallistuu toimintaan, josta saamme kokemusta sotilaallisesta kansainvälisestä yhteistyöstä sekä uutta osaamista kriisinhallinnasta. Taisteluosastojen toiminnassa noudatetaan Naton standardeja ja menettelytapoja. Naton ja Euroopan unionin kehittyvien sotilaallisten kykyjen välillä ei ole ristiriitaa — ne vahvistavat toisiaan ja ne vahvistavat Euroopan turvallisuutta.

Kuten selonteossa todetaan, Euroopan unionin taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty kriisinhallintaoperaatioissa. Kokoomuksen eduskuntaryhmässä toivomme tähän muutosta. Harjoittelu ja valmiudessa olo vahvistaa järjestelmää sekä Euroopan unionin uskotavuutta, mikäli joukkojen käytölle tulee todellinen tarve. Maailma ei ole muuttumassa turvallisempaan suuntaan. Kriisit puhkeavat yhtäkkiä, ja ennakoimattomiin tilanteisiin on reagoitava nopeasti. Tätä varten EU:n taisteluosasto aikoinaan perustettiin. Nopea toiminta tarkoittaa, että taistelujoukkojen on oltava operaatioalueella kymmenen päivän kuluessa siitä, kun EU on tehnyt päätöksen niiden käyttämisestä.

Valmiutta ylläpidetään toimintaa varten. Kriisinhallinnan tavoitteena on sammuttaa tulipaloja ympäri maailmaa. Tulipalot eivät tule sammutetuiksi, jos palomiehet jäävät paloasemalle eivätkä saavu onnettomuuspaikalle. Vaikka toiveissamme on, ettei tulipaloja koskaan syty, ei maailmassa ole kuitenkaan puutetta näistä kriiseistä. Meidän tulee rehellisesti myöntää, että EU:n taistelujoukkojen perustavanlaatuisin tehtävä ei ole täysin toteutunut. Vastuu tästä on jäsenmailla. On meidän kaikkien intressissä, että käymme EU-tasolla syväluotaavaa keskustelua toiminnan kehittämisestä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä kannustaa puolustusministeri Kaikkosta ja ulkoministeri Haavistoa aktiivisuuteen — voisitteko nostaa EU:n taisteluosaston toimettomuuden esille? Tähän tarvitaan EU-tason toimia.

Arvoisa puhemies! Pieni virus voi nykyään levitä muutamassa päivässä tuhansia kilometrejä. Virukset sekä kriisit on entistä vaikeampi eristää. Niiden vaikutukset heijastuvat kaikkiin maailman kolkkiin ja poliittisiin toimiin, ja tähän meidän on totuttava. Kansainvälisiin kriiseihin on vastattava sekä kansallisin että kansainvälisin keinoin. Koronavirus vähentää asevoimien kansainvälistä harjoitustoimintaa kuluvana vuonna. Suomen osaston oli määrä maaliskuussa osallistua European Challenge 2020 -harjoitukseen Saksassa, mutta se peruttiin, koska harjoitusalue olisi ollut lähellä epidemia-aluetta. On valmistauduttava siihen, että jopa hetkellinen harjoitustoiminnan alasajo saattaa johtaa sotilaallisen valmiuden heikkenemiseen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä ehdottaa, että kansainvälinen harjoitustoiminta korvataan väliaikaisesti kansallisilla harjoituksilla. On muistettava, että koronapandemia ei syrjäytä perinteisiä uhkakuvia. Meidän on pidettävä huolta puolustuskyvystämme.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kuten todettiin, Suomi on pieni maa Pohjolan perukoilla, mutta olemme myös EU-maa. Olemme mukana pöydissä, joissa teemme mantereitamme koskevia päätöksiä. Aktiivisuudella voimme vaikuttaa näihin päätöksiin. Emme saa aliarvioida myöskään omaa vaikutuskykyämme. Vahva, yhtenäinen ja toimintakykyinen Euroopan unioni on edellytys sille, että Suomikin menestyy. EU:n globaalin roolin vahvistaminen on tärkeää. Yhteinen taisteluosasto edesauttaa tämän saavuttamista.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee osallistumista valmiusvuoroon sekä osaston asettamista korkeaan valmiuteen.

16.32 Juha Sipilä kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspoliitiikan kehittäminen on ollut Suomen pitkäaikainen tavoite EU-politiikassa. Turvallisuus- ja puolustusyhteistyö onkin edistynyt viime vuosien aikana merkittävästi. Yhteistyön tiivistymisen myötä unioni pystyy paremmin suojelemaan kansalaisiaan ja sillä on entistä merkittävämpi rooli globaalin turvallisuuden tuottajana ja kansainvälisenä kumppanina muille toimijoille, kuten YK:lle.

EU:ssa käynnistyi brexit-kansanäänestyksen jälkeen tulevaisuustyö, jonka tuloksena syyskuussa 2016 pidetyssä Bratislavan huippukokouksessa päätettiin syventää edelleen Euroopan ulkoista turvallisuutta ja puolustusta. Eurooppa-neuvostossa saman vuoden joulukuussa vahvistettiin turvallisuus- ja puolustusalan täytäntöönpanosuunnitelma. Siihen kuuluivat konkreettisia toimia muun muassa pysyvä rakenteellinen yhteistyö ja EU:n nopean toiminnan välineiden vahvistaminen.

Kesäkuussa 2017 Eurooppa-neuvoston päätelmissä todettiin, että taisteluosastojen käyttö rahoitetaan yhteisenä kustannuksena EU:n hallinnoimasta Athena-järjestelmästä. Rahoitukseen liittyvät kysymykset ovat olleet yksi syy, miksi joukkoja ei ole vielä koskaan käytetty. Kuten selonteossa todetaan, rahoitusjärjestelmän uudistamisesta ei kuitenkaan ole päästy yhteisymmärrykseen.

Keskustan eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että nopean toiminnan joukkojen käytettävyyttä parannetaan sopimalla rahoitusjärjestelmästä ja lisäämällä osastojen kokoamiseen joustavuutta selonteossa esitetyllä tavalla. EU:lla on oltava aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Kyse on järjestelmän uskottavuudesta.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön kunianhimoiseen toimeenpanoon, mihin kuuluu sitoumus osallistua taisteluosastojen valmiusvuoroihin. EU:n taisteluosaston valmiuteen osallistumisella on keskeinen merkitys Suomen puolustuksen kehittämiselle. Osallistuminen valmiusvuoroon ja niihin kuuluvat harjoitukset vahvistavat puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä korostuu nopea reagoitivalmius. Suomen osallistuminen taisteluosastojen valmiusvuoroon tukee myös nopean toiminnan valmiuksien parantamista.

Jotta kokemukset osallistumisesta ovat myös jatkossa myönteisiä, on konseptia ja kansallista toimintamallia kyettävä jatkuvasti kehittämään. Selonteon valiokuntakäsittelyssä on huolellisesti arvioitava nopean toiminnan joukkojen käytettävyyden parantaminen, niiden merkitys EU:n turvallisuuspolitiikalle ja kriisinhallinnalle sekä Suomen saamalle kansalliselle hyödyille. Päätös valmiudessa olevien joukkojen käyttämisestä EU-operaatioissa on aina kansallinen ja tapahtuisi Suomessa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Arvoisa puhemies! EU:n neuvoston päätös taisteluosaston käytöstä edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä. Vaikka päätöksenteko EU-tasolla ja kansallisesti olisi nopeaa, tapahtuisi se perustellusti ja huolellisesti harkiten eduskuntaa kuullen.

Keskustan eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumista Saksan johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon ja sen asettamista korkeaan valmiuteen.

16.36 Hanna Holopainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on johdonmukaisesti tukenut Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kriisinhallintakyvyn kehittämistä. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa sitoudutaan edistämään vahvaa ja yhtenäistä Euroopan unionia, jolla on kykyä ratkaista globaaleja haasteita — Euroopan unionia, joka osoittaa johtajuutta ja luo vakautta ja turvallisuutta ympäristöönsä.

Euroopan unionilla on käytettävissään monipuolinen työkalupakki siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan elementtejä. Valmiudessa olevat nopeaan toimintaan kykenevät taisteluosastot ovat tärkeä täydennys tuohon työkalupakkiin. Ne on kehitetty välineeksi unionin alueen ulkopuolella tapahtuvaan kriisinhallintaan. Taisteluosastoa voitaisiin käyttää kestoltaan rajattuun ja osaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään joko erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota. Konseptin mukaan se soveltuisi esimerkiksi etujoukoksi jonkin keskeisen kohteen turvaamiseen tai se voisi turvata humanitääristen kuljetusten perille toimittamista.

Vuodesta 2007 lähtien Euroopan unionilla on ollut valmiudessa samanaikaisesti kaksi taisteluosastoa. Kunkin taisteluosaston valmiusvuoro kestää puoli vuotta, ja sitä edeltää perusteellinen koulutus- ja valmistelujakso. Valmiusvuoron aikana taisteluosasto on keskitettävissä kohdealueelle kymmenen päivän kuluessa päätöksestä.

Näitä taisteluosastoja ei ole kuitenkaan kertaakaan käytetty. Haasteena on ollut yhtenäisen poliittisen tahdon puute ja valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuus ajankohittaisen kriisinhallintaoperaation hoitamiseen. Merkittävin syy on todennäköisesti kuitenkin konseptin taloudelliseen taakanjakoon liittyvä valuvika. Mahdollisen operaation kustannukset lankeavat pitkälti taisteluosastoon osallistuville maille, mikä on todennäköisesti nostanut operaation käynnistämisen kynnystä. Euroopan unionin toimintakyvyn kannalta on oleellista, että on olemassa aito valmius käyttää tätä nopean toiminnan kykyä. Suomi on johdonmukaisesti pyrkinyt tukemaan taisteluosastojen käytettävyyden parantamista ja yhteisrahoitusmallin kehittämistä. Tätä vaikuttamistyötä on edelleen syytä jatkaa.

Suomi on osallistumassa valmiusosastoon nyt seitsemättä kertaa. Tällä kertaa osallistumme Saksan johtamaan taisteluosastoon. Suomi asettaa valmiuteen 82 sotilaan panssari-tiedustelujoukkueen, jonka osana on minilennokkiryhmä, esikuntaupseereita ja kansallinen huolto-osa. Osaston kokonaisvahvuus on noin 4 100 sotilasta, joista suurin osa on saksalaisia, noin 2 500.

Suomi on aiempien kokemusten perusteella kehittänyt omaa valmistautumistaan siten, että muun muassa kustannustehokkuutta on saatu parannettua. Taisteluosastoihin osallistumisella on osaltaan tärkeä merkitys Puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämisessä. Niihin osallistuminen kehittää Suomen kriisinhallintavalmiuksia ja syventää suomalaisjoukkojen yhteistoimintakykyä muiden unionimaiden kanssa. Tämä parantaa Suomen valmiutta sotilaallisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Erityisen tärkeää on saada mahdollisuus osallistua sotilaallisesti merkittävien EU-maiden johtamiin taisteluosastoihin.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Arvoisa puhemies! Viruspandemian yllättäminä länsimaiset valtiot ja myös Euroopan unionin jäsenmaat ensireaktiona keskittyivät ratkaisemaan ongelmaa yksin kukin omalla tahollaan. On kuitenkin aivan selvää, että yhteistyö on välttämätön osa pandemiakriisistä ulospääsyä. Sisäänpäin käpertyminen ei ole pitkällä tähtäimellä kestävä tapa toimia missään globaalissa kriisitilanteessa. Suomen edun mukaista on edistää eurooppalaista yhteistyökykyä ja yhteisten ratkaisuiden syntymistä. Koronapandemian aiheuttamien poikkeusolojen myötä myöskään muut globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos ja erilaiset vakautta ja turvallisuutta uhkaavat konfliktit, eivät suinkaan ole peruuntuneet. Ne ovat edelleen olemassa. Niiden ratkaisemiseksi tarvitaan johtajuutta ja yhteistä tahtotilaa. Meidän on tärkeä osaltamme sparrata Eurooppaa oikeaan suuntaan. On edelleen vahvistettava eurooppalaista solidaarisuutta ja ylläpidettävä yhteisiä rakenteita.

Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä näkee tärkeänä edistää Euroopan unionin kriisinhallintakykyä ja valmiutta ja tukee Suomen osallistumista valmiusvuoroon.

16.41 Markus Mustajärvi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroihin jo pitkään. Keskustelua osallistumisesta ei kuitenkaan ole juuri käyty, vaikka taisteluosastojen tarpeellisuutta ja Suomen osallistumista voi aiheesta arvioida kriittisesti.

Suurin puute taisteluosaston mahdollisen operaation käynnistämisessä on se, ettei YK:n turvallisuusneuvoston mandaattia edellytetä, vaikka EU on ilmoittanut sitoutuvansa ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan YK:n peruskirjan periaatteisiin. Tämä heikentää YK:n arvovaltaa ja toimintaedellytyksiä tilanteessa, jossa päinvastoin pitäisi pyrkiä vahvistamaan YK:n asemaa. Suomen linjan tulee olla selkeä: me emme tue osallistumista sellaisiin EU:n taisteluosaston operaatioihin, joilla ei ole YK:n mandaattia tai Etyjin tukea, olimmepa mukana taisteluosaston valmiusvuorossa tai emme.

EU:n neuvoston päätös taisteluosaston käytöstä edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä ja etenkin taisteluosastoon osallistuvien maiden yksimielisyyttä. Jos jäsenmaila ei ole yhteistä tahtoa, tilannekuvaa tai näkemystä taloudellisesta taakanjaosta, ei sotilasosastoa tulla käyttämään tulevaisuudessakaan, niin kuin ei ole käytetty kertaakaan sitten vuoden 2004. Jos taas halutaan luopua yksimielisyysvaatimuksesta, on se monelle maalle Suomi mukaan lukien mahdoton hyväksyä. Jatkossakin osallistumispäätös tulee tehdä kansallisesti.

Alun perinhän taisteluosastojen tarpeellisuutta perusteltiin kansanmurhien ehkäisyllä ja myöhemmin myös terrorisminvastaisella sodalla ja turvallisuussektorin tukemisella. Kuitenkaan taisteluosastoilla ei ole ratkaistu yhtään kriisiä, torjuttu katastrofia tai eliminoitu ainuttakaan uhkaa. Taisteluosastoissa onkin ollut kyse lähinnä laajennetusta ja pitkäkestoisemmasta kertausharjoitus- ja kansainvälisestä sotaharjoitustoiminnasta, jota Suomessa perustellaan kansallisen puolustuksen kehittämällä, niin kuin perustellaan kaikkea muutakin kansainvälistä yhteistyötä.

Arvoisa Puhemies! Suomen osallistumista taisteluosastotoimintaan pitääkin arvioida osana laajaa ja monisyistä kansainvälisen yhteistyön kehystä. Selonteon mukaan "kyse on myös EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisestä" ja edelleen "taisteluosastotoimintaan osallistuminen on osa Suomen johdonmukaista panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä konkreettinen panos EU:n puolustusulottuvuuden vahvistamiseen". Ehkä huomionarvoisin kohta selonteossa liittyy mainintaan EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön kunnianhimoisesta

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

toimeenpanosta. Sotilaalliseen yhteistyöhön panostaminen on se liima, jonka oletetaan pitävän kasassa yhä hauraammaksi käyneen Euroopan unionin, kun muita haasteita on riittämiin, niin kuin täällä olemme kuulleet?

Arvoisa Puhemies! Suomen osaston piti osallistua European Challenge 2020 -harjoitukseen. Se korvattiin kansallisella harjoituksella, joka arvioitiin Naton NEL1-tason kriteerein, joissa keskeisin läpäisyvaatimus on riittävän yhteensopivuuden varmistaminen Natomaiden joukkojen kanssa. Suomi kehittää sotilaallista liikkuvuutta EU:ssa ja yhteistyössä Naton kanssa, syventää kansainvälistä sotaharjoitustoimintaa, tukee EU:n puolustusrahastoa ja rauhanrahastoa, on solminut tukun kahden- ja kolmenvälisiä aiesopimuksia, jotka liittyvät puolustuspolitiikkaan, ja allekirjoittanut Nato-isäntämaasopimuksen. Suomen osallistumista EU:n taisteluosastotoimintaan tulee arvioida erityisesti tätä taustaa vasten.

Kansallista puolustuskykyä voitaisiin kehittää taisteluosastoon osallistumisen sijaan monin muin kustannustehokkaammin tavoin. Poliittiset sitoumukset ja laajempi viitekehys lienevät se syy, miksi toimintaan halutaan kuitenkin sitoutua niin vahvasti, vaikka näytöt ovat aika lailla olemattomia.

16.45 Eva Biaudet r (ryhmäpuheenvuoro): Årade talman! Det ligger ingen större dramatik i att Finland åter tänker vara en del av den EU-stridsgrupp som nu ska vara i beredskap under andra halvan av år 2020. Det är Tyskland som nu leder denna europeiska snabbinsatsstyrka, och Finland har varit med sex gånger tidigare, första gången år 2007. Det här är en del av våra internationella åligganden.

Svenska riksdagsgruppen anser att Finland ska vara en aktiv, solidarisk aktör för att det internationella samfundet ska kunna reagera snabbt på eskalerande kriser eller katastrofer. Det är en viktig del av vår utrikes- och säkerhetspolitik. Här förväntas trovärdighet och ett konsekvent agerande från Finlands sida. Vårt land har starka traditioner av fredsbevararuppdrag. EU:s stridsgrupper bygger på ett annat koncept, men till EU-stridsgruppernas uppdrag hör också att vid behov kunna ställas till FN:s förfogande om FN begär det. Till exempel för att skydda humanitära operationer.

Arvoisa puhemies! Vaikka EU:n taisteluosastokonsepti hyväksyttiin jo vuonna 2004, ja se on ollut valmiudessa vuodesta 2007, ei EU:n taisteluosastoja ole vielä koskaan käytetty varsinaisissa kriisinhallintatehtävissä. Valmiusjoukon lähettämiseen vaaditaan jäsenmaiden erillinen päätös. Yksimielisen päätöksen tekeminen edellyttää myös yhteisen tilannekuvan muodostamista. Siinä ei olla vielä onnistuttu.

Toinen syy siihen, että taisteluosastoa ei ole käytetty, kuten täällä on monesti sanottu, on valitettavasti taloudellinen. Mahdollisen operaation kustannukset lankeavat pitkälti taisteluosastoon juuri silloin osallistuville, valmiudessa oleville maille. Tällaisen enemmän tai vähemmän sattumanvaraisen talousvastuun sijaan Suomi haluaisi siirtyä yhteisrahoituksen lisäämiseen, mikä on merkille pantavaa. Athena-rahoitusmekanismia olisi siis nyt pyrittävä uudistamaan siten, että EU:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta aiheutuva taloudellinen taakka jaettaisiin kaikkien jäsenvaltioiden kesken. On suorastaan noloa, jos kriisinhallintaoperaation jarruna on se, että rahoituksesta ei ole päästy yksimielisyyteen.

Tosiasia on, että nopean toiminnan joukkoja ei tarvita kovin usein. Sellaiset mahdolliset tilanteet ovat harvinaisia. Mutta silloin, kun tarvitaan, EU:n olisi kyettävä toimimaan. YK:n tukeminen on yksi keskeinen tehtävä, joka voisi olla meille mahdollinen, kuten val-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

tioneuvoston selonteossa todetaan. EU:n taisteluosastoa tulisi voida käyttää joko erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota.

Jos esimerkiksi kyettäisiin päättämään YK-operaatiosta Luoteis-Syyrian pahoin kärsineessä Idlibin maakunnassa, nopean toiminnan joukot voisivat toimia esitehtävissä ja olla paikan päällä ennen suurempien kriisinhallintajoukkojen saapumista.

Ärade talman! Generellt kan sägas att vårt deltagande i EU:s stridsgrupp ger försvarspersonalens värdefulla erfarenheter, som hjälper oss att utveckla våra egna försvarssystem här hemma. Men det finns även andra fördelar. Då vi bedömer nyttan av att delta bör vi alltid ha ett tillräckligt brett perspektiv. Svenska riksdagsgruppen och SFP ser ett allmänt utrikes- och säkerhetspolitiskt intresse i att Finland är med i olika uppdrag, även med en liten insats. Vi ska vara på plats, lära oss, få bättre kännedom om läget — det ger både inflytande och trovärdighet i längden.

Arvoisa puhemies! Haluamme vahvistaa EU:n toimintakykyä ja yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Taisteluosastotoimintaan osallistuminen on yksi osa Suomen panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon. Se vahvistaa konkreettisesti EU:n puolustuslottuvuutta, mikä on meistä myös Suomen edun mukaista. Suomen linja on jatkossakin se, että kannamme kansainvälisen vastuun. Samalla se edellyttää, että operaatioihin osallistuvien turvallisuuteen panostetaan. Heidän turvallisuutensa on meidän vastuullamme.

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä Suomen tulee jatkaa EU:n taisteluosaston valmiusvuoroihin osallistumista nyt ja vastedeskin. Tarvitsemme tätä EU-yhteistyötä, ja meillä on tarjottavana osaamista, jota voimme käyttää alueellisen turvallisuuden, vakauden ja rauhan parantamiseksi eri puolilla maailmaa.

16.50 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä suhtautuu myönteisesti kriisinhallinnan yhteistyöhön Euroopan unionin puitteissa.

Värderade talman! EU:s krishantering och snabbinsatsstyrkorna är en viktig gemensam del av EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Tack vare krishanteringen har EU lyckats stävja konflikter inom Europa och i Europas sydöstra närområde såväl som i Afrika. Stabiliseringsåtgärderna i konfliktområdena fungerar också som en garant för stabilitet bland EU:s medlemsländer.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut taisteluosastoihin aiemmin kuusi kertaa. Valmiusvuoroa edeltää perusteellinen koulutus- ja valmistelujakso, johon sisältyy useita kriisinhallintaharjoituksia. Vaikka joukkoa koulutetaan ensisijaisesti mahdollista kriisinhallintaoperaatiota varten, osallistuminen kehittää kansallisen puolustuksen suorituskykyä, yhteistoimintakykyä sekä osoittaa kansainvälistä vastuunkantoa. Joukolle asetetut suorituskykyvaatimukset palvelevat pääosin suoraan kansallista puolustustamme.

EU:n taisteluosastoja ei toistaiseksi ole käytetty kriisinhallintaoperaatioissa. Taisteluosastojen myötä EU:lla on kuitenkin mahdollisuus nopeasti reagoida puhjenneisiin, kääjistyviin kriiseihin ja katastrofeihin. Tämä edellyttää sopivaa tehtäväkenttää ja poliittista yhteisymmärrystä EU:n jäsenmaiden kesken. Tämänkin sektorin kohdalla EU:n päätök-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

senteko on kuitenkin osoittautunut jäykäksi. Myös taloudelliseen taakanjakoon liittyvät kysymykset hankaloittavat päätöksentekoa. Operaatiosta koituvat kustannukset lankeavat nykyisin pitkälti taisteluosastoon osallistuville maille. Onkin syytä selvittää, olisiko taisteluosastojen käyttö tarkoituksenmukaista rahoittaa EU:n hallinnoimasta Athena-järjestelmästä. Taisteluosastojen käytettävyyttä, tehokkuutta ja kykyä yhtenäiseen toimintaan on syytä koulutuksella parantaa entisestään, sillä osastot ovat suorituskyvyltään hyvin erilaisia keskenään ja niiden soveltuvuus eri tehtäviin vaihtelee suuresti.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit näkee tarpeelliseksi siirtää EU:n kriisinhallintaoperaatioiden painopistettä siviilikriisinhallintaan ja koulutukseen. Tarve unionin siviilikriisinhallinnalle on kasvamassa. Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen julkaisussa todetaan, että EU:n aktiivisesta siviilitoimijuudesta huolimatta siviilikriisinhallintaa tehdään niukoilla resursseilla. Kokonaisvaltaisuuden parantamiseksi kriisinhallinnassa suorituskäykyä tulisi tasapainottaa Euroopan ulkosuhdehallinnon sotilas- ja siviilipuolen välillä.

Tulevina vuosina on myös kiinnitettävä huomiota yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ja kehitysyhteistyön rajapintaan ja niiden parempaan linkittämiseen. Konfliktien juurisyihin on puututtava tehokkaammin. Konfliktien ennaltaehkäisy on vaikuttavampaa kuin kriiseihin puuttuminen niiden jo puhjettua. EU:n tulee lisätä toimia, jotka liittyvät ennaltaehkäisyyn ja konfliktien ja kriisien taustalla oleviin syihin.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumista Saksan johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon. Samalla me kannustamme hallitusta pohtimaan, miten EU:n taisteluosastojärjestelmän käytettävyyttä kriisinhallintatehtävissä voitaisiin tulevaisuudessa parantaa, sekä tarkastelemaan, miten siviilikriisinhallinnan kasvavaan tarpeeseen vastataan unionin tasolla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto, 2 minuuttia.

16.55 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos käytetyistä puheenvuoroista. Otan aivan muutaman kommentin tässä vaiheessa:

Monet teistä, kuten edustaja Östman viimeksi, kiinnittivät huomiota siviilikriisinhallinnan kehittämiseen. Olen puhujien kanssa täysin samaa mieltä. Tämä oli myöskin edustaja Tuomiojan näkemys hyvin vahvasti. Ehkä tässä COVID-19-kriisissä nämä kysymykset heräävät entisestään. Suomihan on kuulunut siihen maaryhmään, joukkoon, joka on nostanut esiin jopa artikla 222:n, että eikö tällaisessa tilanteessa voisi sen puitteissa myöskin EU tehdä enemmän yhteistyötä maiden välillä. Se ei ole kuitenkaan saanut kannatusta.

Edustaja Kopra nosti esille sen, että Suomen pitäisi olla aktiivisempi siinä, että tätä mekanismia käytettäisiin, ja aktiivisempi ylipäätään EU:n puolustuspoliittisen yhteistyön osalta, ja tätä viestiä olemme vieneet. Se on Suomen kanta ollut, ja myöskin pysyvän rakenteellisen yhteistyön tuki on ollut vahva. Mutta on erittäin tärkeää, että se sanoma tulee myöskin tänään täältä vahvasti.

Olen täysin samaa mieltä niiden puhujien kanssa, jotka sanoivat, että tässä kuitenkin rakennetaan sellaista yhteistyötä — tämä tuli edustaja Sipilän puheenvuorossa vahvasti — jota tarvitaan Euroopassa tänä päivänä. Tämä on yksi niistä muodoista, ja vaikka taisteluosastoja ei ole käytetty, kuitenkin tämä harjoittelu ja suunnittelu ja yhdessä toimiminen luovat sellaista kapasiteettia, jota tällä hetkellä tarvitaan.

Sitten aivan viimeisenä asiana tulivat nämä kysymykset siitä, missä yhteydessä tätä voitaisiin käyttää ja voitaisiinko käyttää esimerkiksi YK-operaation tukena tai avaajana jos-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

sain tilanteessa. Olen hyvin samaa mieltä näistä asioista. Tänä päivänä — jos nyt vielä ottaa linkin COVID-19-kriisin ja kriisinhallinnan välillä — YK:n pääsihteerin vetoamus, jossa vedottiin tulitaukoon kaikkialla maailmassa tämän COVID-19-kriisin aikana, ei kovin monessa maailmankolkassa ole saanut positiivista, myönteistä vastakaikua, mutta näyttäisi, että Jemenin kriisissä Saudi-Arabia on ryhtynyt tällaiseen tulitaukoon, eli voidaan myöskin näillä poliittisilla vetoamuksilla ja poliittisella yhteistyöllä vaikuttaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kaikkonen, myös 2 minuuttia.

16.57 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt voisi kuvitella useankinlaisia erilaisia tilanteita, missä näitä joukkoja voisi käyttää, esimerkiksi kriisialueella, jolla tarvitaan luonnonkatastrofin tai vastaavan jälkeen haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille suojaa tai logistista tukea, tai ehkä vahvistamaan jo käynnissä olevaa EU:n kriisinhallintaoperaatiota, jos tilanne vaatii vahvistusta — määräajaksi tosin — tai sitten johonkin itsenäiseen kriisinhallinta- tai avunantotehtävään tai evakuoitustehtävään esimerkiksi. Näitä tämäläisiä kriisejä voi kuvitella. Eihän kriisejä sinänsä kukaan toivo, mutta niitä on ollut ja varmaan jatkossakin tulee, ja katsotaan, tuleeko sellainen tilanne, että näitä joukkoja pääsee sitten käyttämään, että niistä sitten ihan käytännönkin hyötyä on. Se on todettava kuitenkin, että niitä ei ole tarkoitettu siis EU:n sisäiseen käyttöön vaan EU:n ulkopuolella tapahtuvaan kriisiin.

Sitten näistä harjoituksista: Kansainvälisiä harjoituksiahan suunnitelmassa tälle vuodelle oli tuommoinen 70 osallistumista, mutta käytännössä se määrä pienenee nyt aika oleellisesti tämän koronaviruksen takia. Niitä on jo peruttu useita ja perutaan lisääkin. Samoin Suomessa pidettäviä harjoituksia on jouduttu sekä perumaan että sitten modifioimaan sillä tavalla, että niitä voidaan näissä koronaolosuhteissa toteuttaa. Kesän osalta päätökset on tehty jo, ja syksy arvioidaan tässä suhteessa. Harjoitellaan se, mikä näissä olosuhteissa on mahdollista, ja todennäköistä on, että koronavirus vaikuttaa kyllä myös ensi vuoden harjoitteluun.

16.59 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston eduskunnalle antamasta selonteosta ilmenee, että Suomi valmistautuu osallistumaan Saksan johtaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon kuuden kuukauden ajaksi heinäkuun 1. päivästä alkaen. Valtioneuvoston selonteko osoittaa myös sen, että Saksan johtaman taisteluosaston koko on yhteensä 4 100 sotilasta, joista suomalaisjoukon kokonaisvalmius on noin 80 sotilasta. Suomi osallistuu siis Euroopan unionin taisteluosaston valmiusvuoroon nyt seitsemättä kertaa. EU:n taisteluosastot ovat olleet toimintavalmiudessa vuodesta 2007 lähtien. Taisteluosastojen tarkoituksena on vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuutta ja puolustuspolitiikkaa ja sen keinovalikoimaa kriisien hallinnassa.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteosta käy ilmi, on COVID-19-epidemian puhkeaminen supistanut kansainvälisen kriisinhallinnan toimintaedellytyksiä. Samalla se on vaikuttanut Saksan johtaman taisteluosaston koulutukseen ja valmistautumiseen. Ulkoasiainvaliokunta odottaa asiantuntijakuulemisessaan saavansa arvion siitä, millä tavoin COVID-19-kriisi vaikuttaa Saksan johtaman taisteluosaston valmistautumiseen sekä itse valmiusvuoron toteuttamiseen. Oma tavoitteeni on, että suomalaisia sotilaita ei aseteta tarpeettomasti alttiiksi koronavirustartunnoille ja että taisteluosaston kaikessa toiminnassa noudatettaisiin hygieniä-, karanteeni- ja varovaisuusperiaatteita asianmukaiset suojavarusteet huomioiden.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kuten selonteosta ilmenee, ei EU:n taisteluosastoja ole kertaakaan käytetty kriisinhallintaoperaatiossa, eli unionin taisteluosastokonsepti ei ole toteuttanut keskeisintä tarkoitustaan nopeasta reagoinnista kriisinhallintatilanteessa. Käytännössä osallistuminen on siis merkinnyt Suomelle ainoastaan kouluttautumista ja verkottautumista. Osallistuminen on tukenut Puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Lisäksi osallistuminen on edistänyt kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön kehittämistä kumppanimaiden kesken.

Euroopassa on viime vuosina ilmennyt enenevässä määrin turvallisuusuhkia, kuten terrori-iskut ja pakolaiskriisi. Siirtolaistilanne uhkasi eskaloitua Kreikan rajalla alkuvuodesta. Olisiko tässä yhteydessä ollut tällä taisteluosastolla käyttöä? Nimittäin kuten ministeri mainitsi, näitä taisteluosastojoukkoja voitaisiin käyttää vain EU:n ulkopuolella olevissa kriiseissä. Olisiko tämä sopinut tähän Kreikan eskaloituneen kriisin ehkäisemiseen?

Hallituksen tavoitteena on, että kumppanuus edesauttaisi Suomea, mikäli joskus itse olimme avun tarpeessa. Keskeisiin kynnyskysymyksiin ovat jo pitkään kuuluneet operaatioihin liittyvät kustannukset ja kysymys taloudellista taakanjaosta. Kysymys taisteluosaston valmiusvuoron aikana mahdollisesti käynnistettävän operaation kustannusten jaosta tulee varmasti olemaan yksi keskeinen kysymys, johon ulkoasiainvaliokunta perehtyy asiaa koskeissa asiantuntijakuulemisissaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Tähän mennessä taisteluosastojen merkitys on jäänyt pieneksi. Reilussa kymmenessä vuodessa ei ole päästy yksimielisyyteen siitä, mihin taisteluosastoja käytännössä hyödynnettäisiin ja miten kustannukset jakautuisivat. Käytännössä niiden vaikutusmahdollisuudet jäävät hyvin laihoiksi. Tulevaisuudessa on pohdittava, kuinka paljon Suomi on muuttuneessa maailmantilanteessa valmis maksamaan osallistumisestaan sellaiseen Euroopan unionin toimintaan, jonka hyöty niin Suomelle kuin kriisin ratkaisemiseksi on ollut kyseenalaista. — Kiitos.

17.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit ja edustajakollegat! Tässä on siis kyse EU:n taisteluosaston valmiusvuorosta, 80 sotilaasta, heinäkuusta vuoden loppuun asti. Kokoomus ryhmäpuheenvuorossaan, jonka edustaja Kopra hetki siten piti, totesi, että me olemme antaneet vahvan tuen näille tämän järjestelmän alusta asti ja tuoneet esille myös matkan varrella, että näitä taisteluosastoja pitäisi myös pystyä käyttämään sujuvammin erilaisissa tilanteissa. Tässä keskustelussa on myös joitain esimerkkejä noussut. Nämä vahvistavat meidän kansainvälistä osaamistamme, yhteistyötä mutta myös kansallista puolustuskykyä, mikä on yksi keskeinen tehtävä, kun näissä operaatioissa ja tehtävissä mukana ollaan. Järjestelmää siis voisi ehdottomasti käyttää paremmin.

Me olemme paljon tehneet työtä myös vakuutuspuolan ja -turvan vahvistamiseksi erilaisissa kansainvälisissä tehtävissä toimivien osalta, ja itse uskon, että tässä valmiusvuorotoiminnassa siitä on erityisen hyvin huolehdittu ja tänä päivänä myös näissä muissa kriisinhallintaoperaatioissa paremmin kuin aiempina vuosina.

Haluan myös kiitoksen antaa siitä, kun puolustusministeri Kaikkonen totesi, että kun kansainvälinen harjoitustoiminta nyt merkittävästi vähenee, niin myös kansallisesti tätä harjoitustoimintaa ja kouluttautumista voidaan ylläpitää, niin kuin kokoomuskin ryhmäpuheenvuorossaan toi esiin.

Mutta ministeri Kaikkoselta olisin halunnut kysyä näistä eri kansainvälisissä tehtävissä olevista suomalaisista. Jos oikein muistan, niin Irakista aika iso osa kotiutettiin, mutta meillä on esimerkiksi Italiassa Merivoimien sotilaita operaatiossa, ja maaliskuussa on teh-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

ty päätös henkilökohtaisten palvelusvapaiden pitämisen keskeyttämisestä siellä. Jos oikein olen ymmärtänyt, niin nämä naiset ja miehet ovat nyt sitten niin sanotusti lähes vuorotta näissä tehtävissä. Maahantuloa osaan maista on rajoitettu, ja toisaalta ei voida matkustaa sieltä tänne ja täältä takaisin. Olisi ehkä mielenkiintoista tässä keskustelussa, kun se kuitenkin tätä niin läheisesti sivuaa, kuulla puolustusministeri Kaikkoselta lyhyesti, miten tämä COVID-19, korona, on näkynyt näissä kansainvälisissä harjoituksissa. Onko meillä esimerkiksi ollut tartuntoja näiden tehtävissä olevien suomalaissotilaiden osalta, ja millä tavalla heidän palvelusvapaansa voitaisiin saada pyörimään? Se on tietysti kohtuuton tilanne, jos tämä sulku näiden osalta on venymässä kovinkin pitkäksi.

17.07 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin, kannatan Suomen aktiivisuutta ja osallistumista EU-tasoiseen yhteistyöhön ja tässä tapauksessa sotilaalliseen kriisinhallintaan. Näin ollen valmiusvuoroon osallistuminen on suotavaa ja kannatettavaa.

Valmiusjakso on kuusi kuukautta, ja todelliseen toimintaan ei ole vielä päästy erinäisistä syistä. Sinänsä voi olla tietysti hyvä asia, mutta onhan tässä kritiikkiäkin tullut siitä, mistä se voi johtua. Täytyy todeta myös se, että operaatioon osallistuminen edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä, mutta sitten toisaalta kansallisella tasolla jokainen jäsenmaa voi itse tehdä päätöksen siitä, lähteekö mukaan vai eikö lähde, eli kansallinen päätöksenteko pysyy meillä omissa käsissä emmekä joudu lähtemään missään tilanteessa sellaiseen operaatioon, joka on kannaltamme arveluttava.

Tällaisissa nopean toiminnan joukoissa tässäkin laajuudessa — mikä nyt ei ole kauhean iso kuitenkaan, vaikka prikaatin koosta osapuilleen puhutaan — tarvitaan nopeaa reagointia, se on välttämätöntä joissakin tilanteissa. Sen on tässä viime vuosina kokemus osoittanut. Muutamassa päivässä joukot saadaan liikkeelle, mikäli poliittista tahtoa riittävästi löytyy. Etuna Suomen kannalta on tietysti tämä EU-tasoinen yhteistyö, puolustuskykymme kannalta kansallinen harjoittelu ja upseereiden ja reserviläisten aktiivinen toiminta ja osamisen lisääntyminen.

Ongelmana on koettu — ja aiheellisesti onkin koettu — se, että tämä valmiudessa olo on meillä talousarviossa kustannuksena huomioitu, mutta sitten jos todellista toimintaa tulee, niin ne tulevat tähän päälle ja sitä ei ole mitenkään etukäteen korvamerkattu. Itse ajattelen, voiko tässä olla myös poliittiselle päätöksenteolle pieni kynnyks, kun taisteluosastoon kuuluva maa päättää siitä, lähteekö johonkin operaatioon mukaan vai eikö lähde, jolloin päättäessään lähteä tulee samalla päättäneeksi siitä, että hyväksyy melkoiset lisäkulut. — Kiitos.

17.09 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä EU:n taisteluosastoihin osallistuminen tai tähän valmiusvuoroon osallistuminen tuntuu järkevältä ja tarkoituksenmukaiselta, ja siinä suhteessa toistetaan sitä tarinaa, mitä Suomi on jo pidempäänkin tässä tehnyt ollessaan mukana näissä valmiusjoukoissa.

Kuunneltuani näitä puheenvuoroja täällä tänään eräissä puheenvuoroissa tuotiin esille se — lähinnä taisi olla perussuomalaisten puolelta — että näistä taisteluosastoihin osallistumisista ei ole ollut Suomelle hyötyä, ja muissakin puheenvuoroissa kaivattiin vahvemmin ikään kuin tätä taisteluihin mukaanpääsyä. Itse olisin muotoilemassa asian toisesta kulmasta. Tässä taisteluosastoihin osallistumisessa se perussisältö ei kuitenkaan ole siinä, että Suomi pääsee taistelukentille. Perussisältö on siinä, että me luomme yhteistä turvallisuus-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

ja puolustusulottuvuutta Euroopan unionille, yhteistä järjestelmää, jossa meillä on olemassa näitä erilaisia siivekkeitä, toimintamuotoja. Tämä on tässä tämä perussisältö.

On totta myöskin se, että on ollut kriisejä, joissa olisi saattanut olla paikallaan käyttää näitä EU:n valmiusyksiköitä. Puolustusministerikin toi täällä esille muun muassa sen, että niin saattaisi olla joissakin evakuoitintehävissä tai luonnonkatastrofitilanteissa, ja taisi olla edustaja Holopainen, joka täällä toi esille myöskin humanitaarisen avun perilletoimitamistilanteet, ja niin edelleen. Kyllä, näitä esimerkkejä täällä on, ilman että tämä nyt olisi sotaintoilua sen enempää kuin se, että me haluamme vakavasti avittaa kriisinhallintapuolella konfliktien ratkaisua. Se täytyy muistaa, että nämä sotilasyksiköt ovat lähtökohtaisesti nimenomaan kriisinhallintatehtävissä [Mika Niikko: Siitä perussuomalaiset puhuivat!] eikä niinkään tämä sotiminen ole tässä se tarkoitusperä vaan kriisitilanteiden hallinta. [Puhemies koputtaa]

Kannattaa ehkä muistaa tässä keskustelussa myöskin se, että kun me puhumme tästä unionin turvallisuus- ja puolustusulottuvuudesta eli siitä sotilaallisesta puolesta, jota unionissa on kehitetty, niin se saattaa johtaa sellaiseen harhakuvitelmaan, että unioni olisi rakentumassa jonkinlaiseksi sotilasliitoksi, joka täällä sotilaallisella puolella lisää olennaisesti Suomen omaa turvallisuutta. Kyllä, aivan varmasti lisääkin, ei siitä ole kysymys, mutta kyllä kai meidän täytyy tunnistaa, että se unionin antama turvallisuuslisä Suomelle ei niinkään ole sotilaallista. Se turvallisuuslisä, jonka Suomi saa unionin jäsenenä, ehkä kytkeytyy, kätkeytyy sanaan ”koheesioturvallisuus”. Me olemme osa laajempaa eurooppalaista yhteistyöjärjestelmää, yhtenäistä lainsäädäntöprosessia, yhtenäisiä yhteismarkkinoita, vapaan liikkuvuuden aluetta. Me olemme osa isompaa yhteisöllisyyttä, ja sehän tässä on se olennaisin tekijä, joka lisää ja vahvistaa Suomen turvallisuutta mitä monipuolisimmin, mukaan lukien tietysti myöskin tämä puolustusulottuvuus, sotilaallinen ulottuvuus. Tämäkin on siinä yhtenä elementtinä, mutta se ei ole se varsinainen turvallisuuslisä, minkä Suomi Euroopan unionista saa, vaan osallistuminen tähän yhteistyöjärjestelmään.

Eräissä puheenvuoroissa on täällä tuotu vahvasti esille myöskin se seikka, että niin kuin aikaisemminkin, kun me olemme tästä turvallisuus- ja puolustusulottuvuudesta ja laajemmasta turvakäsitteestä puhuneet, olemme tunnistanee sen, että meillä on myöskin tämä siviilikriisinhallintapuoli. Ministeri Haavistokin tässä toi sen asian omassa jatkopuheenvuorossaan ja myöskin pääpuheenvuorossaan esille, että siviilikriisinhallintakomponentti on vähintään yhtä haasteellinen, kiintoisa, tärkeä ja olennainen unionissa. Kyllä, tämä pandemiatilanne, joka tässä koronaviruksen osalta nyt on tuotu esille, kertoo sen, että unionilla ei ole ollut valmiuksia tällaiseen siviilikriisinhallintatoiminnallisuuteen. Me olemme luottaneet nyt enemmän kansallisiin ratkaisuihin — hyvä niin, se on ymmärrettävää, pakkokin on ollut tehdä se — kuin unionin yhteisiin rakenteisiin. Tässä suhteessa kannattaa katsoa tämä kriisivalmiuksien reagointikyky unionissa laueammasta perspektiivistä. Siinä on tämä sotilaallinen puolensa — nyt annamme sille mandaatteja — mutta siellä on nämä laajemmat siviilikriisit, laajemman turvallisuuden tehtävät, ja siinä suhteessa tämä unionin koheesioin kehittäminen eteenpäin on kaikki sitä turvallisuuslisää, mitä me pystymme yhdessä rakentamaan.

17.14 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Euroopan unionin taisteluosastot ovat osa EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan työkalupakkia, jolla unioni pystyy reagoimaan äkillisesti ja nopeasti vaihtuviin maailmanpoliittisiin muutoksiin. Kansainväliset kriisit ovat yhä monitahoisempia. Kriisinhallintaan tarvitaan niin sotilaallista kuin siviilipohjaista yhteis-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

työtä. Taisteluosastot perustettiin vuonna 2005, ja Suomi on ollut vapaaehtoisuuteen perustuvassa sotilaallisessa yhteistyössä mukana lähes alusta alkaen.

Euroopan unionin taisteluosastoja ei ole käytetty kertaakaan niiden historian aikana. Tämä tosiasia heijastaa EU:n tasoisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätösten tekemisen hankaluutta. Niihin vaikuttavat niin taloudelliset kuin poliittiset mielipide-erot jäsenmaiden välillä. Tämä on murheellinen tilanne. Suomi on kuitenkin aktiivisesti jo useiden vuosien ajan korostanut EU:n puolustus- ja turvallisuuspolitiikan merkitystä ja taisteluosastojen tärkeyttä tämän toimintakyvyn kannalta. Vaikka unionin ydin on juuri yhteistyössä ja koheesiossa kaupan ja rauhan saralla, kuten edustaja Kiljunen äsken hyvin kuvaili, on unionilla hyvä olla nopea valmius käyttää sotilaallisia joukkoja kriisitilanteiden estämiseksi ja rauhoittamiseksi. Suomen sitoutumista kuvastaa myös se, että olemme johdonmukaisesti puoltaneet taisteluosaston käyttöä ja osallistuneet valmiusvuoroihin jo kuusi kertaa aiemmin.

Konfliktinesto ja rauhanvälitys ja -rakennus ovat Suomen ulkopoliitiikan vahvistuvia painopisteitä. Suomi on johdonmukaisesti tukenut Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kriisinhallintakyvyn kehittämistä. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa sitoudutaan edistämään vahvaa ja yhtenäistä Euroopan unionia, jolla on kyky ratkaista globaaleja haasteita. Hallitus on myös aloittanut ulkoministeriön johdolla kokonaisvaltaisen ylivaalikautisen kriisinhallinnan tavoitelinjauksen työstämisen. Linjauksella pyritään parantamaan toiminnan vaikuttavuutta ja resurssien suunnitelmallista käyttöä. Hyvä on evaluoida aiempien operaatioiden pitkäaikaisia tuloksia ja pohtia myös, kuinka parhaiten vastata uudenaikaisiin ja toisaalta pitkittyviin kriiseihin. Tarvitsemme kriisinhallinnan, rauhantyyntä, humanitäärisen avun ja kehitysyhteistyön tiivistä yhteistyötä.

EU:n taisteluosastoihin osallistuminen tukee myös Suomen kansallista puolustusta. Suomalaiset sotilaat pääsevät harjoittelemaan monikansallista yhteistoimintaa muiden valtioiden kanssa, ja sotilaskaluston suorituskykyä päästään testaamaan suurissa harjoituksissa. Tämän kevään osalta koronaepidemia on muuttanut suunnitelmia, ja Saksassa pidetty kansainvälinen harjoitus peruuntui, mutta se korvattiin Suomessa järjestetyllä korvaavalla harjoituksella ja evaluoinnilla. Taisteluosasto-osallistuminen edesauttaakin kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventämistä keskeisten kumppanimaiden kanssa. Kansainvälinen yhteistyö ja luotettavien puolustuskumppaneiden löytäminen on pienelle maalle Euroopan unionin ulkorajoilla tärkeää. Osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on vastuunkantoa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä.

17.18 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Käsitlemme tänään valtioneuvoston selontekoa Suomen osallistumisesta EU:n taisteluosastoon. Suomi on ollut mukana EU:n taisteluosaston toiminnassa vuodesta 2007 lähtien, ja kokemukset aiemmilta kuudelta kerralta ovat hyviä. Olemme saaneet arvokasta kokemusta sotilaallisesta kansainvälisestä yhteistyöstä sekä oppineet, mutta myös jakaneet omaa osaamistamme kriisinhallinnan saralta. Tämä kaikki on vahvistanut Suomen omaa turvallisuutta ja vakautta. Siksi kokoomus kannattaa Suomen osallistumista nyt tämän seitsemännenkin kerran. On hyvä, että EU:n painoarvoa pidetään yllä ja vahvistetaan myös kriisinhallinta-asioissa.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin totta, kuten edustaja Koprakin puheessaan totesi, että taisteluosastojen hyödyntämisessä tarvitaan uudenlaista otetta ja ennen kaikkea aktiivisuutta. Pelkkä valmiuden jatkuva harjoittelu, niin arvokasta kuin se onkin, ei riitä pidemmän päälle ylläpitämään tämän toiminnan uskottavuutta. Tarvitaan näyttöjä myös taiste-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

luosastojen työstä konkreettisten kriisien ratkaisemisessa. Siksi edustaja Kopran kannustus ministereille Kaikkonen ja Haavisto on paikallaan asiasta käytävän keskustelun vauhdittamiseksi. Keskeisin kysymys vastattavaksi on luonnollisesti se, millaisin kriteerein taisteluosastoa tullaan tulevaisuudessa käyttämään. Pohdinta on tässä varmasti vaikeaa, mutta välttämätöntä. Yhteinen kriisinhallinnan osaaminen pitää saada hyödyttämään jokaista meistä. Uskoisin tällaiselle ajattelulle olevan myös tilausta nykyisen pandemian keskellä. Koronavirus on osoittanut sen, että tarve turvallisuutta lisääville teoille on lisääntynyt sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toistan myös muutamissa puheenvuoroissa esille nousseen huolen koronaviruksen välittömistä turvallisuusvaikutuksista. Kansainvälisen harjoitustoiminnan radikaalin supistumisen vaikutukset sotilaalliseen valmiuteen pitää huomioida. Siksi on paikallaan korvata nyt väliin jääviä kansainvälisiä harjoituksia mahdollisuuksien mukaan väliaikaisesti kansallisilla harjoituksilla. Näin huolehditaan meidän tärkeimmän eli puolustuskykymme uskottavuudesta näinä vaikeinakin aikoina.

17.20 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edellä edustaja Wallinheimo puhui niin hyvin, että en toista sitä, mitä hän sanoi, mutta edustaja Kiljuselle kuitenkin haluaisin tähän teemaan liittyen sen verran todeta, että vanha vuosituhantinen viisaus on se, että jos haluamme rauhaa, niin pitää varautua sotaan. Euroopan unionihan on instituutiona yksi tärkeimpiä rauhan ylläpitäjiä Euroopassa, ja on tärkeää, että EU on myös kasvattanut tätä omaa sotilaallista ulottuvuuttaan, jotta se voi tulevaisuudessa olla entistä enemmän rauhan ylläpitäjä myös koko maailmassa, koska Eurooppa edustaa niitä arvoja — demokratiaa, tasa-arvoista yhteiskuntaa, luottamusta lakiin — joiden varaan voidaan rauhaa ja tasapainoista kansainvälistä yhteistyötä rakentaa. Tässä mielessä ei varmasti mistään puheenvuorosta täällä eduskunnan suuressa salissa, jossa mielestäni vallitsee hyvä yhteisymmärrys Suomen osallistumisesta tähän osaston toimintaan, ole huokunut sitä, että haluttaisiin välttämättä olla sapelia kalistelemassa. Mutta kyllä EU:lla täytyy olla kykyä tarvittaessa näitä joukkoja käyttää, jotta EU:lla on se kansainvälinen uskottavuus ja näillä joukoilla on se kansainvälinen uskottavuus, mitä varten nämä osastot kootaan. Sillä, että varaudumme ja tarvittaessa olemme valmiita kykyämme käyttämään, parhaiten ylläpidämme rauhaa ja estämme konflikteja syntymästä.

Arvoisa puhemies! Puolustusministeri Kaikkonen on täällä ollut mukanaamme keskustelemassa tästä aiheesta, ja jos sallitte, niin hänelle esittäisin kysymyksen siitä, kun monet suomalaiset sotilaat osallistuvat näihin kansainvälisiin tehtäviin ja he siellä näkevät, kuinka eri maiden puolustusvoimien vastaavissa säännöissä ehkä jo hieman modernimmin kuin meidän yleisessä palvelusohjesäännössämme suhtaudutaan sellaisiin käytäntöihin kuin vaikkapa sotilaan partaan esimerkiksi. Kun itse paljon varuskuntakaupungin kaupunginvaltuuston puheenjohtajana tietysti omassa arjessani tapaan sotilaita, heidän kanssaan keskustelen, niin tämä nousee monissa puheenvuoroissa myös Suomessa esille, että toivottaisiin tällaista vastaantuloa — ehkä näissä kansainvälisissä tehtävissä oltaessa, mutta yleensäkin Suomessa — ja hieman modernisointia siihen. Toisaalta he myös kokevat tämän ammatillisesti tärkeänä vastauksena tällaisiin hybridiuhkiin, joita tässä ajassa kohtaamme, eliikkä siihen, ettei sotilasta voisi niin helposti erottaa muista. Kun ainakin tällaisena korona-aikana näyttää, että miehillä parta on kovasti muotia, niin sieltä sitten sotilas kovin helposti erottuu joukosta, kun on enempi siloposki. Eliikkä tämä on aivan tällainen yleiseen

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

palvelusohjesääntöön liittyvä kysymys, [Puhemies koputtaa] joka liittyy näihin kansainvälisiin kokemuksiin.

17.24 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Eihän se parta pahalle kasva, kuten tiedetään.

Muutama kysymys vain ministereille. Tässähän on tietysti kyse hypoteettisesta asiasta toisaalta, kun tätä ei ole käytetty, mutta kysyisin silti ministereiltä: voisiko olla mahdollista esimerkiksi, että Suomi tarjoaisi jossain vaiheessa taisteluosaston johtovaltion roolia?

Toinen kysymys koskien tätä selontekoa ajatuksena siitä, että meillä on nyt kuitenkin nimetty tämä parlamentaarinen kriisinhallintakomitea, joka pohtii pitkän ajan tavoite-
linjauksia Suomelle, ja tässä muutama otteeseen viitataan siihen, mikä merkitys tällä kriisinhallinnalla, EU-tasoisella yhteistyöllä on myös Suomelle, mutta kuitenkin ehkä ei tuoda esiin sitä laajempaa kytkentää kriisinhallinnan kehittämiseen: haluaisin vähän tiedustella, miten ministerit kokevat ja näkevät tämän osana sitä kokonaisuutta, missä Suomi on, ja sitä tulevaisuutta kytkettynä tähän EU-aspektiin.

17.25 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Euroopassa on paukkunut viime vuosina. Kolmansien maiden normaali, meille vieras, sairas terrorismi on saapunut holtittoman maahanmuuttopolitiikan vuoksi Eurooppaan. Euroopan unionin taisteluosasto on ollut hyödytön. Se on ollut niin hyödytön, että sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi edes käyttää.

Tänään kriisin keskellä on viimein kaikille selvää, että EU on kyvytön kriisinhallinnassa. Tämän vuoksi pahassa paikassa kansallisvaltiot luottavat omaan osaamiseensa, ja se on hyvä, se on erittäin hyvä. Mielestäni Euroopan unioni on kansallisvaltioiden veronmaksajien varoilla rasvattu musta aukko, joka imee kaikin keinoin kansallisvaltioiden itsemääräämisoikeutta vakavimman mahdollisen pandemian tavoin kohti lopullista liittovaltiota.

Itsenäisten, vahvojen kansallisvaltioiden yhteistyö on erittäin kannatettavaa, mutta mielestäni Euroopan unionin sotilasliittoa tai ylipäätään tuota pimeää federaatiota ei tule viime vuosina ilmi tulleiden faktojen vuoksi missään nimessä kannattaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Haavisto, 5 minuuttia.

17.26 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. Jätän nämä vaikeimmat kysymykset, kuten parrankasvun, ministeri Kaikkoselle. [Naurua] Olen kyllä kuullut Afganistanissa käydessäni näiden kriisinhallintahenkilöiden toiveen, että maastoutuminen paikalliseen väestöön ja myöskin paikallisiin tapoihin on usein eduksi kriisinhallitsijalle. Täytyy nyt katsoa, mitä puolustusministeri juuri tähän kohtaan vastaa.

Minusta oli erittäin hyvä tässä keskustelussa, että hyvin monet puhujat näkivät kuitenkin, että tällainen sotilaallinen kriisinhallinta- ja taisteluosastotyö on osa sitä meidän laajempaa EU-konseptiamme, mutta se on vain yksi osa, tarvitaan tavattoman paljon muuta. Tarvitaan EU:n ulkopolitiikkaa, turvallisuuspolitiikkaa, puolustusyhteistyötä.

Täällä useammat puhujat kiinnittivät huomiota myös siihen, miten saataisiin yhteen tämä sotilaallinen kriisinhallinta, siviilikriisinhallinta, humanitäärinen apu, kehitysyhteistyö, millä tavalla EU:n vaikuttavuus kasvaisi. Olen miettinyt tätä paljon viime aikoina katsoessani esimerkiksi Sahelin tilannetta, jossa usein etsitään vain sotilaallista ratkaisua tai jotkut etsivät vain humanitääristä ratkaisua, kun selvästi tarvittaisiin näitä kaikkia tässä. En nyt esitä sitä ensimmäiseksi kohteeksi näille joukoille, mutta näkisin, että olisi hyvin tär-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

keää, että pystyttäisiin puhumaan EU:ssa siitä, mitä kaikkea tarvitaan, jotta jonkin alueen tasapaino ja vakaus kasvaisi.

Tämä oikeastaan edustaja Ovaskalle ensin, että mielestäni tässä parlamentaarisessa kriisinhallintastrategiassa ja tässä työssä pitäisi miettiä tätä kokonaisuutta vielä ehkä syvemmin kuin mitä olemme tähän mennessä miettineet.

Ja tämä on myöskin edustaja Peltokankaalle. Kuulutitte tavallaan sitä vahvempaa kansallisvaltioiden roolia, mutta puhuin tässä joku päivä sitten Mauritanian ministerin kanssa — nyt on paljon näitä puhelinkokouksia. He ovat siinä Sahel-alueella, ja Länsi-Saharakin on siinä heidän naapurissaan, ja hän kuvasi sitä tilannetta, missä siellä ollaan, ja toivoi, että myöskin EU-maat yhdistäisivät voimansa ensinnäkin siksi, että ei olisi montaa eri EU-maan politiikkaa — ettei olisi Espanjan politiikkaa ja Ranskan politiikkaa ja Pohjoismaiden politiikkaa — vaan että olisi yksi poliittinen linja, ja sitten toimittaisiin yhdessä ja käytettäisiin se koko EU:n resurssi esimerkiksi sillä alueella, Sahelin alueella, yhdessä. Kyllä hän se kuulostaisi todella järkevältä, että näin olisi, koska siellä alueella saatetaan helposti kokea, että EU on eriseurainen porukka, vedetään eri suuntiin ja muuta. Tässä on paljon kehittämistä. Tämä ehkä vastauksena niihin näkökohtiin, joita toitte esiin, että vain kansallisvaltiot ehkä toimisivat. Se ei riitä näillä kaikilla alueilla.

Sitten ehkä vielä, kun tässä mietittiin COVID-19:n, koronan, vaikutusta sinänsä kriisinhallintaoperaatioihin ja niiden turvallisuuteen ja sotilaiden terveyteen: valitettavasti on myöskin niin, että on voimia, jotka koettavat käyttää tätä koronapandemiaa negatiivisiin tarkoituksiinsa, näkevät, että kansainvälinen yhteisö vetäytyy, rauhanturvaoperaatiot vetäytyvät, ja silloin halutaan käyttää sitä tilannetta väärin ja ehkä voimistaa omia asemia. On terroristiryhmiä, jotka saattavat käyttää tätä tilannetta näin. Sen takia meidän pitää olla ikään kuin varuillamme, että emme katso vain sitä, mikä on terveystilanne tai muuta, vaan katsomme koko ajan tätä turvallisuustilannetta niillä alueilla, joissa olemme takaamassa turvallisuutta rauhanturvaoperaatioiden tai siviilikriisinhallinnan kautta. Selvästi tätä COVID-tilannetta käytetään myöskin väärin, mutta onneksi jossain se on tuonut myönteisiäkin tuloksia, kuten nyt Jemenissä, missä ainakin osittain ollaan saatu tulitauko aikaan.

Kaiken kaikkiaan olisi hyvin tärkeää — ja tämä on tullut monessa puheenvuorossakin — että Suomi kuuluisi niiden maiden joukkoon, jotka etsivät aktiivisesti EU:ssa tätä vahvempaa yhteistyötä myöskin kriisinhallintapuolella, sotilaallisessa yhteistyössä ja tämän tyyppisissä asioissa. Kyllä se on meidän etumme paitsi tämän harjoittelun kautta niin sitä kautta, että yhteensopivuus erilaisissa toiminnoissa kasvaa, ja jos tulee isoja kriisejä — toivottavasti sellaisia ei tule — joissa olemme jollain tavalla mukana tai joltain kulmalta mukana, niin silloin on aivan ensiarvoisen tärkeää, että olemme harjoitelleet näitä asioita yhdessä muiden kanssa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

17.30 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Ensin tämä johtovaltiorooli, minkä edustaja Ovaska otti esiin: Siitä ei ole viime vuosina Suomessa ollut vakavammin puhetta. Kymmenisen vuotta sitten siitä jonkun verran keskustelua käytiin. Käytännössä se edellyttäisi sitä, että olisi aika paljon palkattua henkilöstöä mukana siellä, ja Suomessa tämä perustuu kuitenkin hyvin pitkälle vapaaehtoisuuteen. Ainakaan näillä resursseilla, mitä tällä hetkellä on, tämä kysymys ei ole ajankohtainen. Tämmöisiä suunnitelmia ei ole, että johtovaltioroolia haikailtaisiin.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Edustaja Niikko, tarvittava koronavaraautuminen otetaan kyllä luonnollisesti huomioon näissä ratkaisuisa, hygieniat ja muut. Kysytte myös sitten näistä mahdollisista kriiseistä. Tietysti pelisääntöhän on se, että EU:n ulkopuolella tarvitaan yksimielinen päätös. Voisiko Lähi-idässä tai EU:n lähialueilla olla tällainen tilanne? No, varmasti teoriassa voi olla, mutta löytyykö todella sellainen, mihin taistelujoukkojen säännöt sopivat ja löytyy yksimielinen päätös. Tähän mennessä se on osoittautunut vaikeaksi, mutta toki tilanne voi muuttua.

Edustaja Heinonen kysyi, miten korona on näkynyt kv-toiminnassa. No, kyllä se on näkynyt tietysti. Monissa operaatioissa on tullut uusia määräyksiä, ja Suomen joukot ovat sitten sopeutuneet näihin määräyksiin. Merkittävin kotiutus on todella tämä Irak, jonka mainitsitte. Sieltä suurin osa otettiin kotiin, pidettiin karanteenissa 14 vuorokautta, ja tämä on tapahtunut jo, ja he ovat sinänsä nyt siitä vapaita. Mikäli koronatapauksia tulee, niin pyritään kotiuttamaan sitten, ja kruunu pitää huolta omistaan.

Sitten oli tämä edustaja Auton ottama merkittävä partakysymys. Niin, nythän asevelvollisuutta kehittämään on asetettu parlamentaarinen komitea, joka voi aika laajasti pohtia asevelvollisuuskysymyksiä ja miksipä ei myös tätä yksittäistä parta-asiaa. Mutta täytyy sanoa, että kun Puolustusvoimilla on monenlaisia käytäntöjä, joita voi tietysti kyseenalaistaa, niin kyllä ne yleensä tai itse asiassa aina perustuvat siihen, että ne mietitty jollakin tavalla, että miksi näin. Esimerkiksi on katsottu, että tämä parta-asia liittyy palvelusturvallisuuteen, kuten pitkät hiuksetkin. Jos ajatellaan, vaikka kaasunaamarin elikkä ”nassen” käyttöä, niin se ei ole niin tiivis, jos on parta tai pitkät hiukset.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan kyllä lopuksi sanoa, että kyllä parta ja pitkät hiukset toisille hyvin sopivat, että ei siinä mitään. [Naurua]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, ministeri Kaikkonen. Odotetaan parlamentaarisen komitean mietintöä sitten asiasta. Nyt alkaa tähän keskusteluun varattu puolitoista tuntia olla käytetty, mutta myönnän vielä minuutin mittaiset debattipuheenvuorot niille edustajille, jotka pitivät ryhmäpuheenvuoron, heidän näin halutessaan.

17.33 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on hyvä, jos tällaiset keskustelut eivät olisi pelkkää hymistelyä ja selonteon toistamista, ja tässä suhteessa perussuomalaisten puheenvuorot ansaitsevat kiitoksen, mutta vain tässä suhteessa.

Mutta minulla on oikeastaan kysymys edustaja Mustajärvelle siitä, mitä hän puheenvuorossaan sanoi tästä YK:n turvaneuvoston mandaatista, että se pitäisi aina olla. Nyt kysyn häneltä, luottaako hän enemmän Suomen veto-oikeuteen vai Venäjän, Kiinan tai Yhdysvaltojen veto-oikeuteen. Nimittäin EU:n taisteluosastoa ei voida käyttää muuta kuin EU:n yksimielisellä päätöksellä, mikä tarkoittaa sitä, että Suomella on veto-oikeus. Ja meillä on ollut tilanteita, esimerkiksi 20 vuotta sitten Makedoniassa, jossa YK:n operaatio jouduttiin keskeyttämään sen vuoksi, että yksi turvaneuvoston jäsenmaa ei enää hyväksynyt sen jatkoa. Asialla ei ollut mitään tekemistä Makedonian kanssa, se liittyi ihan muuhun, mutta se toi lisää [Puhemies: Minuutti!] epävarmuutta ja epävakautta sinne. Sen vuoksi minusta on ihan hyvä, että käytäntö on tämä, mikä tässä EU:lla on.

17.35 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin täytyy korjata edustaja Kiljuselle se, että perussuomalaiset haluaisivat jotain sotajoukkoja rakentaa. Se ei todellakaan pidä paikkaansa. Itse asiassa meidän ryhmäpuheessamme on maininnat yhteis-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

kuntarauha, suomalainen kriisinhallinta YK:n alaisuudessa ja niin edelleen. Päinvastoin, me haluamme suunnata sinne kriisinhallinnan suuntaan järkevissä puitteissa.

Kuten selonteko hyvin kuvaa, niin taisteluosaston käytön kynnys on noussut niin korkeaksi, että puhutaan poliittisesta tahdosta ja kustannuksista. Samoihin seikkoihin on muun muassa puolustusvaliokunta kiinnittänyt lausunnossaan vuonna 2016 huomion, kun viime kerran on näistä päätetty. Silloin valiokunta piti tärkeänä, että ennen päätöstä Suomen osallistumisesta seuraavaan valmiusvuoroon EU-tasolla on tehty päätökset taisteluosastokonseptin muuttamisesta siten, että osastojen käytettävyyttä [Puhemies koputtaa] saadaan lisättyä. Onkohan näin tapahtunut?

17.36 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palokunnasta ei ole hyötyä, jos tulipalon sattuessa sammuttajat jäävät paloasemalle miettimään, millä edellytyksillä tästä lähdetään ja lähdetäänkö ollenkaan. Siinä mielessä oli ilahduttava kuulla ministereiden Haavisto ja Kaikkonen puheenvuoroja siitä, että suhtaudutte vakavasti näihin määritelmiin lähtökynnyksestä. Toivonkin, että määrätietoisesti jatkatte sitä työtä, niin että tämä asia saadaan selkiytettyä siten, että se lähtökynnys on mahdollisimman matala ja selkeä, ettei aikaa kulu siihen debatointiin siinä vaiheessa, kun kriisi on päällä, ja näin saataisiin se hyöty näistä taistelujoukoista, mitä tällä koko konseptilla haetaan. Toivon, että tämän viestin viette sinne Brysselin kammareihin ja ratkaisette tämänkin asian muiden ohella.

17.37 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on monta kertaa tullut esille, konsepti luotiin jo vuonna 2004 ja osastot ovat olleet valmiudessa vuodesta 2007 alkaen, 13 vuotta, eikä näitä ole käytetty, vaikka tarvetta kyllä olisi ollut.

Täällä on noussut monta kertaa esille tämä talouden näkökulma. Tämähän päätettiin jo Eurooppa-neuvoston kokouksessa kesäkuussa 2017, enkä muista tuosta kokouksesta yhtään soraääntä. Päätelmissä todetaan, että ”EU:n nopean toiminnan välineiden vahvistamiseksi Eurooppa-neuvosto on yhtä mieltä siitä, että taisteluosastojen käyttö olisi rahoitettava pysyvästi EU:n hallinnoimasta Athena-järjestelmästä yhteisenä kustannuksena”. Olisin kysynyt ministereiltä: Mikä tässä nyt mättää, kun tämä on päätetty asia? Kuka tätä jarruttaa? Suomihan on tätä koko ajan vienyt eteenpäin. Se on kertaalleen päätetty asia, että se yhteisistä kuluista rahoitetaan.

17.38 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, oliko edustaja Tuomiojan heitto retorinen heitto vai oliko sillä joku suurempikin poliittinen merkitys, kun hän kyseli, luotanko enemmän Suomen vai Venäjän veto-oikeuteen. Minä nyt olen kuitenkin Suomen parlamentissa enkä duumassa, ja olen muotoilemassa vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kantaa — ja Suomen kantaa, jos suinkin siihen kykenen.

Ja en minä — minä sanon sen suoraan — luota aina suomalaisiinkaan päättäjiin. Minä muistan oikein hyvin, kuka oli ulkoministerinä silloin, kun Nato-isäntämaasopimus hyväksyttiin. Sitä ei tuotu edes tähän saliin keskusteltavaksi. [Mika Niikko: Kuka se oli?] Eduskunta ei tehnyt yhtään tosiasiallista päätöstä siitä, vaikka kyseessä oli erittäin vakava sopimus.

17.38 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua ja annettu varmasti ministereille hyviä evästyksiä, erityisesti tämän

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

käytettävyyden kynnyksen alentamisesta. Näille joukoille on varmasti tilausta ja tarvetta, ja jatkossa sitten pyritään kehittämään toimintaa siihen suuntaan.

On ollut myös tosi hyvää keskustelua tästä kriisinhallinnan kokonaisuudesta, ja sitä varmaan on syytä jatkaa laajemminkin ja miettiä, minkälaista työkaluvalikoimaa meidän olisi mahdollista myöhemmin käyttää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, olemme jo ylittäneet ajan, mikä tähän oli sovittu, mutta täällä on nyt viitattu kahteen edustajaan aika selkeästi. Annan heille vielä viimeiset puheenvuorot — alkää mainitko kenenkään edustajan nimeä. [Naurua] — Edustaja Kiljunen ensin.

17.39 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En mainitse nimeä, mutta viittaan aikaisempiin puheenvuoroihin, kun täällä todettiin — vanha sanonta, ei niinkään kansanviisaus — että jos haluat rauhaa, niin varaudu sotaan. Minä luulen, että se kansanviisaus sanoisi näin, että jos haluat rauhaa, niin myöskin varaudu rauhaan. Nimitäin maailma kertoo siitä, että kun on sotiin varauduttu, niin sotia ollaan myöskin saatu.

Toinen huomio liittyen toiseen edustajaan, joka täällä käytti puheenvuoron, liittyy nimenomaan tähän YK:n mandaattiin. Muistan hyvin, kun unionissa perustuslakiprosessissa silloin 2000-luvun alussa sovittiin, että tätä turvallisuus- ja puolustusulottuvuutta kehitetään, kehitetään valmiusjoukot, ja niihin ei otettu tätä YK:n mandaattia. Lähtökohtana oli se, että jos on vakava osallistumistilanne, kriisitilanne, niin kyllä, tämä vaatii yksimielisen päätöksen, ja on itsestäänselvää, että siellä katsotaan huolella YK:n turvallisuusneuvoston antamaa mandaattia tällaisille operaatioille, ja sen täytyy olla tällainen hyvin poikkeuksellinen tilanne, niin kuin tämä Makedonian kriisi, jossa sitten mentäisiin ikään kuin sen ylitse. Eli ei tässä [Puhemies koputtaa] nyt sitä huolta ole, että ikään kuin YK:ta ei kunnioitettaisi [Puhemies koputtaa] kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden edistäjänä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Tuomioja. Sen jälkeen eteenpäin.

17.40 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin taisteluosastojen käytön suhteen kuin minkä tahansa sotilaallisen kriisinhallinnan suhteen meillä on erittäin selvä lainsäädäntö, ja yksikään suomalainen ei lähde sotilaana mihinkään operaatioon ilman tämän talon nimenomaista hyväksyntää. Siinä ei ole mitään. Se on sitten eri asia, edustaja Mustajärvi, jos täällä on enemmistöjä ja vähemmistöjä, mutta joka tapauksessa päätäntävalta on ja pysyy Suomessa. Ja siitä, mitä on käsitelty, tällaista ei-juridisesti sitovaa asiakirjaa: voivat katsoa sitten itseään peiliin silloinen puolustusvaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta, jotka eivät nähneet tarpeelliseksi hallitukselta saadun täyden informaation perusteella pyytää asiasta täysistuntokeskustelua, koska valtioneuvostolla ei tällaista mahdollisuutta ollut. [Markus Mustajärvi: Olisi ollut!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsiteltyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.42.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.22.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan aikaa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, anteeksi, että olette joutunut odottamaan pitkään.

Keskustelu

17.42 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on tuotu tänne siksi, että voimme toteuttaa vesienhoidon ja vesiensuojelun tehostamisohjelmaa, joka aloitettiin jo viime kaudella ja jota nyt jatketaan. Yksi tämän vesiensuojeluohjelman toimenpide on Saaristomeren valuma-alueelle suunnattu kipsin levityshanke. Siinä tavoitteena on, että levitetään Saaristomeren valuma-alueen pelloille kipsiä noin 50 000—85 000 hehtaarille ja näin pystymme fosforipäästöjä pienentämään. Mutta meidän nykyinen lainsäädäntömme ei mahdollista sitä, että tukea annettaisiin tavaroina tai palveluina, ja sen takia tähän lakiin täytyy tehdä tällainen muutos, jotta tätä kipsiä voidaan näille viljelijöille antaa tässä hankkeessa. Tästä siis on nyt kyse tässä muutoksessa.

Tähän lakiin kirjattaisiin uusi tukijärjestelmä, jossa tukea voidaan antaa myös tavaroina ja palveluina. Tuki olisi harkinnanvaraista, käytettävät määrärahat riippuisivat valtion tulo- ja menoarviosta. Ely-keskus toimisi tukiviranomaisena, ja ely-keskus voisi siten järjestää tavaroiden ja palvelujen hankinnan keskitetysti. Tukea voitaisiin myöntää luonnollisille henkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille sekä julkisyhteisöille edellytyksien täytyessä. Tähän esitykseen sisältyvät säännökset muun muassa EU:n valtiontukeen sovellettavien säädösten noudattamisesta, tuesta, tuen järjestämisestä, tuen hakemisesta ja tuen myöntämisen edellytyksistä ja päätöksestä sekä sopimuksesta. Lisäksi ehdotukseen sisältyvät tuen keskeyttämisestä, takaisinperintä ja oikeusturvakeinoja koskevat säännökset. Laissa myös määriteltäisiin, että tukijärjestelmästä kustakin tuesta annettaisiin tukimuoto-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

kohtainen valtioneuvoston asetus, jossa säädettäisiin kunkin yksittäisen tuen edellytyksistä ja muista tarvittavista seikoista.

Se, miksi tämä esitys on tuotu nyt tänne käsittelyyn, johtuu todella siitä, että se liittyy kesäkuussa annettavaan lisätalousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä ja mahdollistaa sen, että tämä vesiensuojeluohjelmaan kuuluva kipsin levityshanke päästään aloittamaan. Samanaikaisesti kun tämä lakiluonnos oli lausunnoilla, niin lausunnoilla ja valmistelussa on ollut myös tämä kyseinen hallituksen asetus, joka lain mukaankin siis täytyy erikseen kustakin tuesta antaa, ja tämä asetus, jossa säädetään maatalousmaan kipsikäsitteystä, on siis myös ollut jo lausunnoilla. Tässä tapauksessa tuki olisi kipsiä. Se sisältäisi kipsin toimituksen, varastoinnin ja levityksen maatalousmaalle. Kipsin muokkaus maaan ja multa jäsivät tuen saajan toteutettaviksi.

Kyseinen asetusluonnos on siis ollut samanaikaisesti lausunnolla. Nyt se on jatkovalmistelussa ja on tarkoitus toimittaa ympäristövaliokunnalle. Paraikaa valmistelevat toimet ovat käynnissä Varsinais-Suomen ely-keskuksissa, ja tuen hakeminenkin on avattu jo viljelijöille, ja se on auki 21. kesäkuuta asti, koska tavoitteenamme on, että nämä kipsikäsitelyt voitaisiin toteuttaa loppukesällä 2020 elikkä vielä tänä kesänä, mutta ehtona tälle tiettenkin on se, että tämä lainsäädäntö saadaan voimaan ja lisätalousarvion käsittelyssä tuleva määräraha hyväksytään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hopsu. [Inka Hopsu: Puhemies! Onko 3 vai 5 minuuttia?] — 3 minuutin puheenvuoro. [Inka Hopsu: Selvä!]

17.46 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ja arvoisa ministeri myös! Onpa hyvä, että koronakriisistä huolimatta osa muustakin päätöksenteosta etenee. Luonnonsuojelutarpeet eivät todellakaan odota. Lähihistorian kesät ovat osoittaneet Itämeren olevan pahasti saastunut ja rehevöitynyt. Tilanne ei valitettavasti ole parantunut. Ravinnekuormitus ylittää edelleen HELCOMin vuoden 2013 ministerikokouksessa asetetut tavoitteet. Suomen ympäristökeskuksen arvio viime kesältä, heinäkuulta, Itämeren tilanteesta kertoo, että Itämeri on lämmennyt vuoden 90 jälkeen keskimäärin lähes kaksi astetta, Suomen merialueet vieläkin enemmän. Ravinnekuormituksen selvä aleneminen on jatkunut tämän vuosituhannen puolella, mutta hapettomien alueiden pinta-ala on ennätystasolla.

Yksi syy Itämeren rehevöitymiseen ja kunnon heikentymiseen on fosforin lisääntyvä määrä. Fosforia päätyy Itämereen maatalouspelloilta ennen kaikkea valumavesien mukana. Vaikka viljelykasvit tarvitsevat fosforia, sen vaikutus vesistöihin ja varsinkin jo runsaasti kuormittuneeseen Itämereen on haitallinen.

Rehevöitymistä voidaan pitää yhtenä suurimpana ja näkyvimpänä ympäristöhaasteena Itämerellä. Ravinteiden lisääntyessä levän määrä kasvaa. Kuollessaan levä vajoaa pohjaan, jossa sen hajoamisprosessi kuluttaa vedestä happea. Hapettomissa olosuhteissa pohjan maa-aineksesta pääsee vapautumaan siihen kertaalleen sitoutunutta fosforia. Tämä niin kutsuttu sisäinen kuormitus lisää rehevöitymistä edelleen, ja itseään ruokkiva kierre on valmis. Fosforin kasvava määrä ruokkii myös sinileväkukintoja, joita olemme päässeet valitettavasti todistamaan liian usein viime vuosina. Samalla rehevöityminen vaikuttaa myös Itämeren eläinlajeihin ja uhkaa vesistön monimuotoisuutta.

Hapettomien tilojen lisääntymiseen on vaikuttanut myös yleisesti ilmaston lämpeneminen. Isossa kuvassa ruuantuotanto on yksittäisenä tekijänä merkittävässä asemassa keski-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

vertosuomalaisen aiheuttamassa kuormassa Itämeren rehevöitymisen kannalta. Syken erikoistutkija Seppo Knuuttila on todennut, että kuluttajalle helpoin keino kokonaispäästöjen vähentämiseksi on lisätä kasvisten ja kotimaisen luonnonkalan osuutta ruokavaliassa. Se vähentäisi peltoalan tarvetta, sillä Suomen peltoalasta noin 70 prosenttia on tällä hetkellä eläinpohjaisen ravinnon tuotannossa.

Tehokas tapa estää fosforin päätymistä vesistöihin on kipsin levitys pelloille. Tämän takia hallituksen esitys on tärkeä ja kiireellinen, jotta kipsiä päästään levittämään jo tämän vuoden puolella. Valtionavustuslaki kielsi kipsin jakamisen rahan sijaan, mutta nyt esitellyllä lakimuutoksella mahdollistetaan elyn keskitetysti hankkiman kipsin jakaminen suoraan viljelijälle tukirahan sijaan. Kipsiä levitetään erityisesti Saaristomerren valuma-alueen pelloille. Esitys on osa vesiensuojelun tehostamisohjelman täytäntöönpanoa. Se on hyvin kannatettava ja toivottava.

17.49 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Myös minä olen sitä mieltä, että koronakriisin keskellä on hyvä, että me saamme täällä eduskunnassa vietyä eteenpäin muitakin tärkeitä asioita, eli vaikka yhteiskunta on nyt paikoin seisahtanut, niin ei ihan kaikkea voi laittaa syrjään odottamaan. Vesiensuojelu on yksi näistä tärkeistä asioista, joiden kanssa ei pidä odottaa.

Itämeren tila aiheuttaa huolta. Se on yksi maailman saastuneimmista meristä, kuten tiedämme. Ongelmat korostuvat erityisesti rannikkovesissä, joita maa- ja metsätaloudesta valuvat ravinteet rehevöittävät, ja nyt jo ennestään hankalaa tilannetta tosiaan vaikeuttaa tämä kulunut lumeton ja sateinen talvi, joka on tutkijoiden mukaan tuonut mukanaan suuren ravinnekuorman sulana olleilta pelloilta. Samoin ilmastonmuutoksen eteneminen tulee hankaloittamaan entisestään Itämeren suojelua.

Tämän hallituksen tavoite on vesien hyvän ekologisen tilan saavuttaminen — meidän yhteinen tavoitteemme. Suomi yhdessä muiden Itämeren rantavaltioiden kanssa on sitoutunut parantamaan Itämeren tilaa merkittävästi, ja tässähän tavoitevuosi on tämä vuosi, eli tavoite on ensi vuoteen mennessä. Hallitusneuvotteluissa tässä ympäristöpöydässä me tosiaan silloin sovimme, että Itämeren ja vesiensuojelun ohjelmaa jatketaan vähintään samassa laajuudessa kuin silloin, ja tiedetään, että tehtävää riittää, sillä me olemme edelleen jäljessä Itämeren suojeluun tähtäävän Baltic Sea Action Plan -toimintaohjelman tavoitteista.

Tämä esitys on tärkeä osa hallituksen Itämeren- ja vesiensuojeluohjelman toimeenpanoa. Tutkimukset ovat tosiaan osoittaneet, että peltojen kipsikäsittely on tehokas laajan mittakaavan vesiensuojelukeino. Kipsi sitoo fosforin hiukkasten pinnoille, jolloin se ei lähde pelloilta ojiin eikä päädy lopulta Itämereen. Tutkimusten mukaan peltoon levitetty kipsi vähentääkin fosforivalumia jopa puolella, eli tämä on todella tehokasta ja siinä suhteessa myös edullista vesiensuojelua.

Arvoisa puhemies! Onkin hienoa, että hallitusneuvotteluissa me sovimme peltojen kipsikäsittelyn laajentamisesta, ja tämä esitys mahdollistaa nyt yksilöiden, yritysten, yhteisöjen toteuttaman vesiensuojelun tukemisen. Minä ajattelen, että on valtion tehtävä sekä sääntelyn kautta että tukitoimin mahdollistaa se, että meidän meremme voisi paremmin, ja nyt tällä esityksellä sitä tosiaan mahdollistetaan. Tämä on tosi hienoa, ja kiitos ministerille tämän esityksen tuomisesta ja hyvästä esittelystä.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

17.52 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Kesä on pian täällä ja keskustelu uimavesien puhtaudesta alkaa. Tänä kesänä luonnonvesissä virkistytymisellä tulee olemaan entistäkin suurempi arvo ja merkitys, kun joudumme koronan takia pitämään fyysistä etäisyyttä.

Vesistöjen rehevöityminen on yksi näkyvistä ympäristöongelmistamme, ja herkkä Itämeri on joka kesä sinilevän vallassa ja paikoin uimakelvoton. Noin 60 prosenttia vesistöjä rehevöittävästä fosforista on peräisin maataloudesta. Sillä, miten onnistumme vähentämään maatalouden päästöjä, onkin olennainen merkitys vesistöjemme puhtaudelle.

Arvoisa puhemies! Itämeren suojelukomissio on listannut Lounais-Suomen pellot merkittäviksi ravinnekuormituslähteiksi. Ympäristöministeriöllä on käynnissä vesiensuojelun tehostamisohjelma, johon kuuluu mittava kipsilevityshanke Saaristomeren valuma-alueiden pelloille. Tätä lakimuutosta tarvitaan, kuten täällä on jo todettu, jotta Varsinais-Suomen ely-keskus voi alkaa keskitetysti hankkia ja jakaa kipsiä viljelijöille. Tavaroiden ja palveluiden jakaminen tukirahan sijaan siis vaatii tämän lakimuutoksen.

Kuten tässä edustaja Kivelä totesi, peltojen kipsikäsittelyn laajentaminen on kirjattu myös hallitusohjelmaan, eli myös hallitusohjelmalla haluamme vesiensuojelua edistää. Tämä lakimuutos osaltaan on yksinkertainen keino tehdä merkittäviä panostuksia vesistöjen suojeluun, ja kuten ministeri totesi, tämä laki on tarkoitus nyt saada pian voimaan, jotta tätä kipsikäsittelytukea voitaisiin alkaa jakaa jo loppukesällä.

Arvoisa puhemies! Peltojen kipsikäsittelystä on saatu hyviä tuloksia useissa pilottihankkeissa. Kipsikäsittely on yksinkertainen, kustannustehokas, peltojen ja vesien kasveille ja eläimille turvallinen ja laajamittaiseen käyttöön hyvin soveltuva keino vähentää vesistöjen ravinnekuormaa. Pilottihankkeissa on käytetty kotimaista kipsiä Siilinjärveltä. Viljelijöille tehdyn kyselyn mukaan viljelijät myös kokevat tämän hyväksi tavaksi ja mahdolliseksi oman viljelytoimensa ohella toteuttaa.

Jo yksi kipsikäsittely alkaa rajoittaa fosforin huuhtoutumista vesiin välittömästi, ja vaikutus kestää nykytutkimuksen tiedoilla noin viisi vuotta. Hehtaarin käsittelyyn tarvitaan neljä tonnia kipsiä. Levityksen kustannukset ovat olleet noin 220 euroa hehtaarilta. Kipsikäsittelyllä voidaan pienentää pelloilta Itämereen kulkeutuvaa fosforikuormaa jopa 300 tonnilla. Saviojan valuma-alueella Liedossa tehtyjen mittausten mukaan ensimmäisen vajaan kahden vuoden aikana sekä kiintoaineksen että fosforin kulkeutuminen käsitellyiltä pelloilta jokeen oli vähentynyt noin puolella.

Arvoisa puhemies! Meidän on määrätietoisesti jatkettava vesistöjen kunnostustoimia ja estettävä ravinteiden ja muiden haitallisten aineiden pääsy vesistöihimme. Kipsikäsittelyn organisoiminen fiksulla tavalla keskitetysti on [Puhemies koputtaa] yksi keino tähän.

17.55 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on pääasiassa tekninen muutos, tekninen lakiesitys, jolla tuetaan fosforin ja typen sidontaa, niin että ne eivät valu vesistöihin. Kipsi materiaalina on juuri sellainen, joka sitoo itseensä ravinteita ja näin ollen helpottaa vesistöihin huuhtoutuvaa ravinnemäärää olennaisesti. On kuitenkin syytä muistaa näissä maanviljelystä koskevissa keskusteluissa yleensä, että maataloudesta tehdään aina helposti se syyllinen, joka kaikki Suomen vedet saastuttaa. Sehän ei pidä paikkaansa siltä osin, että meidän olemme nyt nähneet näitä talvia, niin kuin tämänkin talvi oli, minkä elimme juuri, että samana talvena saattaa olla kymmenen kappaletta kunnon talvia: oli muutama pakkasyö, satoi lunta, kolmen päivän päästä lumi oli sulanut pois, ja jatkuvasti huuhtoutui vesistöön ravinteita myös metsämailta ympäri Suomea.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Ja toinen juttu: esimerkiksi Helsingin kaupungin alueelta, pääkaupunkiseudulta tulee tätä jätevedenpuhdistamoiden lietettä, ja kun sitä käytetään taajamissa nurmikoiden raaka-aineeksi, kun uusia viheralueita tehdään, niin sieltä valuu valtavat typpi- ja fosforijäämät suoraan Suomenlahteen, jotka sitä kautta rehevöittävät Itämeren.

Kannattaa näissä asioissa miettiä sitä, mikä se todellinen syy on. Totta kai maataloudella on siinä oma osansa, ja sitä ei varmaan kukaan kielläkään, mutta kannattaa aina muistaa, että meillä on tämä ilmasto muuttunut ja talvet ovat hävinneet tai samana talvena voi olla kymmenen kevättä, kymmenen syksyä ja kymmenen talvea, kun jatkuvasti sataa vettä, välillä lunta ja taas sulaa. Tässä on se perussy.

On erinomaista, että tämä lakiesitys saatiin nopeasti liikkeelle ja nyt 1.7. voidaan tätä toimenpidettä ruveta käyttämään.

Arvoisa ministeri, kysyisinkin kaksi kysymystä asiaan liittyen. Ensimmäinen on se, että kun tämä uusi kokeilu nyt alkaa, niin onko ympäristöministeriössä yhteistyötä maa- ja metsätalousministeriön kanssa, niin että saadaan koetuloksia tästä, mikä on se todellinen vaikutus ravinteiden valumaan niillä alueilla, missä tätä kipsiä käytetään. Toinen kysymys koskee sitä — olen vaatimattoman poliittisen urani aikana miettinyt sitä — miten valtavasti Suomenlahti rehevöityy. Vesistössä Suomenlahdessa kasvaa valtavasti sinilevää ja muita liikaravinteiden aiheuttamia ongelmia löytyy, mutta minkä tautta Pohjanmaalla, joka on Suomen maatalouden kannalta kaikkein tärkein alue — Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa — Pohjanlahdella kuitenkin näitä samoja ilmiöitä ei ole, miksikähän tämä ilmiö on tällainen? Jos se olisi maataloudesta johtuvaa, niin olen ihan varma siitä, että Pohjanlahti olisi yhtä huttua, koska Suomen maatalouden selkäranka on koko Pohjanmaa alkaen tuolta Etelä-Pohjanmaan eteläosista päättyen Pohjois-Pohjanmaan pohjoisimpiin osiin. Tällä alueella on iso osa meidän tuotannostamme. Miksi tämä ilmiö on näin?

17.58 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Arvostettu ja asiantunteva ympäristövaliokunnan puheenjohtaja tuossa edellä esitti tärkeitä näkökohtia ja kysymyksiä. Joka tapauksessa hänen puheenvuorostaan tulkitsin niin, että vaikka tämä nyt ei mikään varsinaisen kriisilaki ole, niin ympäristövaliokunta on myös etenemässä mietintöön ripeästi. Tosiaan, niin kuin ministerikin esitteli, tämä liittyy tähän seuraavaan lisätalousarvioon, jotta saadaan voimavarat näiden toimenpiteiden toteuttamiseen jo tänä kesänä.

Arvoisa puhemies! Täällä on kuultu hyviä, asiantuntevia puheenvuoroja siitä, että tämä kipsikäsittely on hyödyllistä sen kannalta, että erityisesti fosforiravinnevalumia saadaan pienennettyä. Tässä varmasti osaltaan saadaan paitsi sitä ravinnekuormaa pienennettyä niin pidettyä ravinteet siellä, missä niitä tarvitaan, eli pelloilla, mikä toivottavasti sitten vähän myös parantaa maatalouden kannattavuutta, kun tulevaisuudessa näitä kivennäislannoitteita tarvittaisiin vähemmän.

Tässä tehdään tärkeää työtä, ja uskon näin, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa myös sen oman lausuntoroolimme hoidamme ripeästi huolimatta siitä, että maassa edelleen eletään poikkeusoloja tämän koronakriisin vuoksi. Noin yleensä ottaen muu lainsäädäntö kuin nämä akuutit kriisinhoitoon liittyvät toimenpiteet on nyt ollut odottamassa sitä aikaa, että poikkeusolot päättyvät, mutta on minusta perusteltua viedä tätä eteenpäin, ja oli hyvä kuulla, että myös ympäristövaliokunta asiaa edistää.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

18.00 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä lakiesitys tuo vauhtia peltojen kipsikäsittelyn ja tuo myöskin toivottua lisätehoa maatalouden vesiensuojeluun.

Haluan ihan aluksi sanoa sen, että olen todella iloinen siitä, että nykyinen hallitus jatkaa sitä vahvaa Itämeren suojelutyötä, jota Sipilän hallitus teki. En muista milloin olisin ollut niin iloinen kuin silloin, kun saimme päätöksen Itämeren suojelun mittavasta rahoituspaketista ja kun tästä vesiensuojelun kansallisesta tehostamisohjelmasta päätettiin. Silloin vuonna 2019 tuli 15 miljoonaa euroa ja vuosina 2019—2023 kokonaisuudessaan 69 miljoonaa euroa. Tämä hallitus on tätä työtä vienyt sitten eteenpäin.

On todella tärkeitä, mistä täällä valiokunnan puheenjohtaja Hoskonen totesi, että tutkimusta tarvitaan. Kyllä se viesti on ympäristöministerille ja hallitukselle, että tutkimuksen määrärahoista pitäisi pitää kiinni. Erityisesti tarvitsemme tutkimusta siitä, miten ilmastonmuutos vaikuttaa meidän vesistöihin ja Itämereen.

Itse olen vahvasti ollut aina tämän kipsikäsittelyn kannattaja. Kun rehevöityminen on Itämeren suurin ympäristöongelma, niin on aivan mittavan hieno asia, että levittämällä tämmöistä jättekipsiä peltoihin me voimme merkittävästi vaikuttaa siihen valumaan, mitä maataloudesta pelloilta vesistöihin valuu. Nämä tutkimustulokset tämän kipsin vaikutuksesta ovat todella hyviä, ja on arvioitu jopa, että tästä kipsistä voisi olla pelastus pahoin rehevöityneelle Saaristomerelle ja laajemminkin koko Itämerelle.

Mutta tämä on ikään kuin vain laastaria, ja meidän täytyy tehdä vahvempia toimenpiteitä, että Itämereen ei valu niitä päästöjä. Kokoomuksen aloitteesta tehtiin kokeilu siitä, millä tavalla saataisiin kierrätettyä fosforia, ja aloitettiin erilaisia kokeiluja sen osalta. Kysyisin ympäristöministeriltä: ovatko nämä kokeilut menneet eteenpäin, ja milloin niistä saadaan tuloksia?

Mutta kannatan tätä lakiesitystä, ja toivon, että tämä hallitus vie Itämeren suojeluohjelmaa kokonaisuudessaan eteenpäin. Niin kuin täällä todettiin tuolla salin toisella laidalla, niin Itämeri on edelleen maailman saastunein meri. Me tiedämme, että jotakuinkin kaikki maat ovat lipsuneet niistä tavoitteista ja sitoumuksista, mitä HELCOMin piirissä maat ovat tehneet. Suomikaan ei ole pysynyt niissä. Jos me haluamme pysyä sitoumuksessa, niin meidän pitää kiria toimenpiteitä, ja tämä on yksi sellainen. Eli tämä lakiesitys on tervetullut.

18.03 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Tässä on, niin kuin täällä on mainittu, kyseessä lähinnä tekninen muutos. Pidän hyvin tärkeänä kaikkia niitä keinoja, joilla voidaan vesien rehevöitymistä estää. On kuitenkin nyt syytä muistaa se, että nyt tällaisena kriisin aikana me olemme sitten nähneet, kuinka täällä salissa kuullaan oikein vihreää kriisipuhetta, maataloutta syyllistetään keskellä kriisiaikaa vesiemme rehevöittämisestä.

Tässä lämpimällä sydämellä kuuntelin edustaja Hoskosen kysymystä, joka itse asiassa on omakin kysymykseni. Eli meillä siellä Pohjanmaalla, oikeassa vilja-aitassa aina Etelä-Pohjanmaan reunalta Pohjois-Pohjanmaalle saakka, on yksi Suomen voimakkaimpia viljaaittoja, ja kun nyt kuulostaa siltä — varsinkin kun salin vihreää reunaa kuuntelee — että aina maatalous on pilannut vesistöt ja Itämeri on maatalouden vuoksi huonossa kunnossa, niin miten voi olla mahdollista, että sama luonto etelärannikolta Keski-Pohjanmaan kauniille rannikkoseuduille on niin erilaista, että meidän Pohjanlahti on hyväkuntoinen ja Itämeri maatalouden saastuttama? Minä todellakin toivoisin tähän vastauksen. Vai onko niin, että meillä on tilanne se, että me ikään kuin tällaista vihreää poliittista agenda tukeaksem-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

me otamme näitä asioita esiin emmekä tuo esiin sitä faktaa, että Itämerta saastuttavat kaikki muutkin yhdeksän valtiota ja sieltä tulee paljon enemmän sitä roinaa tuonne Itämereen kuin mitä Suomi ikinä kykenee tuottamaan?

Lähdetään faktoista liikenteeseen, jätetään vähemmälle meidän maanviljelijöidemme syyllistäminen. Annetaan viljelijöille ne eväät ja ne lääkkeet, mitä he mielellään käyttävät, koska suomalainen viljelijä, väitän, on yksi maailman vastuullisimmista viljelijöistä. Se on ollut sitä aina ja on tänä päivänä, edelläkävijä, ja jos me luomme samanlaiset pelisäännöt meidän maanviljelykseen kuin on Keski-Euroopassa, niin voimme olla ylpeitä siitä, että meidän maataloustuottajamme tuottavat meille puhdasta, kotimaista ruokaa. En siis lähtisi leimakirveellä lyömään. Joka ikisessä vihreän puolen puheessa tulee esille, kuinka maatalous rehevöittää, kuinka maatalous rehevöittää sitä ja tätä. [Inka Hopsun välihuuto] Pikkasen miettin tätä syyllistämispolitiikkaa ja lähtisin liikkeelle positiivisella mielellä.

Toivotan kaikille maanviljelijöille jaksamista.

18.06 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin Suomen maatalous on meidän henki ja elämä. Se takaa meille sen ruoan, minkä me joka päivä tarvitsemme, ja ennen kaikkea maailman puhtaimmalta pellolta ja maailman puhtaimmassa ilmastossa, eliikkä siitä voimme olla ylpeitä.

Nyt tämä koronavirusi on meille osoittanut kouriintuntuvasti sen, miten tärkeä huoltovarmuus on. Me elämme ruoantuotannon suhteen noin 80 prosentin omavaraisuudella joka päivä, ja se on helppo nostaa 100 prosenttiin, jos tarvitaan, mutta tämä kriisi osoitti meille nyt, että meidän on pellot pidettävä kunnossa ja ruoantuotanto kunnossa ihan pellolta ruokapöytään saakka, koko ketju. Toivon mukaan tämä nyt on tässä talossa sisäistetty parhaalla mahdollisella tavalla.

Suomalainen maanviljelijä tekee maailman parasta tuotetta suurella ammattitaidolla ja erittäin pienillä kustannuksilla, ja meidän pitää pitää huoli siitä, että tämä perheviljelmämenettely Suomessa säilyy elävänä. Siihen olennaisena osana liittyy nimenomaan pellon kunnan hoito, ja tämä kipsikäsittely on yksi pieni osa sitä. Ja kun se nimenomaan sitoo ravinteita ja sitten antaa parempaa satoa, niin se vähentää myös pellostä tulevaa muuta huuhtoutumaa. Kun pelto kasvaa paremmin, niin sen ravinteet sitoutuvat niihin kasveihin eikä se lähde liikkeelle minnekään.

Tästä voin yleensä metsäammattilaisena sanoa myös sen, että tässä Kemera-lainsäädännön kehittämisessä on edetty nyt sille asteelle, että Kemera-lakiin on tulossa se tuhkalannoituspykälä, jonka mukaan käyttämällä tuhkalannoitusta turvemailla voimme lisätä metsän kasvua niin paljon, että pystymme samalla lisäämään metsien kasvua helposti joku 10 miljoonaa mottia. Se ei ole ongelma, kun hoidamme sen järkevästi. Raaka-aineet on meillä kotimaassa, voimalaitokset tuottavat tuhkaa joka päivä, ja sitten kun se levitetään turvemailla, niin saavutamme helposti sen 10 miljoonan motin lisäkasvun, kun teemme sen homman oikein. Sitten samalla hoidamme ilmastotavoitetta, koska meillä tietenkin, kun puunkasvu lisääntyy, hiilensidonta lisääntyy, silloin päästökaupasta selviämme paljon, paljon vähemmällä. Voi sanoa melkein, että selviämme siitä kuin koira veräjästä.

Eliikkä tässä asiassa meillä on vain hyviä asioita edessämme, kun emme nyt sorru siihen suomalaiseen kansalliseen kateuteen, että joku saattaisi jopa hyötyä, jos joku metsä kasvaa paremmin tai joku pelto kasvaa paremmin. Pidetään huoli siitä, että nämä kaksi asiaa, sekä metsä että pelto, etenevät positiivisessa mielessä kasvaen parempaa satoa sekä maanvilje-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

lijälle että metsänomistajalle, Suomen metsäteollisuudelle ja koko suomalaisen yhteiskunnan hyväksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi, kun eduskunta käsittelee tätä lakia aivan kuten edustaja Autto sanoi omassa puheenvuorossaan, niin todella olen, kuten puhemies itsekkin, ollut tätä asiaa puhemiesneuvostossa viemässä eteenpäin. Tällainen välttämättömyys, laki, joka edesauttaa meidän asioitamme, on ollut yhteinen tahtotila puhemiesneuvostossa, ja olen omalta osaltani ollut sitä edistämässä.

18.09 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! On tietenkin todettava, kun täällä puhutaan maataloudesta, että rehevöitymistä aiheuttavaa ravinnekuormaa täytyy vähentää koko yhteiskunnassa. Emme me voi hyväksyä, niin kuin täällä viitattiin, kaupunkien jätevesien ylijuoksutuksia 2000-luvun Suomessa, vaan puhdistuslaitosten on toimittava tehokkaasti ja toimintavarmasti. Kyllä on niin, että ympäri Suomea monin tavoin jätevesien käsittelyn laatua on parannettava, jotta ravinteet saadaan tehokkaasti talteen niin varsinaisista jätevesistä kuin hulevesistäkin. Mutta selvää on, että maatalous on asia, johon huomiota pitää laittaa.

Kyllä haluan tässä vielä sanoa, kun puhutaan kipsistä, että kiireellisimpänä on se, että saisimme sitä Saaristomeren fosforipitoisille pelloille purkamaan Saaristomeren lan-
tapommia, joka siellä eittämättä on. Kyllä itse haluan tässä sanoa sen, että maatalouden ympäristöpolitiikkaa pitäisi kaiken kaikkiaan uudistaa vaikuttavammaksi, kun me tiedämme, että iso osa päästöistä tulee 20 prosentista peltoalaa. Jos on uudempaa tutkimusta, hyvä niin, on hyvä, että tutkitaan, miten ilmastonmuutos vaikuttaa. Mutta tiedämme, että meillä on riskialueita, ja siksi myöskin tämä peltojen kipsikäsittely pitäisi saada osaksi maatalouden ympäristöohjelmaa, ja olisi hyvä kuulla, miten tässä ikään kuin voitaisiin edetä. Pidän sitä erittäin tärkeänä.

Sitten haluan vielä todeta, kun tuossa nostin esille sen, että viime hallituskaudella, kun kokoomus oli hallituspuolue, meidän aloitteestamme aloitettiin kokeilu siitä, että peltojen ylijäämävinteiden kertymistä vähennettäisiin ja edistettäisiin ravinteiden liikkuvuutta tiloille, joilla niille on tarvetta. Eli tarkoitus oli todellakin luoda se kiertotalousmarkkina organisaatioille. Tästähän hyötyisivät sitten maatilat ja myöskin Itämeri ja kotimaisen ruoantuotannon edistäminen. Sehän on meille kaikille todella tärkeää. Kysyisin nyt vielä: miten tämä kokeilu etenee, ja missä tässä mennään? Pidämme tätä kokoomuksen eduskuntaryhmässä erittäin tärkeänä ja haluamme vaalia kotimaista ruoantuotantoa. Se on puhdasta, mutta siinä me voimme tehdä monin tavoin vielä paremmin.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelulle varattu aika on loppumassa, mutta annan vielä ympäristöministerille mahdollisuuden kommentoida.

18.11 Ympäristö- ja ilmastonministeri Krista Mikkonen: Joo, paljon kiitoksia näistä puheenvuoroista. Todella hienoa kuulla, että eduskunta näkee myös, että tämä lakimuutos voitaisiin kiireellisesti tehdä ja saada voimaan niin, että saamme sitä kipsiä levitettyä jo loppukesällä.

Tässä tuli hyvin esiin se, että toki vesiensuojeluun vaikuttavat muutkin asiat kuin pelkkä maatalous, mutta totta on myös se, että maataloudella on iso merkitys, ja tällä kipsikäsitte-
lyllä halutaan sitä nyt vähentää. Nimenomaan se sopii näille Varsinais-Suomen savimaille.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Sen lisäksi tässä vesiensuojelun tehostamisohjelmassa on muita toimenpiteitä, maatalouteen liittyen myös kuitulietteitä ja ravinnekalkin käyttöä maatalouden päästöjen vähentämisessä. Siellä myös etsitään keinoja metsätalouden ravinnepäästöjen vähentämiseksi. Niin kuin edustaja Hoskonen totesi, nyt uusi tutkimus osoitti, että sillä on iso merkitys. Sen lisäksi kaupunkivedet ovat siinä yhtenä kohteena, niin haitallisten aineiden määrät kaupunkivesissä kuin myös hulevesikysymys, että ne toimivat asianmukaisesti. Siinä on myös muutamasta hylystä, jotka ovat merenpohjassa, jo käyty öljyt tyhjentämässä, etteivät ne aiheuta riskiä. Sen lisäksi tutkimus on isossa roolissa.

Tätä kipsihanketta tehdään vahvassa yhteistyössä toimijoiden kanssa Varsinais-Suomessa. Siellä ovat ely-keskuksen lisäksi mukana MTK-Varsinais-Suomi, Syke, Helsingin yliopisto, Ruokavirasto, Luke, Aurajokisäätiö, Paimionjoki-yhdistys, maatalousneuvonta sekä paikalliset tuottajayhdistykset. Kuten tässä tuli esille, tämä kipsihanke alkoi tietysti jo viime hallituskaudella. Sitä tutkittiin paljon. Meillä on tutkittua tietoa siitä, että se vaikuttaa, ja tätä myös jatkossa seurataan.

Edustaja Sarkomaa otti esille myös ravinteiden kierrätyksen. Meillä on menossa erillinen Raki-hanke, jossa nimenomaan luodaan mahdollisuuksia sille, että me saamme ne ravinteet kiertoon ja voidaan niistä tehdä sitten lannoitetta, mitä voidaan käyttää uudelleen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Senaatti-kiinteistöistä ja Puolustuskiinteistöistä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 31/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Asian esittelee ministeri Paatero. Ymmärsin, että ministeri Kaikkosella on lähtö kohta pois. Jos haluatte käyttää puheenvuoron, voitte käyttää sen heti ministeri Paateron jälkeen.

Keskustelu

18.14 Kuntaministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on siis esitys laiksi Senaatti-kiinteistöistä, Puolustuskiinteistöistä ja siihen liittyviksi muutamiksi muiksi laeiksi.

Tämä esitys on kauan kaivattu. Ihmiset, jotka ovat olleet edustajina puolustusvaliokunnassa ja osin myöskin muissa turvallisuuteen liittyvissä valiokunnissa, tietävät, että asia on ollut pitkään tarpeen. Monia selvityksiä on tehty, ja nyt olen iloinen, että tähän hallitusohjelmaan kirjattiin myöskin linjaus, että puolustushallinnon kiinteistöjärjestelmää kehitetään palvelemaan puolustushallinnon tarpeita aiempaa paremmin. Siltä perusteelta on sit-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

ten tehty yhteistyössä puolustus- ja valtiovarainministeriön kanssa ensin yhteinen hanke-toimisto, joka on ollut viime elokuusta asti toiminnassa, ja siellä on ollut ohjausryhmä ja erillisiä projektiryhmiä niin, että laajasti noin 80 henkilöä eri tahoilta, jotka tähän liittyvät, ovat olleet tätä valmistelua tekemässä. Sen lisäksi meillä on ollut tuossa joulukuun 17. päivä talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittely, jossa on tehty yhteiset linjaukset, ja nyt sitten ollaan päästy tähän varsinaiseen hallituksen esitykseen.

Tähän lakipakettiin kuuluu siis laki Senaatti-kiinteistöistä ja Puolustuskiinteistöistä, mutta myöskin muutetaan samalla lakia liikelaitoksista yleisesti ja muutamia muita lakeja. Tämä liikelaitoslaki Puolustuskiinteistöistä ja Senaatti-kiinteistöistä on erityislaki, johonka sisältyvät siis valtion omistamien Puolustuskiinteistöjen uudelleenorganisointia koskevat säännökset sekä Senaatti-konsernia ja Senaatti-kiinteistöjä koskevat liikelaitoskohtaiset säännökset.

Nyt siis rakennetaan kahta erillistä organisaatiota, eli kiinteistövarallisuus olisi jatkossa keskittynyt kahteen liikelaitosorganisaatioon, nykyisiin Senaatti-kiinteistöihin ja perustettavaan Puolustuskiinteistöihin, joista sitten yhteisesti muodostuu Senaatti-konserni. Tässä Senaatti on itsenäinen, mutta ylintä ohjausvaltaa joka tapauksessa käyttää eduskunta, joka vahvistaa vuosittaisissa talousarviomenettelyissä liikelaitoksen palvelu- ja toimintatavoitteet, antaa suostumukset lainanotolle — sille, kuinka paljon nämä voivat ottaa lainaa — investoinneille ja muille sitoumuksille. Eduskunnan ohjauksen puitteissa sitten puolustusministeriö ohjaisi Puolustuskiinteistöjä ja valtiovarainministeriö Senaatti-kiinteistöjä, eli ohjausta ja organisaatiota on rakennettu tällä tavoin.

Tästä on tulossa varsin suuri, sillä näin ollen tällä yhdistelmällä siellä on yhteensä 1 100 työntekijää ja yhteinen liikevaihto noin 800 miljoonaa euroa. Kiinteistövarallisuus siirrettäisiin nykyisen Senaatti-kiinteistön sisältä sinne erilliseksi perustettavaan Puolustuskiinteistöihin, ja myöskin rakennuslaitoksessa nykyisin oleva henkilöstö siirrettäisiin pääosin Puolustuskiinteistöihin, mutta on myöskin jotain yhteisiä toimintoja, jolloin varmaan on perusteltua, että osa henkilöstöstä siirtyisi Senaatti-kiinteistöjen puolelle konserniin. Kaikki siirrot tapahtuvat liikkeenluovutuksen periaatteella eli työ- ja palkka- ynnä muut ehdot säilyttäen, ja minkään näköisiä vähennystarpeita tähän kohtaan henkilöstön osalta ei ole, vaan enemmänkin siellä on ollut puutteita esimerkiksi rakennuttamispalveluihin liittyen.

Laki — kiitokset eduskunnalle — saatiin nyt tässä esiteltäväksi, koska tavoitteena on, että laki olisi voimassa 1. päivä heinäkuuta tänä vuonna, jolloin liikelaitos voisi aloittaa sitten vuodenvaihteessa. Ja kun tässä on näin suuresta henkilöstömäärästä ja kiinteistöjen omaisuuden siirrosta kyse, niin ymmärrettävästi ne vaativat jonkun verran valmistelua ja neuvotteluja sitten henkilöstön kanssa. Toivon, että asia etenee hyvässä yhteistyössä tässä.

18.19 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Tämän puolustushallinnon toimitilojen omistajuuden hallintaa koskevan hankkeen keskeisenä tavoitteena oli etsiä keinoja Puolustusvoimien alueisiin ja toimitiloihin liittyvien toimintaedellytysten turvaamiseksi muuttuneessa toimintaympäristössä ja kaikissa turvallisuustilanteissa. Lisäksi tavoitteena oli vastata Puolustusvoimien kiinteistökustannusten noususta aiheutuviin haasteisiin. Ilman muutoksia oli ennakoitu kustannustason ja sen osuuden Puolustusvoimien toimintamenomäärärahoista jatkuvasti nousevan, vaikka Puolustusvoimat on vuosilomauudistuksen ja toimintamallimuutosten myötä merkittävästi tehostanut tilan käyttöä viime vuosien aikana. Tavoitteena oli lisäksi hallinnonalan tilahallinnan ja sen strategisen oh-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

jauksen kehittäminen sekä laajemmin koko valtion kiinteistöalan kehittäminen erityisesti valmiuden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Tällä hallituksen esityksellä esitetään pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti perustettavaksi Senaatti-kiinteistöille tytäriyksikkö Puolustuskiinteistöt, joka vastaisi Puolustusvoimien ja sen tiettyjen strategisten kumppanien tilapalveluista kaikissa turvallisuus-tilanteissa. Puolustuskiinteistöt ja Senaatti-kiinteistöt muodostaisivat yhdessä Senaatti-konsernin, jossa toiminnan tehostamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi tuotettaisiin lähes kaikki hallinto- ja tukipalvelut yhteisesti. Siltä osin kuin liikelaitokset tuottaisivat samoja palveluita, kahdennus mahdollistaisi joustavan resurssien käytön. Puolustusvoimien sopimus- ja yhteistyökumppani olisi kuitenkin kaikkien palveluiden osalta Puolustuskiinteistöt, niin kuin ministeri Paatero tässä äsken esitteli.

Voi senkin tässä todeta, että tämä esitys ehti jossakin valmisteluvaiheessa olla hivenen ongelmallisessakin asennossa, mutta hyvässä yhteistyössä ministeri Paateron kanssa asiaa ohjailtiin parempaan suuntaan, ja nyt voi sanoa, että esitetty muutos vastaa puolustushallinnon tarpeisiin. Yhden strategisen kumppanin malli kiinteistöalalla on hallinnonalan aiempien sisäisten selvitysten perusteella toimivin ratkaisu, eli järkeä tässä on.

Hallinto- ja tukipalveluiden tuottaminen konsernissa keskitetysti on tarkoituksenmukainen järjestely kustannusten hallinnan näkökulmasta. Se myös mahdollistaa sen, että Puolustuskiinteistöjen erityisasiantuntemusta valmiuden, turvallisuuden, suojarakentamisen ja ympäristönsuojelun alalla voidaan hyödyntää muun valtionhallinnon tarpeisiin.

Konsernin yhteisten palveluiden tuotannon järjestämisessä tulee huomioida Puolustuskiinteistöjen suorituskykyvaatimukset normaaliolojen lisäksi häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kriittisten yhteisten palveluiden tuottaminen tulee pystyä turvaamaan vastaavalla tavalla kuin Puolustuskiinteistöjen oma palvelutuotanto. Vastaavasti tulee turvata Puolustusvoimien kiinteistötiedon tietoturvallinen hallinta ja käsittely.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on esitetty Puolustuskiinteistöjen ja Senaatti-konsernin ohjauksen periaatteet. Lähtökohtaisesti Senaatti-konserni olisi valtiovarainministeriön hallinnonalalla ja sen ohjauksessa. Puolustusministeriö ohjaisi kuitenkin Puolustuskiinteistöjä sen tuottaessa palveluita Puolustusvoimille ja sen kumppaneille. Kahden ministeriön ohjausmallin toimivuus edellyttää ohjauksesta sopimista yksityiskohtaisesti sekä jatkuvaa tiivistä yhteistyötä ohjauksen toteutuksessa. Koska Puolustuskiinteistöt käytännössä on riippuvainen Senaatti-kiinteistöjen tuottamista yhteisistä palveluista, tulee myös nämä huomioida ohjauksessa. Koko konsernia koskevista asioista päätetään Senaatti-kiinteistöjen hallituksessa, minkä vuoksi ministeriöiden välinen ohjausyhteistyö tulee ulottaa myös tälle tasolle. Ohjausmallissa tulee huomioida toimintamallit mahdollisissa poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa.

Muutoksen myötä puolustushallinto siirtyisi valtiolla yleisesti käytössä olevaan kokonaisvuokramalliin. Muutoksella ei olisi välittömiä vaikutuksia kiinteistökustannuksiin, koska pääomavuokra koostuu samoista elementeistä, joita Puolustusvoimien nykyisessä vuokramallissa käytetään. Toiminnan uudelleenjärjestämisen ja tehostamisen vaikutusten todentamiseksi tulee luoda kustannusten seurannalle malli, jolla voidaan seurata vaikutuksia verrattuna ennusteeseen. Seurannassa tulisi pystyä erittelemään kiinteistöjärjestelmän muutoksen vaikutukset ja Puolustusvoimien oman toiminnan, kuten tilankäytön, edelleen tehostamisen vaikutukset.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Puolustushallinnon näkökulmasta tältä pohjalta voidaan edetä.

Puhemies Matti Vanhanen: Kun tässä oli kaksi perusteellista ministeriesittelyä, niin pidennän tätä puolen tunnin aikaa kolmeen vartiin, niin saadaan keskusteluakin käytyä.

18.23 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan Puolustuskiinteistöistä kirjattiin seuraavaa: ”Puolustushallinnon kiinteistöjärjestelmää kehitetään palvelemaan puolustushallinnon tarpeita aiempaa paremmin. Senaatti-kiinteistöille perustetaan tytäarliikelaitos Puolustuskiinteistöt, joka vastaa puolustushallinnon erityistarpeista muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Puolustuskiinteistöjen velvoitteista säädetään lailla. Tavoitteena on vähentää toimitilakustannusten nousua.” Tuo kirjaus on valitettavasti epäonnistunut. Tunnustan sen, vaikka itse olin hallitusneuvotteluissa kyseisessä työryhmässä, ja siksi on syytä tunnustaa myös oma virheensä. Puolustusvaliokunnassa vallinneen hyvin suuri yksimielisyys siitä, että haitallisesta vuokrankorotus- ja maksuautomaatista, itse asiassa monessa tapauksessa vuokraorjuudesta, on päästävä eroon muillakin valtionhallinnon aloilla. Sama henki vallitsi hallitusneuvotteluissa, mutta se henki sai epäonnistuneen muodon kirjauksessa.

Valtion rahan kierrättäminen niin, että se heikentää Puolustusvoimien perustehtävien tosiasiallista täyttämistä, on lyhytnäköistä osaoptimointia, ei suinkaan kokonaisvaltaista kehittämistä. Itse asiassa hallituksen esityksen perusteluista löytyy kohta, joka avaa tätä kysymystä ja asetelmaa aika hyvin. Suora lainaus: ”Itsenäisenä liikelaitoksena Puolustuskiinteistöt olisi lähtökohtaisesti puolustusministeriön hallinnonalalla ja siten puolustusministeriön ohjauksessa. Valtiovarainministeriön ohjausvalta ei tällöin toteutuisi samalla tavalla kuin tytäarliikelaitosmallissa.” Ja edelleen: ”Samalla olisi olemassa riski siitä, ettei valtion vuokramallia ja valtiolle yhteisiä toimitilahallinnon lähtökohtia kyettäisi toteuttamaan yhdenvertaisesti valtion virastoille ja laitoksille.”

Arvoisa puhemies! Muutama poiminta hallituksen esityksen lakitekstistä. Ensinnäkin Senaatti-kiinteistöt vahvistaa Puolustuskiinteistöjen tilinpäätöksen ja vastaa osin lainan annosta. Toiseksi Senaatti-kiinteistöjen toimitusjohtaja toimii esittelijänä asioissa, joilla on merkittävä vaikutus koko konserniin. Ja kolmanneksi, Puolustuskiinteistöjen talousarvioesitys, tavoitteet, tulostavoitteet ja tuloutus sisällytetään Senaatti-kiinteistöjen vastaaviin esityksiin.

Nämä kaikki kohdat osoittavat konkreettisesti, millaisessa asemassa tytäarliikelaitos on konsernirakenteessa. Mahdollisessa kiistatilanteessa ei paljon paina se, että Puolustuskiinteistöjen hallituksen puheenjohtaja ja enemmistö hallituksen jäsenistä nimitetään puolustusministeriön esityksestä. On huomattava myös, että tämä iso muutos koskee myös Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilökuntaa. Toivon kyllä, että valiokuntakäsittelyssä nämä asiat huomioidaan ja rakennetaan sellaiset topparit mietintöön jo täällä salissa, ettei synny uutta mini-Senaattia. Sen myötä, jos näin tapahtuu, ei ratkea se perusongelma.

18.27 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit ja edustajakollegat! Puolustusvoimain entinen komentaja, kenraali Jarmo Lindberg totesi maanpuolustuskurssin avajaisissa, että olemme takomassa miekat taloiksi, ja viittasi siihen, miten ison osan puolustusbudjetista nämä kiinteistömenot ovat vieneet vuoden 2003 jälkeen, kun Puolustusvoimien kiinteistöt siirtyivät valtion liikelaitoksen alaisuuteen.

Tätä uudistusta on pitkään odotettu. Puolustusvoimillahan on tänä päivänä kiinteistöjä noin 2,7 miljoonaa neliötä ja vuokriin uppoaa noin kymmenesosa Puolustusvoimien budjetista, mikä on varsin iso summa. Nämä lisääntyvät kiinteistömenot ovat poissa valmiu-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

desta, koulutuksesta ja materiaalihankinnoista, ja tähän ongelmaan olemme etsineet ratkaisua puolustusvaliokunnassa pitkään, ja ei tämä esitys kyllä aivan sitä ole, mitä me kokoomuksessa ainakin olemme odottaneet.

Puolustusministeri Kaikkonen antoi tästä varsin positiivisen kuvan. Puolustusvoimat tietysti yleensäkin on kovin sopeutuvainen, ja siellä kyllä tunnollisesti tehdään, mitä poliittinen järjestelmä sanoo, mutta itse olen saanut kyllä viestiä siitä, että ei tämä esitys myöskään Puolustusvoimia oikein tyydytä, ainakaan niissä keskusteluissa, mitkä eivät ole aivan niitä virallisimpia.

Kokoomus ei siis ole kannattamassa tätä tytäryhtiömallia. Niin kuin tässä edellä edustaja Mustajärvinen toi esille, tämä ei välttämättä ja ehkä todennäköisestikään tule ratkaisemaan niitä ongelmia, mitkä ovat olleet. Eli syntyykö tässä aidosti järjestelmä, missä ei olisi erillistä isäntää, joka määrittelee vuokraa, ja sitten pystyttäisiin hillitsemään näitä vuokran nousuja?

Kokoomus on ajanut mallia, jossa Puolustusvoimien kiinteistöt irrotettaisiin tosiasiallisesti Senaatti-kiinteistöistä omaksi itsenäiseksi toimijaksi ja näin Puolustusvoimat voisivat niitä hallita tehokkaammin. Toisaalta jäin sitten miettimään, että jos tästä ongelmanvyyhdistä, minkälainen monessa mielessä Senaatti-kiinteistöt on, ollaan nyt luomassa Senaatti-konsernia, niin jääväthän sinne samat ongelmat. Esimerkiksi poliisilta tulee huomattavasti vastaavantyyppistä huolta kuin mitä on ollut esillä Puolustusvoimien puolella ja monessa muussa.

Arvoisa puhemies! Aivan loppuun: Hivenen ihmettelen sitä, että kun eduskunnassa olemme sopineet, että vain koronaan liittyvät kiireelliset asiat eduskunta nyt käsittelee, niin meillä näin iso ja varsin monimutkainen ja hankala asia on tulossa puolustusvaliokunnan käsittelyyn tämän koronakevään aikana aika kiireelliselläkin käsittelyaikataululla ja laajalla kuulemisella. En pidä sitä tässä tilanteessa kyllä kovinkaan soveliaana, ja mielestäni sitä täytyy eduskunnassa vielä pohtia, että jos tämä käsittely paljastaa vielä ongelmia tästä esityksestä, niin pitää olla valmiutta myös antaa eduskunnalle enempi aikaa tämän käsittelyyn koronattomanakin aikakautena.

18.30 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on muutama kohta, jotka ovat herättäneet huolta pitkään: ensinnäkin tämä kustannusten jatkuva nousu on toinen, ja toinen asia on sitten tietysti tämä korjausvelan kasvu ja kiinteistöjen kunto ylipäätään. Ja kun tämän kiinteistöjenkuntoaasian sanoin tässä, niin haluan tässä yhteydessä kiinnittää sisätilaongelmiin huomiota. Tässä talossa on sitäkin asiaa hyvin laajasti käsitelty. Tarkastusvaliokunta teki laajan mietinnön siitä, taisi olla vuonna 2013, ja ympäristövaliokunnassa olen ollut kahtena edellisenä vaalikautena, kahdeksan vuotta, mukana, ja nämä asiat ovat sellaisia, jotka jatkuvasti tulevat esiin eri valiokunnissa, mukaan lukien ympäristövaliokunta.

Vuodenvaihteessa tein kirjallisen kysymyksen puolustusministeri Kaikkoselle Puolustusvoimien käyttämien rakennusten sisätilaongelmista: miten laajoja ne ovat ja miten niitä pyritään ratkaisemaan. Sain siihen hyvän vastauksen, sangen perusteellisen vastauksen, ja uskon, että ministeri on käyttänyt siihen vähintäänkin yhden viikonlopun päivän, kun on tätä vastausta laatinut — todennäköisesti yhdessä virkamiesten kanssa kuitenkin. Kannustan hallitusta ja ministereitä nyt tämän organisaatiomuutoksen myötä kiinnittämään tähän sisätilaongelmaan huomiota, jotta se tulee ratkaistua, niin kuin tässä kirjallisessa vastauksessa sanoitte, että uskotte, että on realistista odottaa muutosten johtavan siihen, että sisä-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

tilaongelmiin kiinnitetään erityistä huomiota ja ne tulevat myös paremmalle mallille. On kohtuutonta, jos motivoitunut nuori tulee varusmiespalvelukseen ja joutuu keskeyttämään sen muutaman viikon palveluksen jälkeen ihan vain sen takia, että sisätilaongelmat aiheuttavat niin vakavia oireita, että palveluksen jatkaminen on mahdotonta. Se on erittäin iso takaisku: ihminen on suunnitellut elämäänsä tietyn järjestyksen, ja jos on ajatellut, että tässä on varusmiespalvelus, joka kestää useamman kuukauden, jopa vuoden, niin se vaikuttaa kyllä sitten opiskeluun ja muuhun elämän suunnitteluun. Valtaosa ihmisistä, jotka palvelukseen tulevat, on erittäin motivoituneita siihen, ja se on kotiväelle ja nuorelle ihmiselle erittäin suuri takaisku, jos sen joutuu sitten tällaisen syyn takia keskeyttämään. Eli toivon tälle uudistukselle siinä mielessä hyvää jatkoa ja raikkaita sisätilaolosuhteita myös kasarmirakennuksissa.

18.33 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tärkeänä tavoitteena on vähentää toimitilakustannusten nousua. Tällä hetkellä Puolustusvoimien määrärahoista noin 10 prosenttia menee kiinteistökuluihin. Kustannusten suhteellista nousua on jouduttu hillitsemään esimerkiksi puolustusvoimauudistuksessa tehdyillä varuskunta-, varikko- ja muiden tilarakenteiden leikkauksilla. Puolustuksen toimitilojen kokonaismäärän supistamisesta huolimatta kiinteistömenojen kasvu on jatkunut. Tämä on pakostikin vaikuttanut kaikkeen muuhun samasta määrärahasta rahoitettavaan toimintaan, mikä on kaventanut Puolustusvoimien toimintaedellytyksiä.

Syy kiinteistömenojen kasvulle on valtion kiinteistömäärän hallinnasta vastaavan Senaatti-kiinteistöjen vuokrausmalli, jossa Puolustusvoimat maksaa tiloistaan suurempaa vuokraa kuin mitä niistä syntyy kustannuksia. Valtion näkökulmasta ei kuitenkaan ole mitään järkeä siinä, että sen oma toiminta joutuu maksamaan kiinteistöistä markkinaehtoista hintaa. Puolustuksen toimialan kiinteistöt eivät voi tuottaa tuloa valtion liikelaitokselle, eikä se ole niiden tarkoituksaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä valtion kiinteistövarallisuus on keskitetty Senaatti-kiinteistöille sekä sen tytärliikelaitokseksi perustettavalle Puolustuskiinteistöille. Kuitenkin puolustusministeriön toteuttamissa selvityksissä suositellaan, että kiinteistöjen omistamiseen perustettaisiin kokonaan uusi liikelaitos puolustusministeriön hallinnonalalle, siis Puolustuskiinteistöt ilman suhdetta Senaatti-kiinteistöihin. Tätä näkökulmaa perussuomalaiset ovat puolustaneet koko prosessin ajan.

Hallituksen esityksen lausuntokierroksella myös eduskunnan oikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota siihen, että Puolustuskiinteistöjen asema itsenäisenä liikelaitoksena vähentäisi ristiriitaa koskien valtiovarainministeriön ohjausvaltaa puolustusministeriön hallinnonalalle kuuluvaan maanpuolustukseen käytettäviin kiinteistöihin.

Arvoisa puhemies! Esityksen suunta lienee oikea, mutta Puolustuskiinteistöt pitäisi perustaa täysin itsenäiseksi kokonaisuudeksi puolustusministeriön alaisuuteen, kuten asiantuntijat ovat todenneet, ei siis tytäryhtiöksi Senaatti-kiinteistöjen eli valtiovarainministeriön alaisuuteen. Muutoksessa on lisäksi huomioitava lakkautettavan Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilöstön asema. Esityksen tulee johtaa Puolustusvoimien kustannussäästöihin alenevien tilavuokrien kautta, ei kokemusta ja erityistä ammattiosaamista hallitsevaa henkilöstöä vähentämällä.

18.36 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on asia, josta on jo pitkään puhuttu, perusteellisiakin puheenvuoroja on käytetty, ja tästä on myöskin hallitusohjelmassa melko

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

selkeä kirjaus. Nyt tämä hallituksen esitys, joka meillä on tänne eduskuntaan saatu ja jota perustuslakivaliokunta alkaa nyt käsittelemään, minun nähdäkseni kirjaa aika hyvin ne seikat, mitä hallitusohjelmassakin haluttiin. Siinä oli selkeitä peruspremissioita.

Tässä kaivattiin ensinnäkin sitä, että Puolustuskiinteistöjä kehitetään puolustushallinnon tarpeista liikkeelle lähtien, ja tässä mallissa, jota nyt tässä haetaan, nimenomaan puolustushallinnon itsenäinen rooli näiden kiinteistöjen hallinnan osalta myöskin halutaan varmistaa.

Toinen iso seikka, johon useissa puheenvuoroissa on viittauksia tehty, on tietysti nämä kustannuspaineet, kustannusten karkaaminen, ja tässä halutaan löytää malli, jolla pystytäisiin hallitsemaan tätä kustannuskehitystä.

Kolmas seikka, joka hallitusohjelman lähtökohdissa on hyvin selkeästi, on henkilöstön aseman turvaaminen, ja tämä malli, mitä tässä nyt haetaan, selkeästi pyrkii siihen, että henkilöstöä ei tarvitse vähentää. Tämä ei ole säästötoimi henkilöstön puolelta lainkaan, vaan halutaan se asema varmistaa.

Keskusteluja varmasti käydään valiokuntakäsittelyn yhteydessä. Yksi kysymys on varmaan se — mikä tässä nyt erällä ryhmillä, perussuomalaisilla ainakin selkeästi tuli — että tämän pitäisi olla itsenäinen Senaatti-kiinteistöistä. Senaatti-kiinteistöjen alaista tytäryhtiötä puoltaa tietenkin se seikka, että silloin me saamme sen asiantuntemuksen, joka Senaatti-kiinteistöissä on, käytettäväksi tähän tytäryhtiöön ja myöskin vältetään näissä kiinteistönhallinnoissa tarpeettomia päällekkäisyyksiä. Nehän ovat ne perusteet, jotka tässä hallituksen esityksessä selkeästi ovat.

Vaikuttaa siltä, että tähän asiaan varmasti tulee hienosäätöä valiokuntakäsittelyn aikana, mutta kyllähän nämä hallitusohjelmassa kirjatut peruslinjaukset nyt tässä mallissa toteutuvat, mikä on ilmiselvää tarkoituskään tässä hallituksen esityksessä.

18.39 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat olleet vuosia huolissaan Puolustusvoimien, poliisin, Rajan ja muidenkin turvallisuusalan toimijoiden nopeasti kasvaneista kiinteistökuluista. Vastaavasti olemme nostaneet esille maanpuolustuksellisen näkökulman puutteen kiinteistöhallinnossa, kun Puolustusvoimien kiinteistöt ovat olleet pääosin valtiovarainministeriön alaisuudessa olevan Senaatti-kiinteistöt-liikelaitoksen omaisuutta.

Nyt käsillä olevan ehdotuksen mukaisesti valtion kiinteistövarallisuus olisi jatkossa keskitetty kahteen liikelaitosorganisaatioon, kuten täällä on puhuttu. Puolustushallinnon toimitilojen omistajuutta selvittävän hankkeen keväällä 2019 julkaistussa väliraportissa suositeltiin nimenomaan, että puolustusministeriön hallinnonalalle perustettaisiin Puolustuskiinteistöjen omistamiseen ja rakennuttamiseen sekä niiden hoitoon ja ylläpitoon keskittyvä, kokonaan uusi liikelaitos. Suunta siis toivottavasti on oikeanlainen, mutta se ei korjaa kuitenkaan näitä todellisia suuria ongelmia, kuten täällä on useaan kertaan jo todettu.

Yleisemminkin on tärkeää huolehtia siitä, etteivät liikeloudelliset seikat ohita turvallisuus- tai maanpuolustusnäkökohtia. Maanpuolustuksen ja esimerkiksi varusmiesten oikeuden puhtaaseen sisäilmaan kasarmeilla ei pitäisi olla liikeloudellinen puheenaihe. Mitä tulee esimerkiksi poliisiin ja Rajaan, on kohtuutonta, että vuosi vuodelta paisuvat tilakustannukset syövät resursseja varsinaiselta työltä ja toimintarahoituksesta. Näin ei pitäisi olla, mutta näin kuitenkin on. Rahaa ei budjetoida enempää, mutta tiloihin ja muun muassa ICT-hankkeisiin sitä menee koko ajan enemmän. Samaan aikaan sisäilmaongelmat ajavat näitä ihmisiä jopa pois alalta. Paisuvat kiinteistökustannukset ovat maan tapa. Sisäilmaon-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

gelmistä kärsiminen on kansansairaus. Nykymalli on sotkenut valtion puolella toimintamenobudjetoinnin. Puolustushallinnossa kiinteistöt ja tilat ovat osa Puolustusvoimien operatiivista suorituskykyä ja sen turvaamista. Ne eivät siis ole mitä tahansa toimistorakennuksia, ja on siksi tärkeää varmistaa, että kiinteistöhallinnosta vastaa taho, joka on vastuussa myös lakisääteisistä tehtävistä ja toimintakyvystä.

Asiassa laajemmin kysymys ei siis kuitenkaan ole vain Puolustuskiinteistöjä koskevasta sääntelystä, vaan valtion toimitiloja ja muita tiloja koskevasta kokonaisvaltaisesta sääntelystä ja siis myös hallinnon kehittamisestä. Ongelmaa pitäisi lähestyä kokonaisuudessaan. Nyt tässä esityksessä isosta asiasta raaputetaan vain yhtä kulmaa.

18.42 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Keskustelussa ovat nyt Puolustusvoimien tilakysymykset, ja tässä on viittaus Senaatti-kiinteistöihin tullut monessakin puheenvuorossa. Varmaan kymmeniä vuosia on jo puhuttu siitä, että kun Senaatti-kiinteistöjen tuottovaade on muistaakseni noin 7 prosenttia, niin sinne on koko ajan sitten otettu muusta valtion toiminnasta — täällä on todettu nyt Puolustusvoimat, mutta Rajavartiosto on myös yksi merkittävä ja poliisitoimi ja kaikki tämäntyyppiset. Hyvin paljon budjettikuulemisessa, varsinkin hallinto- ja turvallisuusjaostossa, tulivat esille sisäilmaongelmat. Ne haittaavat ja vaikuttavat terveyteen henkilökunnalla erittäin merkittävästi.

Tämä on yksi askel eteenpäin, ja tietenkin toivoisi myös sitä, että voitaisiin edetä kaikilla valtionhallinnon aloilla sillä tavalla, ettei se, mitä eduskunta hyväksyy budjetissaan, sitten valu Senaatti-kiinteistöille vuokrissa, ja että toiminta pystyttäisiin turvaamaan. Mitä suuremmat ovat toimitilavuokrat, sitä vähemmän tietenkin jää sitten siitä budjetista käytettäväksi varsinaisen toimintaan.

Nyt tässä hallituksen esityksessä Senaatti-kiinteistöt -liikelaitoksesta muodostetaan kahden liikelaitoksen muodostama Senaatti-konserni ja Senaatti-kiinteistöt toimisi emoliikelaitoksena ja Puolustuskiinteistöt sen tytärliikelaitoksena. Senaatti-konsernin ylintä ohjausvaltaa käyttäisi eduskunta. Eduskunta vahvistaisi talousarviomenettelyssä muun muassa liikelaitoksen vuotuiset palvelu- ja toimintatavoitteet ja antaisi suostumuksensa konsernin lainanotolle, investoinneille sekä muille sitoumuksille. Eduskunnan ohjauksen puitteissa puolustusministeriö ohjaisi Puolustuskiinteistöjä ja valtiovarainministeriö Senaatti-kiinteistöjä.

Tulen nyt miettineeksi sitä tulevaa budjettikäsittelyä: kun eduskunnalle jää nyt tämä merkityksellinen vaikutus budjettiin, niin millä tavalla ohjataan sitten tulevan budjetin kautta toimintaa niin Senaatti-kiinteistöjen puolella kuin myös tytäryhtiössä. Tässä nyt tällä hetkellä totean, kun ei enempää tähän lainsäädäntöön vielä ole päässyt tutustumaan, että varmasti on erittäin tärkeä asia, että budjettia tarkastellessaan ja sitä hyväksyessään eduskunta ottaa sitten nämä seikat huomioon.

18.45 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Täällä on paljon nykypäivänä viljelty sanaa ”arkijärki” hallituksen keskuudessa. Itse jollakin lailla kuvittelisin omaavani kohtuullisen määrän kuitenkin maalaisjärkeä, ja tämä asia oli ensimmäinen, joka oikeastansa löi minulta jalat alta täällä eduskunnassa. Olin puolustusvaliokunnan kokouksessa ja kuulin ensimmäisiä visioita tästä asiasta. Olen ymmärtänyt, että täällä on viime hallituskaudella ollut hyvin yhtenäinen näkökulma siihen, että Senaatista pitää erottaa Puolustuskiinteistöt. Minun mielestäni tämä on ollut kaikille aivan päivänselvä asia, sekä vasemmalla että oikealla ja keskellä, joka paikassa.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Kun minä olin kuulemassa tätä esitystä ja siellä kerrottiin, että Puolustusvoimien hallinnassa olevat kiinteistöt siirretään pois Senaatista ja ne sijoitetaan Senaatin alle perustettavaan tytäryhtiöön, niin kyllä täytyy sanoa, että oli pikkuisen vaikea sulattaa tätä asiaa. Minun mielestäni tämä on aivan täysin pöyristyttävää, että lähdetään tämmöistä älyvapaata esitystä tuomaan tänne. Minä en ymmärrä, mikä siellä hallitusohjelman kirjauksessa voi olla niin vinksallaan, että pitää tällä lailla asian kanssa edetä. Se olisi kaikista selkeintä, kun Puolustuskiinteistöt sijoitettaisiin puolustusministeriön hallinnon alle. Eihän tässä ole mitään tolkkua. Meillä on Senaatti-kiinteistöt, jossa saako toimitusjohtaja 300 000 euroa palkkaa ja jossa ei ole minkäänlaista riskiä viedä eteenpäin ja laskuttaa Puolustusvoimia näistä asioista.

Ehkä täällä pitäisi ottaa esille se, kun nousivat nämä muutkin alat, onko Senaatti-kiinteistöt jollakin lailla tarpeellinen. Pitäisikö meillä olla Poliisikiinteistöt ja Rajakiinteistöt ja Puolustuskiinteistöt? Tämä on käsittämätöntä, että pidetään semmoista lypsylehmää tässä, elätetään rinnalla tällaista. Varmasti siellä on synergiaetujakin, mutta ei ole mitään järkeä rakentaa tällaisen Senaatti-himmelin sisälle mitään mini-Senaatti-himmeliä.

Tässä tämä minun puheenvuoroni. Tällainen tuottovaade verovaroista, 7 prosenttia, on aivan käsittämätöntä. — Anteeksi.

18.48 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset puolustusvaliokunnan jäsenet ovat huolissaan Puolustusvoimien nopeasti kasvaneista kiinteistökuluista ja ennen kaikkea maanpuolustuksellisen näkökulman puutteesta kiinteistöhallinnossa, kun Puolustusvoimien kiinteistöt ovat pääosin valtiovarainministeriön alaisuudessa olevan Senaatti-kiinteistöt-liikelaitoksen omaisuutta.

Nyt esillä olevan ehdotuksen mukaisesti valtion kiinteistövarallisuus olisi jatkossa keskitetty kahteen liikelaitosorganisaatioon: tähän nykyiseen Senaatti-kiinteistöt-liikelaitokseen ja sille perustettavaan uuteen tytäarliikelaitoksena toimivaan Puolustuskiinteistöihin. Yhdessä nämä muodostaisivat Senaatti-konsernin. Senaatti-kiinteistöjen omistajan hallinnassa oleva ja Puolustusvoimien käyttämä kiinteistövarallisuus siirrettäisiin Puolustuskiinteistöihin. Samalla tätä omaisuutta nykyisin hoitavan Puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminta siirrettäisiin valtaosin Puolustuskiinteistöihin ja joiltain osin Senaatti-kiinteistöihin.

Puolustushallinnon toimitilojen omistajuutta selvittävän hankkeen keväällä 2019 julkaistussa väliraportissa suositellaan, että puolustusministeriön hallinnonalalle perustettaisiin kokonaan uusi puolustuskiinteistöjen omistamiseen ja rakennuttamiseen sekä niiden hoitoon ja ylläpitoon keskittyvä liikelaitos, myöskin nimeltään Puolustuskiinteistöt.

Arvoisa ministeri, suunta on oikea, mutta tulisiko Puolustuskiinteistöt perustaa täysin itsenäiseksi kokonaisuudeksi puolustusministeriön alaisuuteen, kuten asiantuntijat ovat todenneet? Ei siis tytäryhtiöksi Senaatti-kiinteistöjen eli valtiovarainministeriön alaisuuteen. — Kiitos.

18.50 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kun keskustelu alkoi, siinä oli 13 pyydettyä puheenvuoroa, ja laitoin oman puheenvuoroni sinne loppuun sen takia, että ajattelin, että tämä keskustelu varmaan kulkee suunnilleen niin kuin se on kulkenutkin: kuullaan monta puheenvuoroa, joissa hyvin kriittisesti suhtaudutaan keskitettyyn kiinteistöomistukseen ja keskitettyyn tilahallintoon.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Itselläni on tästä jonkun verran kokemusta, mutta en tietysti ole tässä Senaatin asiantuntija. Mutta toimiessani yhdeksän vuotta HUS-yhtymän, maamme suurimman kuntayhtymän, toimitusjohtajana meillä oli miljoona toimitilaneliömetriä — katsoin juuri, että Senaatti hallinnoi tai omistaa 6:ta miljoonaa, siis se on vielä kuusi kertaa suurempi — ja tämä perusproblematiikka, jota tässä joka puheenvuorossa on jollakin tavalla käsitelty, tuli kovin tutuksi. No, en tässä nyt asetu millään tavalla Senaatin puolestapuhujaksi. Myönnän nämä ongelmat ja haasteet, jotka liittyvät siihen, kuka on isäntä, kuka on renki, ja varsinkin siihen, mitä tässäkin edustaja Mäenpää ja monet muut totesivat, että onko sitten tarpeeksi sitä asianomaisen hallinnonalan tai toimialan osaamista siellä. Ihan tämä sama keskusteluhan käytiin tämän edellisen sote-uudistusyrityksen yhteydessä, kun oltiin kaikkia Suomen sairaaloita keskittämässä Maakuntien tilakeskukseen. Silloin otin itse siihen kriittisen kannan. No, silloin voisi ajatella, että se kanta olisi analoginen tälle, niin että kannataisin itsekin juuri puolustushallinnon omaa yksikköä.

Tämä perusasia kannattaa miettiä, ja minusta edustaja Purra aika analyttisesti tätä äsken käsittelee. Varmaan se liittyy siihen, että hallintovaliokunnassa, jossa hän on puheenjohtajana ja jossa itse olen jäsen ja jossa seuraavakin puhuja on jäsen, olemme nimenomaan Rajavartiolaitoksen ja poliisin osalta tätä samaa problematiikkaa käyneet läpi. Eli kyllähän siinä on etunsa, että me tietyn osaamisen erikoisalan, tässä tapauksessa kiinteistöomistuksen, kiinteistön hallinnoinnin, isännöinnin, kiinteistönhoidon, keskitämme — ihan niin kuin on järkeä siinä, että kuljetuksia keskitetään, laboratoriotoimintoja keskitetään — sen sijaan, että jokainen harrastaisi pienimuotoisesti sitä omaa. Tuohan se asiantuntemusta, mutta siihen pitää sitten pystyä saamaan rahankulku, se aito isännöisyys, niin, että ei käy niin, että määrätään ulkopuolelta, että nyt teidän hallinnonalanne, vaikka puolustushallinnon tai poliisin, raami on 3 prosenttia, mutta kiinteistökulut nousevat 10 prosenttia. Silloinhan se syö juuri sitä varsinaista toimintamenoa. Eli tähän mekanismiin, miten niitä hallinnoidaan ja miten rahoitetaan, pitää saada selkeyttä.

Sinänsä en nyt tässä ota kriittistä kantaa tähän ehdotukseen, mutta halusin osallistua keskusteluun.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän käytettävissä olevan ajan puitteissa vielä puheenvuorot edustajille Holopainen, Eskelinen, Piirainen, ja sen jälkeen keskustelu keskeytetään, jos lisäpuheenvuoroja on. — Ja ministerille kyllä.

18.53 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua tästä haasteesta, joka meillä on liittyen nyt Puolustusvoimien kiinteistöihin mutta myös, kuten täällä on mainittu, muihin turvallisuustoimijoiden kiinteistöihin. Tämä toimitilakulujen kasvu uhkaa syödä toimintamahdollisuuksia siltä varsinaiselta toiminnalta, ja se ei ole kestävä tilanne, varsinkin kun samanaikaisesti näissä kiinteistöissä on hyvin laajoja sisäilmaongelmia.

Puolustusvoimien osalta kiinteistöjen osuus toimintamenoista on merkittävä. Kuten täällä on mainittu, ne muodostavat yli 260 miljoonan euron vuotuisen kuluerän. Tässä nykytilassa, joka on hyvin monimutkainen, Puolustusvoimat toimii vuokralaisena ja vastaa kohteiden ylläpidosta ja sitten taas vuokranantaja, Senaatti-kiinteistöt, vastaa peruskorjauksista ja uudisinvestoinneista ja sitten vuorostaan Puolustusvoimat ostaa ylläpitoon liittyvät työt edelleen rakennuslaitokselta. On aikaisemmissa selvityksissä tunnustettu, että tämän monimutkaisen hallintomallin avulla ei ole pystytty hillitsemään kiinteistömenojen

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

kasvua, ja se on myös ongelmallinen toimitilojen ja kiinteistönhoidon osalta ja myös vaarantaa tämän kiinteistökannan arvon säilymisen.

Puolustuskiinteistöille kohdistuu myös ihan erillinen vaatimus tilojen turvallisuudelle, varsinkin kun Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut entistä haastavammaksi, ja Puolustusvoimien kiinteistöiltä vaaditaan erityistä huoltovarmuutta ja toimintavarmuutta. Esimerkiksi kiinteistöautomaatiojärjestelmät on suojattava mahdollisilta kyberhyökkäyksiltä. Kriittisten kiinteistöjen tiedot on myöskin suojeltava tiedustelutoiminnalta ja minimoitava sitä kautta kaikki haavoittuvuudet. On täten ihan välttämätöntä tunnistaa, että tällaisten kiinteistöjen osalta kiinteistöpalvelujen tuottaja on käytännössä strateginen kumppani, ja on järkevää, että tässä nyt uudistuksella tavoitellaan yksinkertaisempaa hallintoa ja ratkaisua näihin edellä mainittuihin haasteisiin.

Mutta kun tämä keskustelu nytkin on tuonut esiin ongelmia ja kun samaa keskustelua on käyty puolustusvaliokunnassa tuossa koko syksyn ajan ja tästä aiheesta on tullut paljon yhteydenottoja, niin kyllä sitten edelleenkin on tarkasti tarkasteltava, onko tämä nyt ehdotettu malli se paras mahdollinen ratkaisu. Varmaan sitten tässä valiokuntakäsittelyjen aikana vielä tähän saadaan lisätarkennuksia kuulemisissa.

On tullut paljon yhteydenottoja myöskin henkilöstön puolelta. Ollaan oltu hyvin huolestuneita siitä, kuinka tämä uudistus sitten vaikuttaa henkilöstön asemaan, ja siitä pyytäisinkin vielä ministeriltä kommenttia.

18.56 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puheenjohtaja! En ota itsekään kantaa tähän hallintomalliin. En tiedä ihan varmaan, onko tämä nyt sitten aivan optimaalisin malli, mutta onhan tämä nyt ihan toista kuin entinen suoraan Senaatin alla: sekava malli kiinteistöjen ylläpidon ja kustannusten ja huollon ja tukipalveluitten osalta.

Ne tavoitteet, mitä talouden osalta nyt sitten tässä on asetettu, kyllä tällä mallilla näyttäisivät toteutuvan, jos näissä pidättäydytään. Siellä 11 prosenttia maksimissaan olisivat sotilas- ja maanpuolustuksen menoista nämä vuokratkustannukset, ja vuokrataso jäädytettäisiin vuoden 2020 tasolle, jolla mentäisiin vuoteen 2035. Tämähän kuulostaa hyvältä. Sitten nämä tukipalvelut tavallaan yhdistetään, mistä saadaan se kustannussäästö.

Hyvä, että tässä on näin vahva ote otettu tähän henkilöstön asemaan. Tällä myös sitten pystytään osaamista keskittämään ja tukemaan myös molempia liikelaitoksia.

Tässä nyt vähän harmittaa, että Rajavartiolaitos jää nyt aivan samojen ongelmien kanssa painimaan tilojen huonon kunnon, kosteusongelmien osalta plus sitten näitten vuokratkustannusten osalta, jotka joka kerta tulevat, kun Rajavartiolaitoksen johtoon törmää, ensimmäisenä asiana eteen. Tämä poliisihallinto minusta tällä mallilla varmaan menee eteenpäin. Sitä, onko jotain tarvetta hioa, pitää sitten valiokuntakierroksella teidän mieltä.

Sitten jos peilaa hallitusohjelmaan, niin kyllähän tässä hallitusohjelman tavoitteet ovat pääosin toteutumassa.

18.58 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Oli tarkoitus kysyä ministeriltä äsken, mutta aika loppui kesken, joten pitää esittää kysymys nyt. Kun näistä tuottovaateista on ollut aikaisemminkin puhetta ja sitten on katsottu sitä, paljonko on tyhjinä kiinteistöjä Senaatti-kiinteistöillä ja paljonko on vuokrattuja — ja tietenkin kun niitä on tyhjinä, niin jollakin tavalla täytyy saada kustannettua kiinteät kustannukset — niin otetaanko se niistä tiloista, mitkä ovat vuokrattuna?

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Tuohon edustaja Eskelisen kysymykseen: Nimenomaan justinsa Rajavartioston osalta minäkin olen saanut harvaan asutuilla seuduilla palautetta, että siellä on kiinteistöjen ne-
liövuokrahinta paljon korkeampi kuin esimerkiksi markkinahinta. Varsinkin sitten, kun
tehdään pientä remonttia, hinta nousee heti merkittävästi. Varmaan Rajankin puolelta kan-
nattaisi jollakin tavalla osallistua samantyyppiseen kiinteistörakenteen muodostukseen
kuin Puolustusvoimienkin osalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Koska viimeiset puheenvuorot ovat olleet niin tiiviitä, niin
äsken puhutun vastaisesti myönnän vielä puheenvuoron edustaja Kopralle. Sen jälkeen mi-
nisteri, ja tämä keskusteluosuus päättyy.

18.59 Jukka Kopra kok: Kiitän joustavuudesta, arvoisa puhemies! Tämä poliisin, Rajan
ja Puolustusvoimien kiinteistöjen hallinta ja ne ongelmat ovat meille kaikille piinallisen
tuttuja, ja meillä varmasti täällä eduskunnassa vallitsee yksimielisyys siitä, että asia pitää
ratkaista.

On hienoa, että hallitus on tarttunut tähän ongelmaan, mutta valitettavasti, ministeri Paa-
tero, minun mielestäni tämä teidän esityksenne ei ratkaise tätä ongelmaa. Se, että kapseloi-
daan Puolustuskiinteistöt valtiovarainministeriön alaisuuteen entiseen Senaattiin, ei korjaa
sitä ongelmaa, mitä ollaan lähdetty korjaamaan, vaan tämä tulisi toteuttaa siten, että tämä
koko kiinteistöhallinta Puolustuskiinteistöjen osalta siirretään puolustusministeriön alai-
suuteen. Siellä on keskitetyksi se osaaminen ja asiantuntemus, mikä tämän kiinteistömas-
san käyttöön ja ylläpitoon vaaditaan. Toivon tietysti, että eduskunta vielä tältä osin tuunai-
si tätä esitystä, niin että saataisiin järkevin mahdollinen ja paras mahdollinen ratkaisu tä-
män ongelman hoitamiseksi.

Olisi ollut hyvä, jos poliisi ja Rajavartiosto olisivat olleet tässä paketissa mukana, mutta
varmaankin heidän aikansa on sitten myöhemmin. Yhdyn täysin edustaja Piiraisen näke-
mykseen siitä, että he ovat nyt tässä väliinputoajina ja tarve paremmalle kiinteistöhallinta-
mallille on myös siellä Rajan ja poliisin puolella huutava.

19.01 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies!
Tässä tuli monta asiaa yleisesti Senaatista, mutta myöskin erityisesti tästä. Kuitenkin pitää
uudelleen todeta, että tämä esitys, joka nyt on täällä eduskunnalla käsiteltävänä, on puolus-
tusministeriön elikkä puolustushallinnon ja valtiovarainministeriön yhteinen esitys, elikkä
ei ole olemassa enää puolustushallinnon omaa tahtoa ja valtiovarainministeriön omaa tah-
toa, vaan on yksi esitys, josta on kaikki kysymykset käyty yhdessä läpi ja saatu tämä yh-
teinen tahtotila tähän esitykseen. Elikkä tämä on kuitenkin se lähtökohta. Ja tässähän siir-
tyvät, niin kuin todetaan, sieltä nykyisin yhdestä Senaatista ne kaikki puolustushallinnon
kiinteistöt omaan tytärliikelaitokseen ja myöskin se päätösvalta niin, että sen Puolustus-
kiinteistöjen hallituksen päättää valtiovarainministeriö, mutta esitykset siitä, ketkä siellä
hallituksessa istuvat, tulevat Puolustusvoimien puolelta. Se päätösvalta ja se, mitä kiinteis-
töjä tarvitaan, kuinka paljon niille on käyttöä ynnä muuta, tulee sieltä Puolustusvoimien
puolelta.

Tähän tietenkin liittyy se asia, mikä täällä myöskin tuli esille liittyen esimerkiksi näihin
turva-, ict-järjestelmiin ynnä muihin, että ne saadaan pidettyä siellä samoissa käsissä niin,
että ne ihmiset, jotka työskentelevät Puolustuskiinteistöissä, ovat myöskin turvaluokitus-
ten osalta ja meidän erilaisten tietoliikenneverkkojen osalta juuri ne, joilla on käyttöoikeu-

det näihin kaikkiin, ja näin nämä saadaan hoidettua. Sitten meillä on yhteisiä hallinnollisia ihmisiä vaikkapa palkanlaskennassa ja muissa toimissa, jotka voivat sitten hoitaa asioita molempien puolelta. Tällä hetkellä tilanne ei ole ollut ideaali, koska meillä on ollut niin, että ne kiinteistöt ovat siellä Senaatin puolella, joka hoitaa peruskorjaukset ja uusinvestoinnit, ja sitten toisaalta meillä on tämä kiinteistöjen hoito, huolto ja normaali käyttö ollut siellä rakennuslaitoksen valvonnassa. Tässä on ollut semmoisia kapeikkoja välissä siinä, mikä osa näistä tehtävistä kuuluu minnekin, ja nyt me saamme ne samaan organisaatioon, jotenka uskon, että se palvelutaso näiltä osin paranee, koska ne samat ihmiset hoitavat sitten yhden kiinteistön osalta kaikkea. [Juha Mäenpää: Mutta onhan Puolustusvoimilakin palkanlaskenta!] — Kyllä, mutta nyt meillä ovat ne täällä samassa niin, että ne voidaan yhdistää.

Tämä kysymys Rajan, poliisin ynnä muiden osalta liittyy siihen, että meillä oli keskustelussa — muistatte — turvallisuuskiinteistöt-ajatus jossain kohtaa tässä matkalla. Ainakin tässä ensi vaiheessa tämä on erityisesti tämä Puolustuskiinteistöt, ja sitten taas ei ole nähtävästi mahdollista tai järkevää ainakaan tässä kohtaa yhdistää niitä kaikkia, koska niillä on hyvin erityyppisiä toimintoja. Se, onko tulevaisuudessa eriytettävissä joitain muitakin erillisiä tytärliikelaitoksia tai jotain muuta, on sitten toisen keskustelun paikka.

Poliisien kanssa tällä hetkellä — jos vastaan tähän Senaatin yleisempään puoleen — on olemassa erillinen suunnittelu, miten poliisien kiinteistökysymykset ratkaistaan. Ei ole vielä kaikkia ratkaistu, meillä on yhä edelleen Oulun ja muutamien muitten kaupunkien osalta isoja ongelmia näissä, mutta sitä tehdään ihan kahdenvälisillä neuvotteluilla, jotta saataisiin näitä tilanteita etenemään.

Yleisemmin ottaen Senaatin ja koko valtionhallinnon ja, voisin sanoa, myöskin kuntien osalta kiinteistöjen ongelmat ovat aika tuttuja. Meillä on puolustusvoimauudistukseen ja moneen valtionhallinnon muutokseen liittyen ympäri Suomea tyhjiä kiinteistöjä, jotka eivät ole menneet kaupaksi, jotka yhä edelleen ovat rasittamassa koko Suomen valtion budjettia tietenkin sen Senaatin kautta. Ihan samalla tavalla tutun kuuloista on myöskin kuntien osalta, tyhjiä kiinteistöjä ja toisaalta sisäilmaongelmien takia tyhjiilleen jääviä tai suuria korjauksia vaativia kiinteistöjä. Tämä on minun mielestäni meillä ihan isompi yhteiskunnallinen kysymys, johon pitää löytyä vastauksia. Senaatin sisällä siihen on yritetty ja yritetään yhä enemmän painottaa, ja sitten meillä on ihan erillinen Terveet tilat -strategia, joka liittyy kaikkiin kiinteistöihin.

Tähän Senaatin toimintaan yleisesti: Se on ollut täällä käsittelyssä myöskin tarkastusvaliokunnassa, mikä oli erittäin hyvä, mutta muistutan nyt yhä edelleen, että Senaatilla ei ole tuottovaatimusta. Senaatilla on aiemmin ollut tuottovaatimus, ja tuottoa on sitten kerätty, mutta tällä hetkellä vaatimusta ei ole. Senaatti saa tuottoa myymällä kiinteistöjä tai maa-alueita, joille valtiolla ei ole enää tarvetta, mutta Puolustuskiinteistöjen, Rajan tai muiden kiinteistöistä ei kerätä voittoa jakaaksemme sitä täällä budjettien kautta sitten eteenpäin. Budjettiin tämä tuottovaatimus on nolla, ja siitä me pidämme yhä edelleenkin kiinni.

Vielä tähän historiaan: Katsoin, että jostain sadan vuoden takaa meillä on ollut jo jonkunlaisia yhteisiä rakentamiseen tai tilojen hallintaan liittyviä hankkeita, ja viimeksi täällä on ollut siis Valtion kiinteistölaitosta ja Rakennushallitusta. 2001 on perustettu nykyinen Senaatti, jonneka jo 2003 on siirretty Puolustuskiinteistöt, niin että tässä on ollut aika monta hallitusta ja hallituspuoluetta. Kaikki täällä olevat puolueet ovat olleet vuorollaan tässä mukana, ja uskon ja toivon, että kun me nyt teemme tämän muutoksen, me saamme tämän huomattavasti parempaan asentoon kuin aikaisemmilla kausilla, ja uskon, että kun kerran

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

puolustushallinto pääsee tässä itse huomattavasti suuremmin päättämään kaikista kiinteistöihin liittyvistä asioista, niin myöskin tämä tilanne paranee.

Vielä kertauksena tähän henkilöstöön: Ei, tässä ei olla vähentämässä yhtään henkilöstöä. Ennemmin sieltä on tullut viestiä, että tarvittaisiin esimerkiksi rakennuttamisosaaamista lisää, jotta näitten kiinteistöjen kanssa pärjätään tulevaisuudessa. Kaikki työntekijät siirtyvät liikkeenluovutuksella, ja tässä valmisteluorganisaatiossa, niin kuin nyt näette myöskin sieltä lausuntojen antajista, ovat myöskin työmarkkinajärjestöt olleet työntekijäpuolelta vahvasti mukana, jotenka heidät on sitoutettu tähän. Tiedän, olen myöskin aiemmin saanut kuulla tätä epäilyä siitä, mitä tapahtuu rakennuslaitoksen henkilöstölle, mutta tällä hetkellä se luottamus on jo varsin vahva siihen, että tämä menee hyvin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

5. Ilmoituksia

5.1. Muut ilmoitukset

Valtioneuvosto on 6.5.2020 antanut valtioneuvoston asetuksen valmiuslain 86, 88, 93 ja 94 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta (M 20/2020 vp) ja valtioneuvoston asetuksen valmiuslain 87 §:ssä säädetyn toimivaltuuden käytön jatkamisesta (M 21/2020 vp), jotka otetaan lähete keskusteluun tässä istunnossa.

6. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93 ja 94 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta

Muu asia M 20/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 7. asiasta, ja keskustelussa voidaan käsitellä poikkeustoimien purkustrategiaa laajemminkin.

Pääministeri Sanna Marinin esittelypuheenvuoron, joka on 15 minuuttia, jälkeen käydään ryhmäpuheenvuorokierros, jossa ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Ryhmäpuheenvuorokierroksen jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja 1 minuutin mittaisina. Vastauspuheenvuorot varataan V-painikkeella. Muut puheenvuorot ovat normaalin eli enintään 3 minuutin mittaisia.

Lähetekeskusteluun varataan ennakoilmoituksesta poiketen kaksi tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Eli muut aikataulutetut asiat — ministereille tiedoksi — siirtyvät puolella tunnilla eteenpäin. Toivotavasti pystytte sovittamaan aikataulut tämän äsken tehdyn päätöksen mukaan.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Keskustelu

14.05 Pääministeri Sanna Marin (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tänään hyväksynyt periaatepäätöksen, joka käsittää suunnitelman koronavirusepidemian hillitsemiseksi asetettujen rajoitustoimenpiteiden jatkamiseksi sekä purkamiseksi hallitus- ja asteittain.

COVID-19-koronaviruspandemian johdosta Suomessa ovat noin kahden kuukauden ajan vallinneet valmiuslaissa tarkoitetut poikkeusolot. Vaikka viruksen leviäminen on saatu hallintaan, tauti ja sen aiheuttama konkreettinen uhka ovat edelleen olemassa. Hallitus on arvioinut, että säännönmukaiset toimivaltuudet eivät ole riittäviä väestön suojaamiseksi ja terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi. Tästä syystä hallitus on päättänyt valmiuslain käyttöönottoasetuksilla jatkaa osan valmiuslain pykälien toimivaltuuksien käyttöä.

Valtioneuvosto on antanut kaksi käyttöönottoasetusta. Näistä ensimmäinen on asetus valmiuslain 87 §:ssä säädetyn terveydenhuollon ohjaamista koskevan toimivaltuuden käytön jatkamisesta. Toisessa käyttöönottoasetuksessa säädetään valmiuslain 86, 88, 93 ja 94 §:issä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta. Asetuksessa säädetään valmiuslain nojalla sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden ohjaamisesta, kunnan oikeudesta luopua terveydenhuoltolaissa säädettyjen kiireettömän hoidon määräaika- ja lepoaikoja ja ylityötä koskevista säännöksistä sekä vuosilomalain vuosiloman antamista koskevista säännöksistä terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa, pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa ja poliisitoimessa, sekä terveydenhuollon, sosiaalitoimen, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan työntekijän, virkamiehen ja kunnallisen viranhaltijan irtisanomisajan pidentämisestä. Molemmat asetukset tulevat voimaan 14. toukokuuta 2020. Asetukset ovat voimassa 30. kesäkuuta 2020 saakka. Mikäli asetusten soveltamisedellytykset eivät enää täyty, asetukset kumotaan ennen kesäkuun loppua.

Arvoisa puhemies! Nykyiset rajoitustoimet ovat luonteeltaan pääasiassa hyvin yleisiä ja laajoja fyysisten kontaktien vähentämiseen tähtääviä rajoituksia. Asetetuilla rajoitustoimilla ja annetuilla suosituksilla on onnistuttu hillitsemään epidemian etenemistä ja suojelemaan riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä. Rajoitustoimilla on hyötyjen ohella myös haitallisia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia, ja osa toimenpiteistä rajoittaa perusoikeuksien toteutumista. Koronavirusepidemian ja siihen liittyvien rajoitustoimien taloudelliset, sosiaaliset ja terveydelliset vaikutukset ovat mittavia ja monelta osin mahdollisesti pitkäkestoisia. Epidemian ja rajoitustoimien haitallisten vaikutusten vähentämiseksi on jo päätetty useista tukitoimista, joilla autetaan ihmisiä, yhteisöjä ja yrityksiä koronakriisin keskellä.

Koska epidemian etenemisen hillitsemisessä on Suomessa onnistuttu toistaiseksi hyvin, on mahdollista siirtyä laajamittaisista rajoitustoimista kohti hybridistrategian mukaista testaa, jäljitä, eristä ja hoida -periaatteen toteuttamista. Hallituksen tavoitteena on edelleen pyrkiä estämään viruksen leviämistä yhteiskunnassa, turvata terveydenhuollon kantokyky ja suojella erityisesti riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä. Kun rajoitustoimia vähitellen poistetaan, epidemian kehittymistä ja terveydenhuollon kuormittumista seurataan ja arvioidaan tarkasti. Hallitus on sitoutunut arvioimaan linjauksiaan seurantatiedon valossa ja muuttamaan niitä tarvittaessa.

Arvoisa puhemies! Suomi avautuu vähitellen kesää kohti. Rajoituksia pyritään purkamaan hallitusti ja asteittain siten, että tautitilanne pysyy hallinnassa, terveydenhuollon kantokyky ei vaarannu ja riskiryhmiin kuuluvien ihmisten henkeä ja terveyttä voidaan suojel-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

la. 14. toukokuuta alkaen perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa palataan lähiopetukseen hallitusti ja porrastetusti. Samaan aikaan mahdollistetaan työmatkaliikenne sisärajoilla, vastaavalla tavalla kuin toimitaan länsi- ja pohjoisrajalla. Myös ulkoharrastuspaikat avataan kokoontumisrajoituksia noudattaen. Kymmenen hengen kokoontumisrajoitus on voimassa toukokuun loppuun.

Samalla kun perusopetuksen ja varhaiskasvatusten lähiopetus alkaa, on myös muilla koulutusasteilla mahdollista palata lähiopetukseen. Valtioneuvosto kuitenkin suosittaa, että yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa, lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa, vapaassa sivistystyössä sekä aikuisten perusopetuksessa jatketaan etäopetusta lukukauden loppuun. Koulutuksen järjestäjät päättävät itse, missä määrin lähiopetusta tarvittaessa järjestetään. Kesällä lähiopetus järjestetään väljyys- ja hygieniaohteita noudattaen.

Rajaliikenteen säädöspäätöksiä rajoituksia puretaan 14. toukokuuta alkaen Schengenin sisärajat ylittävissä liikenteessä sallimalla työsuhteeseen ja toimeksiantoon perustuva työmatkaliikenne sekä muu välttämätön liikenne. Suunnitellun oleskelun tarkoitus ja edellytykset selvitetään rajatarkastuksessa. Sisärajavalvontaa jatketaan maarajoilla, satamissa ja lentokentillä. Suositus varustamojen lipunmyynnin keskeyttämisestä päättyy työmatkaliikenteen osalta. Vapaa-ajan matkustamista ulkomaille ei toistaiseksi suositella, ja ulkoministeriön matkustusohjetta jatketaan tältä osin. Jokaisella on oikeus lähteä Suomesta ja Suomen kansalaisella on aina oikeus palata Suomeen. Ulkorajat pysyvät suljettuna tietyin poikkeuksin: esimerkiksi tavara- ja rahtiliikenne on sallittu. Suomi pitää tärkeänä, että rajaliikenteen rajoitusten purkutoimia koordinoidaan EU-tasolla.

Arvoisa puhemies! 1. kesäkuuta alkaen ravitsemisliikkeitä eli ravintoloita ja kahviloita voidaan avata asteittain ja hallitusti. Kokoontumisrajoitusta muutetaan 10 henkilöstä 50 henkilöön, ja rajoitus on voimassa toistaiseksi. Kesäkuun alusta myös sisätiloja ja alueellisesti rajattuja ulkotiloja voidaan avata siten, että varmistetaan turvallisuus asiakasmäärien rajaamisen, turvaetäisyyksien ja hygieniaohteistusten avulla.

Ravitsemisliikkeiden kiinnipitämisellä on suuria haitallisia taloudellisia vaikutuksia, jotka keskittyvät yhdelle elinkeinosektorille. Tilojen avaaminen asiakkaille voidaan aloittaa asteittain kesäkuun alusta edellyttäen, että nyt tehtävien rajoitusten purkamisen vaikutukset ja myöhempi yleinen epidemiologinen tilanne arvio sitä tukevat. Tämä edellyttää lainsäädännön muokkaamista siten, että toiminnalle voidaan asettaa esimerkiksi asiakasmääriä ja anniskeluaikoja koskevia rajoituksia. Lainsäädäntöehdotukset tuodaan hallituksen käsiteltäväksi ensi viikolla, 13. toukokuuta 2020. Nykyisiä majoitus- ja ravitsemistoinnasta annetussa laissa toteutettuja rajoituksia ja niiden voimassaoloa arvioidaan eduskunnan edellyttämällä tavalla kahden viikon välein.

Kokoontumisrajoitukset perustuvat epidemiologiseen arvioon taudin leviämisestä tilanteissa, joissa sosiaalisten kontaktien määrä on suuri. Aluehallintovirastoilla on toimivalta tartuntatautilain perusteella kieltää yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset korkeintaan kuuksiksi kerrallaan. Suurten, yli 500 hengen yleisötilaisuuksien järjestäminen kielletään hallituksen linjauksen mukaisesti 31.7.2020 asti. Kokoontumisrajoituksia on tarpeen edelleen asettaa. Epidemiologinen arvio ja ennuste antavat mahdollisuuden lieventää yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten henkilömäärärajoitusta nyt voimassa olevasta 10 henkilöstä enintään 50 henkilöön 1.6. alkaen toistaiseksi. Lisäksi hallitus suosittaa toimintaohjeena välttämään yli 50 henkilön kokoontumista sellaisissa yksityisissä tilaisuuksissa, jotka eivät ole yleisötilaisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi yksityisen ja kolmannen sektorin järjestämät yksityiset juhla-, kulttuuri-, harraste-, liikunta- ja urheilutapahtumat sekä uskon-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

nolliset tilaisuudet. Urheilukilpailut ja -sarjat voidaan käynnistää kesäkuussa erityisjärjestelyin.

Nyt suljettuina olevat julkiset sisätilat avataan kesäkuun alusta hallitusti ja asteittain. Näitä ovat esimerkiksi valtion ja kuntien museot, teatterit, kirjastot, harrastustilat ja -paikat, uimahallit ja muut urheilutilat, nuorisotilat ja kerhotilat. Kirjojen ja muun aineiston uloslainaaminen kirjastoista sallitaan kuitenkin välittömästi. Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelevat aluehallintovirastoille ohjauskirjeen, jossa annetaan julkisia tiloja koskevat ohjeet tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavista hygieni- ja muista vaatimuksista sekä asiakasmäärien rajoituksista tiloissa. Sisätilojen ja alueellisesti rajattujen ulkotilojen kuten huvipuistojen ja eläintarhojen osalta turvallisuus varmistetaan asiakasmäärien rajaamisen, turvaetäisyyksien ja hygieniaohteistusten kautta. Näissä tiloissa on siis mahdollista olla myös yli 50 henkilöä edellä kerrotut näkökohdat huomioiden.

Arvoisa puhemies! Osa rajoitustoimista on voimassa toistaiseksi. Esimerkiksi etätyösuositusta jatketaan ja rajoitukset koskien vierailuja sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä pidetään voimassa. Suosituksen mukainen etätyöskentely on toiminut pääsääntöisesti hyvin ja suositusta jatketaan toistaiseksi. Suositusta on perusteltua jatkaa, jotta altistusta lähikontakteille ja tartuntariskille voidaan vähentää.

Vierailut sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä on rajoitettu tartuntatautilain 17 §:n nojalla yksikön omin päätöksin. Rajoitukset pidetään voimassa toistaiseksi. Tapauskohteisesti arvioiden on edelleen mahdollista sallia kriittisesti sairaiden ja lasten oireettomat läheiset, saattohoidossa olevien läheiset sekä puoliso tai tukihenkilö synnytysosastolla. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien sekä kohonneen tartuntariskin omaavien ryhmien suojaamiseksi jatketaan tarkempaa ohjeistusta käytännöistä, joilla asiakas- ja potilasturvallisuutta parannetaan ja ylläpidetään. Nämä käytännöt liittyvät muun ohella vierailuihin sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä. Turvallisten sosiaalisten kontaktien mahdollistamiseksi edistetään uusia käytäntöjä esimerkiksi hoivayksiköissä.

Kohonneen tartuntariskin omaavien väestöryhmien suojaamiseksi annettuja suositusluonteisia ohjeita ylläpidetään ja tarkistetaan siten, että niillä edelleen tehostetusti suojataan väestöä tartunnalta ja samalla tunnistetaan heidän muiden perus- ja ihmisoikeuksiensa kunnioittamisen, toimintakykynsä turvaamisen sekä sosiaalisten ja taloudellisten tarpeidensa asettamat vaatimukset. Toimintaohjeena on edelleen voimassa suositus, että yli 70-vuotiaat pysyvät erillään fyysisistä kontakteista muiden ihmisten kanssa mahdollisuuksien mukaan. Valtioneuvosto kuitenkin korostaa riskiryhmään kuuluvien omaa harkintaa toimintaohjetta noudatettaessa.

Arvoisa puhemies! Rajoitustoimenpiteiden jatkamista ja purkamista koskevat linjaukset perustuvat kokonaisarviointiin, jossa huomioidaan epidemian hallinnan epidemiologiset, oikeudelliset ja muut yhteiskunnalliset kuten sosiaaliset ja taloudelliset näkökulmat. Myös perustuslakivaliokunta on painottanut, että rajoitustoimien yhteiskunnalle aiheuttamia kokonaishaittoja tulee arvioida suhteessa niillä saavutettuun hyötyyn.

Kun siirrymme koronan hallinnassa uuteen vaiheeseen eli puramme rajoituksia asteittain, korostuu jokaisen kansalaisen, yrityksen ja yhteisön oma vastuullinen toiminta ja harkinta. Tilanne on yhä vakava. Siksi jokaisen meistä on huomioitava toiminnassamme oma ja kanssaihminen terveys. Kaikkien rajoitusten ja suositusten keskellä eniten on merkitystä sillä, miten itse toimimme. Suomalaiset ovat toimineet tähän asti erittäin vastuullisesti, ja luotan siihen, että toimimme näin myös jatkossa.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Käymme keskusteluun.

14.19 Kristiina Salonen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maaliskuussa ajauimme tuntemattomille vesille, kun koronavirusepidemia levisi Suomeen. Olimme muun maailman tavoin uudenlaisen ja vakavan uhan edessä. Emme kuitenkaan suostuneet antautumaan koronavirukselle vaan päätimme taistella sitä vastaan. Tämä päätös edellytti hallitukselta nopeaa reagointia. Eduskunta teki päätöksen valmiuslain osittaisesta käyttöön-otosta ja täysin poikkeuksellisista yhteiskunnan, yksilöiden ja yritysten rajoituksista. Näitä päätöksiä seurasi suomalaisten sisuuntuminen. Suomalaiset toimivat kansana tässä kriisissä esimerkillisesti rajoituksia noudattaen. Siksi Suomessa tautitilanne on nyt yksi maailman parhaista. Olemme onnistuneet suojaamaan riskiryhmään kuuluvia ja pitämään huolta terveydenhuoltomme kantokyvystä. Sen vuoksi voimme alkaa avata yhteiskuntaa asteittain ja hallitusti. Kiitos siitä kuuluu jokaiselle suomalaiselle.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan avautuminen aloitetaan tasa-arvoisuutemme ja sivistyksemme kulmakivistä: kirjastosta. Sillä on myös symbolista arvoa. Se on merkki siitä, että olemme vahva sivistisyhteiskunta. Juuri sivistisyhteiskunnalla on hyvät edellytykset selviytyä myös edessä olevista haasteista. Meillä on nimittäin edessämme vielä pitkä tie. Matka on vasta alussa. Koulut avaavat ovensa lapsille ja nuorille toukokuun puolivälissä, samoin ulkoharrastuspaikat. Työmatkaliikenne sisärajoilla avataan jälleen, karanteeniohjeita noudattaen. Kesäkuun alussa museot, teatterit, urheilutilat, kirjastot ja nuoriso- ja kerhotilat avaavat ovensa jälleen kansalaisille. Vähitellen ja hallitusti rajoituksia puretaan.

Mutta entiseen emme vieläkään palaa. Elämme koronan uhan alla, ja on tärkeää, että uudessa arjessamme noudatamme turvavälejä, huolehdimme hygieniasta ja noudatamme viranomaisten ohjeistuksia. On viisasta myöntää, että kaikkea emme vielä tästä viruksesta tiedä. On mahdollista, että kesällä tauti ei leviä aivan samalla tavalla kuin talvikautena. Kuitenkin syksyn ja talven edetessä on erittäin todennäköistä, että pandemian toinen aalto tulee. On siis kaikin tavoin varauduttava siihen, että joitakin rajoitustoimia joudutaan syksyn myötä uudelleen kiristämään. Silloin meidän on oltava heti ensi hetkestä valmiina tartuntaketjujen tehokkaaseen jäljittämiseen ja niiden hallintaan. Siksi rajoitustoimien hallinnan ja asteittaisen purkamisen ohella hallituksen suunnitelmassa keskeistä on testaa, jäljitä, eristä ja hoida -periaate.

Arvoisa puhemies! Vaativa tehtävämme on nyt löytää tasapaino, jonka avulla pystymme suojelemaan kansalaisiamme vaaralliselta taudilta kuitenkin aiheuttamatta suomalaisille kohtuuttomasti muita vaikeuksia. Siksi on arvioitava tautikehityksen lisäksi myös muita näkökulmia, kuten kasvavaa terveysvelkaamme, kun kiireettömiä hoitoja on jouduttu perumaan. Hoidon tarve on nyt kasautunut, ja myös se tuo mukanaan terveysuhkia. Siksi onkin välttämätöntä, että ihmiset pääsevät ja hakeutuvat hoitoon myös näinä poikkeuksellisin aikoina. Kiireettömän hoidon joustot eivät saa vaarantaa kenenkään terveyttä.

Myös huoli ikäihmisten terveydestä ja hyvinvoinnista on suuri. Ei ole helppoa säätää rajoitustoimia, joilla suojaamme hyvin ikääntyneitä koronavirukselta, kun kuitenkin tiedämme samalla, että rajoitukset voivat myös heikentää yli 70-vuotiaiden kokonaishyvinvointia. Sen vuoksi yksi väärinkäsitys on syytä korjata. Se liittyy liikkumiseen: ulkona liikkumista ei ole ikäihmisiltä kielletty. Päinvastoin ulkoilu on jokaiselle tärkeää, sillä se virkistää niin kehoa kuin mieltä. Vaikka fyysisiä kontakteja on vältettävä, sosiaalista läheisyyttä tarvitsevat meistä kaikki, myös ikäihmiset. Yli 70-vuotiaiden ihmisten kohdalla meidän on

seurattava rajoitusten vaikutuksia tarkasti. On etsittävä ratkaisuja, joilla löydämme parhaan tasapainon.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Jokaisella kriisillä on alkunsa ja loppunsa. Matkaa on vielä paljon edessämme. Eteenpäin tarpoessamme tarvitsemme kaikki kärsivällisyyttä, joustoa ja sietokykyä. Askel askeleelta pystymme kuitenkin palaamaan takaisin normaalimpaan arkeen. Sen aika ei ole vielä, mutta se tulee kyllä. Me selviämme tästäkin.

14.24 Riikka Purra ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viikon kuluttua sadattuhannet koululaiset siirtyvät kouluihin. Koulukuljetukset käynnistyvät, julkinen liikenne täyttyy koulumatkalaisista, opettajat siirtyvät lähiopetukseen. Hallitus päätti avata yhteiskuntaa koulut edellä vain lukuvuoden kahden viimeisen viikon ajaksi, samalla kun esimerkiksi ravintolat jäävät vielä viikoiksi odottamaan edes pienimuotoisimpia avaamistoimenpiteitä.

Hallitus on perustellut exit-valintojaan eri tavoin. Koulujen kohdalla esimerkiksi sosiaaliset syyt ovat painaneet vaakakupissa, toisin sanoen se, että osa lapsista voi kotona huonosti. Tästä syystä kaikkien lasten pitää mennä kouluun, vaikka se hyöty, mitä kahdesta viikosta on saatavilla edes huonosti voivien lasten tilanteeseen, ei ole lainkaan selvä. Toiseksi hallitus on perustellut exit-valintojaan juridisin ja perustuslaillisin syin. On sanottu, että etäopetus ei voi jatkua kahta viikkoa, koska se ei olisi enää välttämätöntä. Tämä juridinenkin perustelu kuitenkin nojaa terveydelliseen ja itse viruksen leviämistä koskevaan analyysiin.

Koronaepidemiassa ei ole olemassa yksiselitteistä ja kiistatonta asiantuntijuutta, johon nojata ja perustaa päätöksensä. Näin hallitus kuitenkin tekee. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön esittämät poukkoilevat näkemykset, hidas ja poliittisessa paineessa tehty reagointi aktiivisen ennakkoinnin ja varautumisen sijaan sekä vahingot ja selvät virheet ovat tulleet tutuiksi viikkojen aikana. Lääkärien, epidemiologien ja virologien parissa sekä tiedeyhteisön sisällä niin Suomessa kuin kansainvälisesti on erittäin paljon vastanäkemyksiä hallituksen ja sen uskottujen asiantuntijoiden edustamaan linjaan.

Hengityssuojista on käyty keskustelua kuukausia. Moni kysyy, miksi niitä ei edes nyt yhteiskuntaa avattaessa suositella. Hallitus asiantuntijoineen on vääntänyt monenlaisiin akrobaattisiin suorituksiin keksiessään, miksi juuri suomalaisten kohdalla maskeista ei olisi hyötyä ja miksi me emme osaisi niitä käyttää. Tosiasia on, että maskeja ei ole riittävästi edes hoitohenkilökunnalle, joten niitä ei uskalleta suositella kansalaisillekaan.

Selvityksiä hallitus kuitenkin tekee. Suojavälineitä koskevan selvityksen on määrä valmistua juhannukseksi, kun siis koulut aukeavat viikon päästä. Viivyttelyä ja saamattomuutta ei voi perustella perustuslailla eikä asiantuntijuudella.

Arvoisa puhemies! Suomessa kuolonuhrien määrä ei onneksi ole yhtä suuri kuin länsinaapurissamme Ruotsissa. Siellä virus on levinnyt lähes 600 hoitokotiin, kuolemia on kirjattu lähes 3 000 ja arviot näyttävät hurjilta — suoraan sanoen ne näyttävät sellaisen maan lukemilta, joka ei suojele elämää, ainakaan työiän ylittäneiden elämää. Joidenkin mielestä Ruotsin malli on kuolonuhreista huolimatta hyvä, sillä maata ei ole suljettu niin paljon kuin Suomea ja useimpia muita maita. Kuitenkaan talouden suhteen Ruotsi ei ainakaan vielä ole merkittävästi eri tilanteessa kuin Suomi. Ruotsin talous sukeltaa lähes yhtä paljon kuin Suomen, vaikka esimerkiksi ravintolat ovat auki. Ihmiset eivät toimi normaalisti, koska virus jyllää.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Ruotsin ja Suomen tilanteita analysoineen ekonomisti Sanna Kurrosen mukaan talouden elpymisenkin ratkaisee kansalaisten luottamuksen palautuminen. Suomen talous voi nousta nopeasti, mikäli epidemia pidetään niin pienenä, että ihmiset uskaltavat taas liikkua. Hallitus kuitenkin ei valitsemallaan exit-strategialla todennäköisesti pidä sitä riittävän pienenä vaan avaa yhteiskuntaa epäjohdonmukaisesti. Se ei pyri tukahduttamaan virusta, kuten monessa maassa on tehty, vaan nitkuttaa eteenpäin uskottujen asiantuntijoidensa viitoittamalla tiellä, josta kukaan ei todella tiedä, mihin sillä pyritään. Olemme kuulleet jopa, että virus on talttunut Suomessa liian nopeasti. Ei ole uskottavaa, kun tällaisten asiantuntijapuheenvuorojen jälkeen pääministeri jälleen todistaa, että Suomen strategia on suojella riskiryhmiä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ymmärtävät, että tilanne on ennennäkemätön ja vaikea. Olemme nostaneet esille virheitä ja vaatineet nopeampaa ja tehokkaampaa toimintaa, jotta virus saataisiin mahdollisimman pian nitistettyä sille tasolle, että pääsemme avaamaan yhteiskuntaa turvallisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Vaikka aikaa leimaa epävarmuus, oppia kannattaa rohkeasti ottaa niistä maista, jotka viruksen kanssa ovat parhaiten onnistuneet.

Avoin viestintä, jossa rehellisesti kerrotaan, mitä ollaan tekemässä, mihin pyritään ja miksi, on tarpeen. Niin kauan kuin hallitus ja sen uskotut asiantuntijat eivät vastaa tai oikein edes reagoi kritiikkiin sen linjaa [Puhemies koputtaa] tai linjattomuutta kohtaan, avoimuus ei valitettavasti toteudu.

14.29 Antti Häkkänen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kriisin ensimmäisen vaiheen rajoitustoimenpiteistä vallitsi laaja yhteisymmärrys. Maaliskuun alkupuolella presidentti ja oppositiopuolueet ja monet asiantuntijatkin ehdottivat, ja myöhemmin hallitus aloitti, tartuntatautilain ja valmiuslain toimeenpanon. Suomalaiset ovat sääntöjä noudattaneet, ja viruksen torjunnassa on onnistuttu erinomaisesti.

Nyt on alkamassa kriisin toinen vaihe. Tämä vaihe tulee olemaan vaikeampi kuin ensimmäinen. Edessä on paljon epävarmuutta ja vaikeita tilanteita. On valittavana useita eri polkuja ja vaihtoehtoja. Ei ole yhtä totuutta.

Arvoisa puhemies! Se maa selviytyy pienimmillä henkisillä, terveydellisillä ja taloudellisilla vahingoilla, joka on nyt parhaiten hereillä. Suomella on Euroopan parhaat edellytykset onnistua. Kaukainen sijainti, korkea osaaminen, keskinäinen luottamus ja monet muut tekijät antavat meille nyt myös etulyöntiasemaa muihin maihin nähden. Se on käytettävä viisaasti.

Kriisin seuraavassa vaiheessa ratkaisevat yhä enemmän toimintatavat ja johtaminen. Kriisin alkuvaiheen virheistä pitää oppia, aivan kuten hallituksen ministerit ovat sanoneet. Kokoomus esittää rakentavassa hengessä muutaman ehdotuksen valtioneuvostolle, jotta kriisin vaikeammassa vaiheessa voitaisiin onnistua vielä paremmin.

Ensinnäkin kokoomuksen mielestä on välttämätöntä, että hallituksella olisi selkeä ja julkinen suunnitelma yhteiskunnan avaamiseksi. Koko yhteiskunta ei voi toimia samaan suuntaan, jos suunnitelma ei ole kaikkien tiedossa. Suunnitelman pitää olla kirjallinen, kaikkien luettavissa ja kattava — eivät riitä vain päivämäärät, milloin joku toimenpide poistetaan. Turvallinen arkielämän palauttaminen edellyttää esimerkiksi sitä, että testaus, jäljittäminen ja eristäminen ovat täydessä valmiudessa, kun rajoituksia puretaan. Nyt on se vaara, että epidemian hallintakeinot myöhästyvät, eikä esimerkiksi suojamaskien käyttöön

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

ole kyetty muodostamaan kantaa vieläkään, vaikka yhteiskuntaa avataan voimakkaasti. Suunnitelmallinen ja järjestelmällinen toimintatapa vähentää yllätyksiä ja epävarmuutta.

Arvoisa puhemies! Suomen johtaminen ulos kriisistä edellyttää myös kirkkaampaa tilannekuvaa ja tietopohjaa. Tietojen on oltava samat kaikilla toimijoilla koko yhteiskunnassa. Perustuslakivaliokunta on joutunut antamaan vakavan huomautuksen ministeriöille tietopohjan ja tilannekuvan puutteista kriisin yhteydessä. Eduskunnan tiedonsaannista on nyt käynnistetty erillinen selvitys. Tämä on erityisen vakava kysymys myös parlamentarismin kannalta. Hallitus toimii eduskunnan luottamuksen varassa. Eduskunta valvoo hallituksen toimintaa, ja tiedot ovat olennainen osa tätä valvontaa. Työrauha on toki tärkeä asia, mutta on syytä huomata, että hallituksen on nautittava eduskunnan luottamusta joka päivä poikkeusoloista huolimatta. Jokaisessa asiassa pitää olla selkeä vastuuministeri. Jos kaikki johdavat, kukaan ei johda. Myös ongelmien ennakoinnin merkitys korostuu kriisin seuraavassa vaiheessa. Se maa menestyy, joka kykenee samaan aikaan hoitamaan akuutteja asioita mutta myös katsomaan horisonttiin. Ministerien on viritettävä omaa hallinnonalaansa sellaiseen asentoon, jossa ongelmat tunnistetaan ennakkoon eikä vasta siinä vaiheessa, kun ongelmat ovat sylissä.

Yhtä tärkeää on koko yhteiskunnan johtaminen, ei vain valtionhallinnon johtaminen. Ratkaisuja löydetään nopeammin, jos kunnat, yritykset, järjestöt ja tavalliset suomalaiset ovat mukana etsimässä ratkaisuja. Myös maailmalla kehitetään uusia ideoita ja tietoja, ja Suomen täytyy jokaisella hallinnonalalla aktiivisesti hakea näitä ratkaisuja Suomeen. Pieni mutta hyvä esimerkki on hoiva-alan yrityksessä käyttöön otettu tapaamiskontti — pieni, mutta äärimmäisen tärkeä esimerkki.

Arvoisa puhemies! Monet demokraattiset oikeusvaltiot ovat nyt poikkeustilassa. Avoimet yhteiskunnat eivät ole tällaista kokeneet pitkiin aikoihin. Normaalit olot poistuvat, ja hallitus saa ilmatilan ja rajut toimivaltuudet. Näissä tilanteissa instituutioiden ja oikeusvaltion vahvuus testataan.

Suomessa valtioneuvostolla on johtovastuu kriisissä, mutta eduskunnan perustuslakivaliokunnan rooli korostuu. Kokoomus pitää erityisen tärkeänä, että perustuslakivaliokunnan huomiot otetaan täysimääräisesti käyttöön juurikin poikkeusoloissa. Perustuslakivaliokunta on muun muassa huomauttanut tuesta ravintolayrityksille — on kestänyt viikkoja eikä vieläkään ole tullut. Perustuslakivaliokunta on kriisin aikana antanut huomautuksen myös siitä, että päätösten haittavaikutuksia ja laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia ei ole kunnolla arvioitu. [Puhemies koputtaa] Samoin on huomautettu vaihtoehtottomuudesta, jota täytyy arvioida perusoikeuksien punninnassa.

Arvoisa puhemies! Suomella on hyvät edellytykset onnistua tässä kriisinhoidossa. Kokoomus antaa siihen rakentavia ehdotuksia myös myöhemmin tämän kevään aikana. — Kiitos.

14.34 Markus Lohi kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten arkea, työ- ja yrityselämää ja yhteiskunnan palveluja on jouduttu viime viikot rajoittamaan kovalla kädellä. Ihmisillä on ollut ymmärrettävästi myös kestämistä, mutta tärkeimmässä on yhdessä onnistuttu: Suomi on kokonaisuutena päässyt tästä vitsauksesta pelättyä vähemmällä. Ihmishenkien menetyksiltä ei ole kuitenkaan kokonaan pystytty välttymään. Jokainen kuolemantapaus on äärimmäisen murheellinen. Menehtyneiden läheiset tarvitsevat tukeme.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Nyt rajoituksia päästään purkamaan. Jostain luin, että Suomi on seuraamassa Ruotsia. Kyllä jokainen maa on toiminut ja toimii omalla tavallaan. Suomalaisten on tärkeää ymmärtää, että tilanne on edelleen vakava. Siksi tärkeintä myös tästä eteenpäin on huolenpito ihmisten terveydestä. Samalla Suomea on kuitenkin vähitellen avattava vastuullisella tavalla. Virusta ei saa vahingossakaan päästää hallitsemattomasti jylläämään. Siksi on perusteltua, että poikkeusolot maassa jatkuvat ja että nyt eduskunnan käsiteltäväksi tulevat valmiuslain jatko-asetukset hyväksytään.

On ollut merkittävä arvo sinällään, että päätöksiä on viime viikkoina kyetty tekemään yhteisymmärryksessä yli hallitus—oppositio-ajan. Tarvitsemme edelleen yhteistä näkemystä ja myös yhteistä tilannekuvaa. Keskusta on omalta osaltaan valmis tätä rakentamaan. Rajoitustoimiin liittyviä asetuksia käsiteltäessä olemme huomanneet myös, että lainsäädäntömme ei ole kaikilta osin toimiva tällaisiin pandemioihin. Tarvitsemme perusteellisen valmistelun pohjalta lainsäädäntöuudistuksia. Niiden aika on kuitenkin akuutin kriisin jälkeen.

Arvoisa puhemies! Sanomattakin on selvää, että vahingot Suomen taloudelle ovat mitattavat. Siksi myös yhteiskunnan vastaantulo on mittaluokaltaan poikkeuksellinen. Maamme yritykset tarvitsevat edelleen hätäapua, jotta ihmisten toimeentulo turvataan ja jotta konkurssseja ja työpaikkojen menetyksiä tulisi loppuviimein mahdollisimman vähän. Tänäkin saatiin aikaan ratkaisu kausityövoiman järjestämisestä maatalouteen, ja on erittäin tärkeää, että myös ravintoloille kohdistetusta erillisestä tuesta on sovittu ja yritysten yleis-tuen valmistelu etenee.

Tarvitsemme myös yhteistä näkemystä siitä, että ei Suomi nouse tästä kriisistä verottamalla. Eihän meillä kohta ole, mitä verottaa. Suomi nousee tästäkin kriisistä ainoastaan työnteolla ja yrittäjyydellä, ja siksi meidän on luotava tälle edellytykset myös rakenteellisilla uudistuksilla.

Hallitus on onnistunut kriisinhoidossa isossa kuvassa hyvin — kiitos siitä. Totta kai virheitäkin on varmasti tullut ja on tarvittu korjausliikkeitä, mutta on hyvä muistaa, että yllättävässä ja äkillisessä tilanteessa yritystukienkin osalta on jouduttu pelaamaan niillä korteilla, mitkä ovat olleet käytettävissä. Olen vakuuttunut, että pääosin tuet ovat kuitenkin kohdistuneet niin kuin pitääkin: eri puolilla Suomea työllistävälle tuhansille yrityksille, jotka ovat joutuneet ahtaalle.

Epidemian kurissa pitämisen ja myös talouden uudelleenstarttaamisen kannalta on välttämätöntä, että testiin pääsee matalalla kynnyksellä koko Suomessa. Kaikki mahdolliset julkiset, yksityiset ja tutkimuslaitosten voimavarat on tavalla tai toisella saatava käyttöön.

Arvoisa puhemies! Kun Suomea nostetaan takaisin jaloilleen, kyse ei ole yksinomaan taloudesta. Kyse on myös siitä, että Suomi pysyy tasa-arvoisena ja oikeudenmukaisena yhteiskuntana. On kaikin tavoin pyrittävä estämään se, että vakava terveydellis-taloudellinen kriisi johtaisi myös laaja-alaiseen osattomuuteen tässä maassa.

Keskusta pitää tärkeänä, että 70-vuotiaiden toimintaohje pysyttäytyä karanteeninomaisissa olosuhteissa muuttuu suositukseksi ja samalla korostetaan riskiryhmiin kuuluvien omaa harkintaa arvioida, mikä on viisasta. Meille kaikille on tärkeää tavata läheisiä ja osallistua yhteiskunnan toimintaan. Iso osa 70 vuotta täyttäneistä on hyväkuntoisia ja aktiivisia kansalaisia. He haluavat elää omannäköistään ja mielekästä elämää pitäen samalla huolta omasta ja läheistensä terveydestä.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat lainkuuliaisia ja harkitsevia. Yhteiskuntamme on hajautetumpi ja huoltovarmempi kuin monet Euroopan maat. Olemme omavaraisia sekä

terveydenhuollon että muiden yhteiskunnan kannalta kriittisten toimintojen osalta. Suomalaisesta pidättyväsyydestäkin näyttäisi nyt olevan etua. Siksi yksi on varma: Suomi tulee tämän viheliäisen viruksen selättämään. Se voi viedä aikaa, mutta me selviämme varmasti tästä ja me selviämme yhdessä.

14.39 Mirka Soinikoski vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme edenneet Suomessa tilanteeseen, jonka saavuttamiseksi poikkeustila otettiin käyttöön maaliskuussa. Epidemian kasvu on Suomessa pysähtynyt ja paikallinen tarttuvuusluku on saatu painettua alas. Siitä kuuluu kiitos paitsi riittäville ja oikea-aikaisille rajoitustoimille, myös jokaiselle niitä noudattaneelle suomalaiselle.

Laajamittaisilla rajoitustoimilla saimme ostettua lisää aikaa terveydenhuollon iskukyvyyn varmistamiseksi. Kun kiireetön leikkaustoiminta keskeytettiin, tehohoitoapaikat onnistuttiin moninkertaistamaan ja sairaaloiden valmiustasoa nostamaan. Samoin toimittiin vuonna 2010 sikainfluenssapandemian aikana, jolloin työskentelin Turun yliopistollisen keskussairaalan teho-osaston lääkärinä. Edellisen pandemian opeista rakennettiin varautumissuunnitelma 2012, ja sen pohjalta Suomi lähti koronan vastaiseen taisteluun alkuvuodesta. Toisin kuin nyt, 10 vuotta sitten meillä oli rokote apuna taistelussa.

Arvoisa puhemies! Hallitus linjasi toissapäivänä koronarajoitusten jatkosta ja valitsi Suomen exit-suunnitelmaksi niin sanotun hybridistrategian. Epidemian kasvun pysähtyminen ei kuitenkaan tarkoita paluuta entiseen tai vaaran poistumista. Poikkeusolot jatkuvat, mutta Suomessa on nyt mahdollista siirtyä asteittain ja hallitusti laajoista rajoitustoimista tartuntatautilain mukaiseen tehostettuun epidemian hallintaan. Viruksen leviämisen estäminen, terveydenhuollon kantokyvyn turvaaminen ja ennen kaikkea elämän suojeleminen ovat jatkossakin hallituksen tärkeimpiä tehtäviä.

Hybridistrategian tavoitteena on, että epidemiaa onnistutaan hillitsemään tehokkaasti niin, että sen haitat ovat mahdollisimman vähäisiä ihmisten, yritysten ja yhteiskunnan toiminnan sekä perusoikeuksien toteutumisen suhteen. Käytännössä hybridistrategia tarkoittaa viruksen leviämisen vahvaa kontrollointia. Testauskapasiteettia lisätään entisestään, tartuntaketjuja jäljitetään, altistuneita eristetään ja kaikkia sairastuneita hoidetaan. Mobiilisovellus, joka auttaa sairaanhoitopiirejä tartuntaketjujen jäljittämässä, on jo suunnitteilla, ja sen testaus on käynnissä Vaasan keskussairaalassa. Lisäksi tartuntojen jäljittäjiä koulutetaan jatkuvasti lisää.

Arvoisa puhemies! Jokaisen on syytä ymmärtää, että vaikka rajoituksia nyt osin puretaan, fyysisten kontaktien välttäminen on edelleen ensisijaisen tärkeää. Kuten ministeri Ohisalo sanoi, elämme toistaiseksi niin sanotussa kahden metrin yhteiskunnassa. Etäisyyden pitäminen toisiin ihmisiin sekä käsi- ja yskimishygieniasta huolehtiminen voi pelastaa ihmishenkiä. Rajoitukset ovat välttämättömiä, kunnes koronavirukseen on saatavilla toimiva ja turvallinen rokote. Olennaista on se, minkälaisia rajoituksia missäkin vaiheessa on pidettävä voimassa. Nyt ilmoitetut toimet jatkuvat alkukesään. Viruksen leviämistä tarkkaillaan ja kokonaiskuva tarkentuu jatkuvasti. Eduskunnalla on oltava henkinen ja lainsäädännöllinen valmius tehdä uusia rajoituksia ja ottaa askelia taaksepäin, mikäli tilanne niin vaatii. Päätöksenteon avoimuus ja tutkittuun tietoon perustuvat toimenpiteet ovat nyt suuressa arvossa kuin koskaan.

Arvoisa puhemies! Tämä pandemia ei kohtele ihmisiä samalla tavalla. Yhdelle on vaikeampaa olla kotona kuin toiselle. Joillakin on suuri huoli omasta toimeentulosta, joillakin

suunnaton pelko omasta tai läheisen terveydestä. Jotkut joutuvat jo suremaan läheisensä poismenoa. Meidän tulee kaikin tavoin auttaa heitä, joihin tämä kriisi osuu kovimmin.

Arvoisa puhemies! Akuutin kriisinhallinnan ohella meidän on kyettävä katsomaan tulevaisuuteen ja tehtävä päätöksiä siitä, millaisen yhteiskunnan haluamme koronan jälkeen rakentaa. Vanhaan palaamisen sijaan meidän on rakennettava tulevaisuuden Suomea kestäväälle pohjalle. On luotava uutta työtä, uutta hyvinvointia ja uutta vaurautta ekologisesti kestäväällä ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Ilmastonmuutosta ei ole peruttu, eivätkä lajikato tai luonnonvarojen ehtyminen ole kadonneet mihinkään. Viisailla päätöksillä voimme koronakriisin selättämisen lisäksi vauhdittaa myös ilmastokriisin ratkaisua.

Tie koronan jälkeiseen aikaan ja yhteiskunnan kriisistä toipumiseen on valittava tarkasti tutkimustietoon perustuen ja asiantuntijoita kuunnellen. Elämä jatkuu poikkeuksellisten aikojen keskelläkin, mutta ei ehkä sellaisena kuin olemme tottuneet sen tuntemaan. Koko maailma on uuden edessä, ja me selviämme tästäkin kriisistä yhdessä.

14.44 Veronika Honkasalo vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronapandemia on globaali kriisi, mutta vastauksissa siihen on ollut eroja. Suomessa laajoihin rajoitustoimiin ryhdyttiin varhain. Toimet vaikuttavat pureen. Tärkeintä on, että olemme sisäistäneet vastuumme suojella toinen toistamme, erityisesti riskiryhmiä.

Suomessa on onnistuttu epidemian hoidossa esimerkiksi, vaikka virheitäkin on tehty. Asiantuntijoiden suosituksia voidaan arvioida myös kriittisesti. Demokratiassa päätöksenteon avoimuus on keskeistä ja päätösten taustojen on oltava jokaisen nähtävillä. Epidemiaa ei kuitenkaan torjuta huutoäänestyksin, ja lisääntynyt asiantuntijuuden politisointi on huolestuttava ilmiö. Asiantuntijat ovat joutuneet kohtaamaan myös täysin asiatonta kohtelua.

Suomalainen strategia on ollut tasapainoinen ja toimiva. Viruksen leviämistä on estetty, terveydenhuollon kantokyky turvattu ja riskiryhmiä suojeltu. Koronavirus on kavalaa myös siksi, että vaikka se joillekin aiheuttaa hengenvaarallisia oireita, on se toisilla oireeton. Se, että Suomi olisi täysin turvassa koronavirukselta, ei ole realistinen vaihtoehto. Kun rajoitustoimia asteittain puretaan, kyky tehokkaaseen testaamiseen, jäljittämiseen, eristämiseen ja hoitamiseen on ensiarvoisen tärkeää.

Arvoisa puhemies! Hallitus suosittelee — huom. suosittelee — yhä muun muassa yli 70-vuotiaiden välttävän fyysisiä kontakteja mahdollisuuksien mukaan. Kyse on suosituksesta, jonka tavoitteena on suojella niitä, joille virus on vaarallisin. On ymmärrettävää, että suositukset tuntuvat monista raskailta ja kohtuuttomiltakin. On syytä miettiä, miten tilannetta voidaan helpottaa erityisesti hoivakotien asukkaiden osalta. Oikeus tavata lähimmäisiä pitäisi turvata myös poikkeusoloissa.

Arvoisa puhemies! Vaikka rajoitustoimet ovat pureet, tarkkoja vaikutuksia on vaikea arvioida. Alusta lähtien on ollut tärkeää tiedostaa, että myös rajoitustoimilla on vakavia inhimillisiä, taloudellisia ja terveydellisiä vaikutuksia. Esimerkiksi Helsingissä palvelutarpeen kasvu näkyy kriisipäivystyksessä. Riskiryhmissä ovat esimerkiksi lapset, joiden perheissä kärsitään päihde- tai mielenterveysongelmista tai väkivallasta, sekä lapset, joilla on vaikeuksia koulunkäynnissä. Kriisi on synnyttänyt myös täysin uusia avuntarvitsijoiden ryhmiä. Myös terveydenhoidossa tilanteella voi olla kohtalokkaita seurauksia. Kiireettömän hoidon määräajoista poikkeaminen on jo pitkittänyt hoitajonoja. Kun hoito viivästyy, tilanne voi pahentua. Vasta tulevaisuudessa nähdään, millaisia nämä vaikutukset tulevat olemaan ja kuinka mittavasta hoivavelasta on kyse.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Koska rajoituksilla on raskaita seurauksia, on tärkeää, että niitä puretaan heti kun mahdollista. Tämän on tapahduttava hallitusti, ja tilannetta on seurattava herkeämättä. Silti poikkeusolot jatkuvat, ja hallitus on antanut jatkamisasetuksia eräistä valmiuslain pykälistä. Perustuslakivaliokunta punnitsee, onko näille yhä välttämättömät perusteet.

Esimerkiksi terveydenhoidon työntekijöiden työsuhteen ehdoista poikkeaminen on painava toimi. Aina elintärkeää työtä tekevät hoitajat venyvät nyt normaaliakin kovemmin, ja he ansaitsisivat työstään kiitoksen lisäksi paremman palkan. Mahdollisuudesta velvoittaa terveydenhoidon ammattilaisia työhön päästään nyt luopumaan. Vaikka työvelvoitetta ei lopulta jouduttu soveltamaan, on hyvä, että tästä raskaasta puuttumisesta perusoikeuksiin luovutaan.

Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille, jotka ovat pitäneet yhteiskunnan pyörimässä terveydenhuollossa, kouluissa, päiväkodeissa, kaupoissa, siivoojina, tehtaissa ja muualla. Ensi viikolla moni lapsi pääsee pitkästä aikaa kouluun tai päiväkotiin, tapaamaan ystäviä ja kohtaamaan monen elämässä elintärkeitä opetuksen ja varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Tilanne voi myös pelottaa, mutta olen suunnattoman kiitollinen suomalaiselle koululle ja kasvattajille siitä, että tässäkin onnistutaan.

Arvoisa puhemies! Epidemiaan vastaamisen on perustuttava parhaaseen asiantuntijatiitoon. Perustuslaki ja lainsäädäntö asettavat ehdot hallituksen ja viranomaisten toiminnalle. Elämme onneksi maassa, jossa hallitukset eivät tee mitä tahansa vaan kaiken toiminnan on perustuttava lakiin. Kun puututaan perusoikeuksiin, vain välttämättömät, oikeasuhteiset ja ihmisoikeuksia kunnioittavat ratkaisut ovat mahdollisia. Myös ja etenkin poikkeusoloissa on pidettävä kiinni perustuslaista, ja Suomen on oltava oikeusvaltio huomennakin.

14.49 Anders Adlercreutz r (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Vi har inte facit på hand, men vi kan säga det redan nu: På många punkter har coronakrisen skötts mycket väl här i Finland. För en dryg månad sedan talades det om att krisen kan leda till att intensivvården kollapsar och att över tusen patienter åt gången kan behöva vård i respirator. Som det ser ut i dag kan vi säga att farhågorna inte besannades. De beslutsamma åtgärder som regeringen och riksdagen tog till för över en månad sedan har gett oss andrum, de har gett oss tid. Sjukvården har kunnat utvecklas och åtgärder har bitit så att epidemin förhindrats växa okontrollerat.

Vi har inga vårfeater denna vår, men skötseln av krisen så här långt får trots det ett gott betyg. Ja, ett rentav utmärkt vitsord. Vi har agerat kraftfullt på basen av den information som varit tillgänglig.

Arvoisa puhemies! Tähän tulokseen ei ole päästy ilman uhrauksia. Monet ovat menettäneet läheisensä. Hoitohenkilökunta on tehnyt pitkää päivää, opettajat ovat yhtäkkiä joutuneet opettelemaan paljon uutta, ja monet yrittäjät, jotka ovat vuosikaudet rakentaneet tulevaisuuttaan, ovat vaarassa menettää kaiken.

Vaikka olemme saattaneet onnistua epidemian hillitsemisessä, emme voi kaikilta osin olla tyytyväisiä siihen, miten olemme huolehtineet yrittäjistä, joiden pitäisi taas aikanaan laittaa Suomen talouden pyörät pyörimään. Ravintoloiden tukemisella on kiire, samoin Business Finlandin rahanjakokriteerien korjaamisella.

Terveystilanne on kuitenkin pääasia. Hetemäen raportti osoittaa, että toinen epidemiaaalto on väistämätön. Meidän on varauduttava myös siihen. Lopullinen arvosana korona-kriisin hoidosta annetaan vasta muutaman vuoden kuluttua. Vasta silloin tiedämme lopul-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

liset terveysvaikutukset, vasta silloin tiedämme lopulliset talousvaikutukset ja sen, miten me onnistuimme uhkien torjumisessa.

Haasteita pahempaa on epätietoisuus. Siksi on hyvä, että hallitus nyt on laatinut korona-kriisille selkeän purkustrategian. Meillä on nyt selkeät askelmerkit maan asteittaiselle avaamiselle. Meillä on toimenpiteet, joilla mahdollistetaan yrittäjien paluu töihin ja esimerkiksi se, että ravintolat vähitellen ja varovaisesti voivat jälleen avata ovensa. Lapset voivat taas tavata ystäviään ja kesäkuussa mahdollistetaan myös kulttuuri- ja liikuntaharrastukset.

Ärade talman! Stegvis. Försiktigt. I enlighet med den samlade medicinska expertisens rekommendationer. Det är svenska riksdagsgruppens och SFP:s linje. Vi övergår från stora övergripande begränsningar till mindre, preciserade, flexibla åtgärder. Det är en krävande balansgång under vilken vi hela tiden måste vara beredda att reagera och agera.

Testaa, jäljitä, eristä, hoida.

Trots det kan det ta en tid innan vi är ute ur krisen. En tid under vilken vi måste hålla distans, vara försiktiga, men ändå se och kommunicera med varandra. Det är väsentligt att fortsätta diskutera hur vi skyddar dem som är över 70 eller tillhör riskgrupperna. Alla medborgare ska känna att de behandlas med respekt. Men alla behöver också sociala kontakter. Och ibland måste vi också lita på individens eget omdöme.

Eikä siitä pääse mihinkään, että tässä on osittain kyse myös psykologiasta, on kyse uskaltaisesta ja uskosta, ja tässä työssä meillä poliitikoilla on erityinen vastuu, vastuu siitä, että luomme uskottavan ja vakaan kuvan Suomesta maana, jossa virusta ei ehkä täysin ole voitettu mutta joka silti katsoo eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Ei mitään niin pahaa, ettei jotain hyvääkin. Maamme koulut ovat ottaneet gigantittisen digiloikan. Monet yritykset ovat oppineet, että tapaamisten takia ei tarvitse matkustaa. Olemme osoittaneet joustavuutta kotona, kouluissa ja työpaikoilla. Yritetään pysyä yhtä joustavina myös sitten, kun palaamme nykyistä normaalimpaan arkeen. Joustavuutta tarvitaan enemmän kuin koskaan työelämän uudistamiseen, uusien työpaikkojen luomiseen ja talouden nostamiseksi jaloilleen.

Tänä keväänä yhteiskunnassamme on jouduttu tekemään useita kovia toimenpiteitä. Sekä rajoitusten käyttöön ottamisessa että nyt niitä purettaessa on aina noudatettava oikeusvaltioperiaatetta, ja niin me olemme tehneet, koska vain siten voimme selvitä kriisistä suhteellisen pienin vaurioin ja samalla [Puhemies koputtaa] olla entistä vahvempia tulevien koettelemusten varalta.

14.54 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalaiset odottavat hallitukselta rehtiä vastuunkantoa, näin erityisesti kriisitilanteissa. Koronakriisin aikana suomalaisten luottamus hallituksen kykyyn kantaa vastuuta päätöksistään on kuitenkin valitettavasti horjunut. Kansalaisten piirissä on suurta epävarmuutta siitä, mihin hallitus pyrkii ja mikä sen strategia on. Nyt tarvitsemme yksiselitteisiä vastauksia: Onko hallituksen tavoitteena todellakin laumasuojan muodostaminen? Höllennetäänkö rajoituksia, jotta tarttuvuusluku saadaan nousemaan? Hidastellaanko maskien käyttösuositusta ja testattavien määrää tarkoituksella, jotta tartuntamäärä saadaan kasvamaan?

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Hallitus tavoittelee toimenpiteillään niin sanottua ”uutta normaalia”. Käytännössä tämä hieno ilmaisu tarkoittaa, että suomalainen yhteiskunta tulee olemaan vielä pitkään kuin löysässä hirressä. Talous ei näin tule toipumaan, ja ihmisten elämää rajoitetaan. Rajoitustoimia tullaan höllentämään ja kiristämään vuoron perään. Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä Suomen ei tule tavoitella ”uutta normaalia” vaan pyrkiä saamaan yhteiskunta takaisin ihan oikeaan normaaliin. Tämä onnistuu vain, jos tavoitteena on koronaepidemian tukahduttaminen. Tehohoito ja hengityskoneet auttavat monia, mutta ainut varma keino selvitä hengissä COVID-19-viruksen riehussa on se, että välttää virustartunnan.

Rajoitusten purkua mietitään tilanteessa, jossa terveydenhuollon hoitokapasiteetti on Suomessa toistaiseksi riittänyt, sairaanhoidossa on ehditty tehdä järjestelyjä ja henkilökuntaa on ehditty kouluttaa. Rajoitusten isku talouteen on iso, paine ja tarve rajoitusten purkamiseen on kova. Kristillisdemokraatit eivät vastusta rajoitusten hallittua purkamista, mutta kun niitä puretaan, tarvitaan muita toimia tilalle. Valmiuslain jatkamisasetuksia myös kannatamme.

On hyvä muistaa, että COVID-19-viruksen leviämistilanne on tällä hetkellä paljon parempi kuin maaliskuussa, jolloin meillä oli 387 varmistettua tautitapausta, kun nyt todettuja tautitapauksia on 5 600. Riski tartunnan saamiseen on nyt suurempi kuin silloin, kun rajoitukset otettiin käyttöön.

Jotta rajoitukset voidaan purkaa, meidän pitää lisätä testausta ja parantaa ihmisten henkilökohtaista suojausta. Hallituksen toimissa on ainakin neljä asiaa, jotka ovat valitettavasti jatkuvasti vuotaneet ja joihin on saatava pikaisesti muutos — ennen rajoitusten purkua. Ilman sitä emme pysty nujertamaan tautia. Ensinnäkin testejä on tehtävä laajemmin ja testeihin pääsyä on helpotettava ja yksinkertaistettava. Toiseksi tartuntaketjujen jäljittämisestä ja eristämisestä on päästävä tartuntaketjujen lyhentämiseen ja katkaisemiseen. Kolmanneksi suu-nenäsuojien käytöstä on tehtävä velvoittavaa julkisilla paikoilla, kuten kaupoissa, apteekeissa, julkisissa kulkuneuvoissa ja muualla ihmisten läheisyydessä liikuttaessa. Neljänneksi ikäihmisten suojelussa pitää onnistua paremmin, ja itsestään selvää on, että terveydenhuollossa toimiville on oltava riittävästi asianmukaisia suojia.

STM on käynnistämässä selvitystyön maskien käytöstä julkisilla paikoilla. Sen pitäisi olla valmis juhannukseen mennessä, kun suurin osa rajoitteista ollaan purkamassa jo ennen sitä. On aivan käsittämätöntä, että tästä itsestään selvästä, terveydenhuollossa vuosikymmeniä käytetystä ja Kaukoidän maiden lisäksi nyt jo monissa Euroopan maissakin laajalti käytettävästä suojasta tarvitaan vielä erillinen selvitys. Selvityksiä on tehty muualla maailmassa, ja ilman tutkimustakin on selvää, että laajasti käytettynä maskien käyttö vähentää merkittävästi taudin tarttumista, ja tutkimusten mukaan se vaikuttaa merkittävästi taudin kulkuun ja sen mahdolliseen toiseen aaltoon.

COVID-19-infektioon menehtyneistä yli 70 prosenttia on ollut ikäihmisiä. Menehtyneistä puolet on ollut sosiaalihuollon ympärivuorokautisessa ja 30 prosenttia perusterveydenhuollon yksiköissä. Ikäihmisten suojelussa on pystyttävä parempaan. Samalla on mietittävä, miten kanssakäymistä läheisten kanssa voidaan turvallisesti lisätä. Yksinäisyyden, mielenterveyden haasteiden ja ikäihmisten sosiaalisen kanssakäymisen toteuttamisen haasteet pitää ratkaista turvallisesti.

Hallitus on avaamassa peruskoulut ja varhaiskasvatuksen ensimmäisenä. Koulujen avaaminen kahden viikon ajaksi ennen kesälomia herättää suurta huolta. Se ei ole järkevää, eikä siihen ole vakuuttavia perusteluja. Monet vanhemmat pitävät lapsensa kotona

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

joka tapauksessa. Opettajia alan asiantuntijoina on kuultava. Ennen muuta tulee panostaa siihen, että tavoitetaan ne tukea tarvitsevat lapset ja nuoret, [Puhemies koputtaa] jotka eivät ole pysyneet etäopetuksessa mukana tai ovat muutoin vaarassa tippua kerkasta. Tarviin kohdennettuja toimia.

15.00 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvon puhemies, ärade talman! Tähän mennessä hallitus on onnistunut hyvin viruksen torjunnassa. Nyt jää kuitenkin epäselväksi, mikä hallituksen strategia on. Hetemäen paperit viittaavat laumasuojaan, mutta hallituksen, ministeriöiden ja virkamiesten puheet kuitenkin viittaavat siihen, että laumasuoja ei ole päämäärä. Koko suunnitelma on vähän puolitiessä. Ravintolat tullaan avaamaan puoliksi — sitä ravintolayrittäjät eivät ymmärrä, että kaupoissa ja muissa ei ole mitään rajoituksia. Avoimuus on puolittaista. Tuntuu, ettei monessakaan asiassa linjaa uskalleta tai osata valita.

Väitetään, ettei taudin tukahduttaminen ole mahdollista, mutta joissain maissa kuitenkin se on tehty. Nyt tautia on monin paikoin Suomessa erittäin vähän: Tampereella vähän yli sata tapausta, Turussa vähän yli sata, ja Etelä-Karjalassa ei melkein yhtään tapausta viikkoon. Uskon, että siellä jäljittamisella ja testaamisella olisi voitu tukahduttaa tauti. Uudellamaalla pitäisi huolehtia siitä, että tauti ei leviä muualle Suomeen, ja täällä se pitäisi saada minimoitua. Olisiko mahdollista tehdä joitakin ratkaisuja, jotka koskisivat pelkästään Helsinkiä ja Uuttamaata?

Pääministeri on täällä eduskunnassa moneen kertaan sanonut, että Suomi on varautunut hyvin epidemiaan ja että meillä on maailman paras sairaanhoito. Jälkimmäiseen on helppo yhtyä, mutta suojavaruste-, lentokenttä- ja laivaterminaalisolot antavat sen kuvan, että tautiin ei oltu varauduttu tarpeeksi hyvin. Se on ilmiselvää. Kysynkin pääministeriltä: Miten hän uskalsi sanoa niin kuin hän sanoi? Mihin konkreettisiin asioihin hän perusti väitteen, että tautiin on varauduttu hyvin?

Viimeisin farssi koskee suojamaskien käyttöä, jota pidetään välttämättömänä ympäri Eurooppaa, vaan ei Suomessa. On olemassa monta tutkimusta siitä, että ne ovat hyödyllisiä. Onko tämä jonkinlainen arvovaltakysymys ministeriölle, ettei niitä voida ottaa käyttöön vaan pitää tehdä kahden kuukauden mittainen tutkimus aiheesta? Monien muiden maiden perusteella tiedetään jo nyt, että ne ovat varmasti hyödyllisiä oikein käytettyinä, kuten esimerkiksi kaupoissa ja julkisessa liikenteessä. Miksi sellaista linjaa ei voitaisi nopeastikin ottaa käyttöön?

Varautuminen on oma asiansa. Sitäkin isompi kysymys on se, mitä on tehty talouden turvaamiseksi sen jälkeen, kun kriisin laajuus tuli selville. Esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa saatiin heti liikkeelle monenlaisia tukimuotoja yrityksille — lainoja, maksuhelpotuksia ja suoraa palkkatukea — toisin kuin Suomessa. Yksin tukipaketin päättäminen ravintoloille on kestänyt jo kuusi viikkoa, mihin muilla meni pari viikkoa aikaa — hyvin erikoista ja ennen kaikkea tuhoisaa. Yhtä hitaasti hallitus on toiminut, kun on kyse ollut aiempien tukipäätösten aikatauluista tai muuttuneista jakoperusteista: niistä ei ole kerrottu mitään.

Yritysten auttamisessa on tehty iso joukko suuria ja pieniä virheitä. Otan esimerkin: Avustusta ei voi saada esimerkiksi yksinyrittäjä, jolla on iso yritys, joka käyttää alihankkijoita mutta ei ole palkannut ihmisiä. Se ei mahdu tukikriteereihin. Yksinyrittäjät ovat jääneet totaalisesti ulkopuolelle. Toivon, että tässä hallituksen uudessa paketissa on lääkkeitä näihin asioihin, jotta emme menetä monia yrittäjiä. Vihdoin ja viimein pitää saada kunnon avustuspaketti yrittäjille. Hallituksen päätökset kestävät aivan liian kauan.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Arvoisa puhemies, ärade talman! Lopuksi haluaisin vielä sanoa: Jos hallitus olisi luonut johtoryhmän, jossa olisi ollut mukana yritysväkeä ja yksinyrittäjiä, olisi monet asiat yritystukien kohdalla pystytty ratkaisemaan jo aikaisemmin, niin kuin muissa maissa on tehty ja käytetty instrumentteja, jotka antavat nopean avun. Nyt hallitus laittoi ely-keskuksen ja Business Finlandin sekoilemaan, ja se on ainoa apu, joka on annettu yrityksille. Yritysmailman avulla myös maskiongelmia olisi varmasti paljon nopeammin saatu hallintaan eikä tällaista sotkua olisi tullut.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt siirrytään vastauspuheenvuoroihin. Niitä pyydetään V-painiketta painamalla. Ne tulevat kukin kestäämään 1 minuutin korkeintaan. Tämän osuuden aloittaa pääministeri kommentoiden äskeistä 3 minuutin puheenvuorolla.

15.05 Pääministeri Sanna Marin: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ensimmäisenä tähän kysymykseen siitä, missä on hallituksen suunnitelma:

No, tämänpäiväinen periaatepäätös, joka hyväksyttiin, sisältää suunnitelman siitä, miten kuljemme ulos koronaviruksesta, ja se on myös kirjallisena tänään mahdollista saada, kun se valtioneuvoston istunnossa on käsitelty. Äsken jo puheenvuorossani kuvasin sen keskeisen sisällön.

Me teemme myös toisen suunnitelman jälleenrakennukseen koronaviruksesta ulos eli emme suinkaan tyydy siihen, että kuljemme kriisistä nyt nopein askelin ja annamme sen suunnan, vaan haluamme tietenkin myös hahmottaa, millä tavalla tämä iso yhteiskunnallinen jälleenrakennus tehdään. Tämä kokonaisuus tulee hallituksen pöydälle toukokuun jälkeen.

Edustaja Häkkänen viittasi myös perustuslakivaliokunnan tutkintaan liittyen eduskunnan tiedonsaantiin. Näin on, ja on erinomaisen hyvä asia, että perustuslakivaliokunta huolellisesti tämän kokonaisuuden arvioi. Haluan kuitenkin selvennykseksi tässä koko kansalle kertoa, että minun käsitykseni on se, että pitkälti kyse on viime vaalikaudella olleista tiedonsaantiongelmista, joita nyt tutkitaan, [Timo Heinonen: Ei ole! Peili käteen!] toki myös niistä asioista, mitä tällä vaalikaudella on ollut edessä. [Paavo Arhinmäki: Peili käteen, Heinonen!] Valtioneuvoston kanslia on antanut ohjauskirjeen ministeriöille siitä, että eduskunnalle on toimitettava oma-aloitteisesti sen tarvitsema tieto.

Täällä myös viitattiin siihen, että tämä ikäihmisten toimintaohje olisi jotain muuta kuin suositus. Se on ollut suositus koko ajan. [Arja Juvonen: Sekava suositus!]

Edustaja Honkasalo viittasi omassa puheenvuorossaan kysymykseen hoitajien palkoista. Varmasti me kaikki tässä salissa olemme sitä mieltä, että suomalainen terveydenhuoltohenkilökunta hoitajat mukaan lukien on palkkansa ansainnut. Eduskunnalle on nyt myös toimitettu kansalaisaloite näihin palkkoihin liittyen, ja tämän osalta taas toteaisin, että onneksi Suomessa on järjestelmä, jossa työntekijät itse sopivat neuvottelujen kautta palkkoihinsa ja ehdoistaan. Pitäisin erittäin vaarallisena sitä, että poliittisesti lähtisimme tässä salissa ja tässä talossa käsittelemään yksittäisten työntekijäryhmien palkkoja. Se olisi erittäin vaarallinen tie, vaikka tarkoitus ja tavoite varmasti olisi hyvä.

Sitten tähän testaa, jäljiltä, eristä ja hoida -ajatteluun: Haluan tälle salille kertoa myös sen, että hallitus on tätä käsitellyt erittäin perusteellisesti, ja hallitus kyllä tiedostaa sen, että tähänkin kokonaisuuteen liittyy haasteita. Olemme sitoutuneet siihen, että suojavarusteiden osalta teemme parhaamme, että niitä saadaan riittävästi, testausvälineitä saadaan riittävästi — näitä tarvitaan testauksessa. Resurssit jäljittämiseen ja terveydenhuoltoon on

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

varmistettava, ja myös tämä mobiilisovellus pitää saada mahdollisimman pian avuksi tässä kokonaisuudessa.

Vielä ihan viimeiseksi näistä kasvomaskeista, joista kysyttiin: Ensinnäkin totean sen, että minun tietojeni mukaan yksikään Pohjoismaa ei tällä hetkellä suosita kaikille käytettäväksi näitä kasvomaskeja. Jos olen väärässä, niin voitte toki korjata, mutta tämä on minun tietoni. [Välihuutoja oikealta] Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että ihmiset eivät saisi käyttää tämänkaltaisia suojaimia tai maskeja. Totta kai saavat, ei sitä valtio kiellä, mutta me emme sitä suosita, koska näiden kankaisten kasvomaskeiden hyödyistä ja haitoista ei ole kiistatonta tietoa. Siitä on ristiriitaisia arvioita esitetty, [Sari Sarkomaa: Miksi niitä suositeltiin hoitajille?] ja sen vuoksi me haluamme tämän selvityksen teettää — nimenomaan näihin kankaisiin kasvomaskeihin liittyen. Kirurgisista suu- ja nenäsuojaimista olisi [Puhemies koputtaa] ehdottomasti hyötyä, mutta näitä ei ole riittävästi koko väestön tarpeisiin. Tarvitsisimme jopa 15 miljoonaa tällaista suojainta päivässä, ja olisi hallitukselta täysin vastuutonta tilanteessa, jossa meillä ei tällaisia määriä ole, tällaista suositusta kansalaisille antaa. Tällä hetkellä me pyrimme tietenkin siihen, että ennen muuta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö suojataan.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän nyt vastauspuheenvuoroja harkitsemassani järjestyksessä.

15.09 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio näkyy olevan hyvin yhtenäinen siinä, että sen mielestä hallituksella ei ole selvää strategiaa, samoin näihin suojamaskeihin liittyen.

Haluaisin hallitukselle huomauttaa esimerkiksi sellaisesta, että on keksitty hieno suomalainen innovaatio, jossa vetyperoksidikaasulla puhdistetaan käytettyjä maskeja. Näitä suojaimia voidaan uusiokäyttää jopa kymmenen kertaa peräkkäin ja niistä voidaan rakentaa jopa uusi varmuusvarasto.

Sen lisäksi huomauttaisin, että on myös muita vaihtoehtoja kuin näitä, mihin pääministeri äsken viittasi. On olemassa tällaisia PM2,5-aktiivihiilisuodatusuojia, jotka ovat huomattavasti edullisempia ja joita voitaisiin paremmin hyödyntää kansalaisten parissa nimenomaan niin, että sitten nämä varsinaiset suojat jäisivät sinne hoitohenkilökunnan ja esimerkiksi kotihoidon käyttöön.

Haluaisin hallitukselle vielä mainita tästä: Te teette näitä selvityksiä, joista täällä on paljon puhuttu. Älkää tehkö omaa selvitystä. Älkää tehkö omaa selvitystä maskeista älkääkään näistä applikaatioista. [Puhemies koputtaa] Niitä on maailmalla aivan riittävästi. Te voitte katsoa oppia maista, [Puhemies: Aika!] joissa tämä on onnistuttu tekemään.

15.11 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä koronavirusi ei ole palapeli, jossa kaikki palaset sopivat vain yhdellä tavalla ja saadaan muodostettua siten täydellinen kokonaiskuva. Tähän ei ole olemassa yhtä yksittäistä kaavaa tai täydellistä ratkaisua, jolla ongelma ratkeaa. Tämän koronaviruksen viheliäisyys on juuri siinä, että kun liikutamme yhtä osaa, niin se vaikuttaa taas toiseen osaan ja koko ajan kokonaiskuva muuttuu. Sen vuoksi jälkiviisaus on aina helpointa viisautta, niin kuin tänäänkin olemme kuulleet.

Suomalaiset ovat nähneet hallitukselta rehtiä vastuunkantoa ja hallituksella on edelleen tavoitteena pyrkiä estämään viruksen leviäminen yhteiskunnassa, turvata terveydenhuol-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

lon kantokyky ja suojella erityisesti riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä, ja se tavoite on aivan selvänä hallitukselta tänäänkin kuultu.

15.12 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä suunnitelmasta: se on hyvä, että näköjään kahdelta on tullut kirjallisena suunnitelma. On hyvä, että kahden kuukauden jälkeen sellainen on julkisesti kirjallisena. Se pitää tietysti katsoa, missä muodossa se on ja onko se kattava ja riittävä. Eihän se ongelma ole ollut pelkästään se, että oppositiopuolueet eivät näe, mikä on hallituksen suunnitelma Suomelle tai että sitä ei ole kunnolla ollut, vaan se ongelma on se, että asiantuntijat laajasti tiedemaailmassa ja muualla eivät ole myöskään tienneet sitä. Toivottavasti tämä nyt antaa vastauksia siihen.

Valmiuslain osalta on myös ilmennyt niitä tieto-ongelmia valtioneuvoston taholta. Perustuslakivaliokunta selvittää yhtenä osana myös tähän kriisiin liittyen, miksi valtioneuvostolla ei ole omassa päätöksenteossaan ja eduskunnalle toimitettuina ollut riittävästi tietoja ja on ollut puutteellinen tilannekuva, kun on päätöksiä tehty. Tästä perustuslakivaliokunta on [Puhemies koputtaa] antanut vakavia huomautuksia.

Vielä palaisin, pääministeri, siihen, onko nyt ministerien toimivaltuudet varmasti selvitetty, jotta johtamisongelmia ei enää tule hallinnonrajojen ylittävissä tilanteissa [Puhemies: Aika!] muun muassa STM:n ministereiden osalta: onko selvää, kuka vastaa hankinnoista, [Puhemies koputtaa] kuka vastaa mobiilisovelluksista?

Puhemies Matti Vanhanen: Pidetään kiinni minuutin aikarajasta.

15.13 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ollut esillä myös tämä kasvomaskien käyttö. On selvää, että monessa Euroopan maassa näyttää olevan niin, että kasvosuojainten käyttö on osa näistä rajoitustoimista luopumista. Nyt me kuulumme täällä, että tämä ei ihan ongelmaton asia ole ja tästä tehdään selvitystä, mutta samaan aikaan varmasti moni riskiryhmään kuuluva ja ikäihminenkin kipuilee sen kanssa, miten he voisivat turvallisesti tavata niitä läheisiään. Se on äärettömän tärkeää henkisen hyvinvoinnin kannalta, että pystytään tapaamaan, ja silloin he miettivät myös sitä, olisiko osa sitä ratkaisua se, että he suojaisivat itseään paremmin. Meillä ei ole valmiutta näitä suosituksia antaa, mutta kysyisin ministeri Kiurulta: voisiko tässä tilanteessa kuitenkin olla paikallaan, kun osa ihmisistä käyttää näitä omatoimisesti, että annettaisiin ohjeistus siitä, mikä on turvallinen ja tehokas tapa käyttää näitä suojaimia, jos ihmiset niitä käyttävät?

15.14 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on laaja joukko terveydenhuollon ja talouden asiantuntijoita, jotka ymmärtävät pandemian tukahduttamisen tärkeyden, sen mahdollisuuden, ja tekevät työtä sen eteen, että myös yhteiskunta päästäisiin paremmin avaamaan. Kysyisinkin: saadaanko myös heidän äänensä kuuluviin ja kestävien päätösten pohjaksi?

Entä nämä maskit? Osana muita toimia maskien laajan käytön merkitys taudin tukahduttamisessa ja toisen aallon lievittämisessä on jo todettu myös tieteellisissä tutkimuksissa. Myös meidän oma Väestöliiton tutkija on ollut sellaisessa mukana, ja tuloksia ja suosituksia voi saada vaikka meiltä tulevaisuusvaliokunnan dokumenteista.

Sitten tartuntaketjut: On päästävä tartuntaketjujen lyhentämiseen ja katkaisemiseen. Toisin sanoen altistuneita ei vain laiteta karanteeniin, vaan kaikki heidät myös testataan, jotta heidän keskuudestaan saadaan esiin viruksen kantajia ja heitä voidaan edelleen jäljit-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

tää ja asettaa altistuneita karanteeniin. Kysyisinkin: voitaisiinko näihin kolmeen [Puhemies koputtaa] asiaan saada parannusta?

15.15 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kriittisesti sairaalle koronapotilaalle ei ole parannuskeinoa, joten teho-osastolla yritetään pitää potilas hengissä pahimman yli. Mitä paremmin ihmiset oppivat elämään koronariskin kanssa ja omilla toimillaan estämään sen leviämistä, sitä paremmin Suomi tästä nousee. Käsienspesu, sosiaalisen etäisyyden noudattaminen ja oireisena karanteeniin jääminen ovat ne tärkeimmät keinot. Virus ei leviä, kun siltä katkotaan reitti ihmisestä toiseen. Kun rajoitteita puretaan, nuo kolme pysyvät, joten pese kädet, pysy turvavälin päässä toisista ihmisistä ja sairasta kaikki oireiset flunssat kotona voinnin niin salliessa.

Testauskapasiteettia on lisätty tuntuvasti. Tartuntojen jäljittäminen ja tartuttajien eristäminen karanteeniin on tärkeää. Koronaturvallisia tapoja tehdä erilaisia asioita tarvitaan. Hyviä käytäntöjä ja innovaatioita on jo paljon. Moni asia muuttui maaliskuussa, osa ehkä lopullisesti. Toisten huomioimista, myötätuntoa ja rohkeutta opetella uusia toimintatapoja [Puhemies koputtaa] tarvitaan enemmän kuin koskaan.

15.16 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet kunnat ovat nyt aivan keskeisessä roolissa, kun hallituksen linjauksia ja ohjeistuksia toimeenpannaan. Näin on esimerkiksi kotikaupungissani Helsingissä, jota pandemia koettelee ihan erityisellä tavalla. Ehkä kuvaavaa testaamiseen ja jäljittämiseen liittyen on se, että aikaisemmin yksikössä on ollut 7 henkilöä töissä ja nyt heitä on 130, ja vastaus on ollut se, että testaaminen on vielä suht helppoa, mutta jäljittäminen on todellakin manuaalista puuhaa, siihen menee valtavasti aikaa. Moni täällä ei välttämättä sitä ehkä ihan ymmärrä. Olisinkin kysynyt pääministeriltä: minkälaisessa vuorovaikutuksessa maan hallitus on nyt esimerkiksi suurten kaupunkien kanssa suoraan, jotta hallituksen linjausten ja ohjeistuksen toimeenpaneminen olisi mahdollisimman helppoa ja mutkatonta? Sama koskee esimerkiksi Helsingissä suuria tapahtumia, joita on suunniteltu elokuulle, ja nyt odotellaan, mitkä ne maan hallituksen linjaukset esimerkiksi siinä suhteessa ovat.

15.18 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella on nyt selvä suunnitelma siitä, millä tavalla tämä tartunta hoidetaan, eli jos tulee lisää tartuntoja, niin silloin kiristetään taas toimenpiteitä. Kun suunnitelma on olemassa, niin silloin pitäisi olla jonkunnäköiset mittarit, missä vaiheessa kiristetään taas näitä erilaisia rajoituksia: esimerkiksi suljetaanko ravintolat uudelleen tai jotain muita, kouluasioita. Mitkä ne mittarit ovat, jotka hallituksella on, koska ne eivät näy missään suunnitelmassa?

15.18 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On niin, että kaikilta osin yrittäjien tukeminen ei ole onnistunut täydellisesti, ja on selvää, että yksi tukimuoto sopii paremmin elvytysvaiheeseen ja toinen siihen tilanteeseen, kun tarvitaan käyttöpääomaa, mutta on väärin sanoa, että yksinyrittäjät oltaisiin unohdettu. Heille on ihan oma tukimuotonsa, ja he voivat myöskin saada työttömyyskorvausta, mikä on poikkeuksellista.

Kun opposition kritiikin kärki koskee maskeja ja sitä, että se kaipaisi nyt hallitukselta selkeää komennusta esimerkiksi itse sitä käyttämään, niin voi todeta, että kriisi on hoidettu varsin hyvin, jos tässä ovat meidän suurimmat ongelmat. Ja numeroiden valossa kriisi on hoidettu hyvin, se on todettava.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Kriisin aikana on myöskin opittu. Ilokseni voin myös todeta, että esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentokentällä toiminta on esimerkillistä tänään, ja siitä iso kiitos Vantaan kaupungille ja esimerkiksi Suomen Punaiselle Ristille.

Kunnat kaipaavat kuitenkin tukea. Kysyisin valtiovarainministeriltä: voimmehan olla [Puhemies koputtaa] varmoja siitä, että kun kuntien tukemista pohditaan, niin katsotaan nimenomaan veromenetyksiä, koska se on nimenomaan se kohta, jossa nyt kunnat pääosin kärsivät?

15.19 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaksi kuukautta takana, voi sanoa, tällaista intensiivistä vaihetta koronakriisissä, mutta se on tuntunut monesta todella pitkältä ajalta, koska nämä rajoitustoimet ovat olleet niin voimakkaita. Mutta juuri niiden ansiosta nyt tämä tautitilanne on Suomessa saatu pidettyä hallinnassa, ja nyt voidaan siirtyä hallittuun yhteiskunnan avaamiseen. Täällä on moni oppositiossa kysynyt, onko tarkoitus saada tautia enemmän leviämään. Haluan tähän hyvin selvästi sanoa, että ei ole. Edelleen on strategiana se, että estetään ja hidastetaan ja erityisesti suojataan riskiryhmiä ja pidetään huolta siitä, että terveydenhuoltokapasiteetti turvataan, mutta se, mikä nyt on muutos, on se, että näistä laajoista muuta elämää haittaavista rajoitustoimenpiteistä pitäisi nyt siirtyä kohdennetumpiin tämän epidemian hallitsemiseksi, [Timo Heinonen: Hidastamiseen!] koska, hyvät kollegat, tässä on vielä monta monta kuukautta edessä. Tässä on pitkä marssi [Puhemies koputtaa] meillä edessä, ja siihen meidän pitää varautua, ja tähän nyt täysi tuki hallitukselle.

15.21 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kriisin aikana hallituspuolueiden suunnalta on esitetty sellaista toivetta, että oppositio antaisi hallitukselle työrauhan eli suomeksi pidättäytyisi hallituksen toimien arvostelemisesta. [Paavo Arhinmäki: Kuka niin on sanonut?] Mielestäni on täysin perusteltua toivoa, että tässä poikkeavassa tilanteessa vältettäisiin tarpeettomia ristiriitoja. Juuri siksi pidän erityisen paheksuttavana, että kriisin varjolla ujutetaan läpi ideologisia hankkeita. Räikeä esimerkki on turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeutta koskevan karenssin poistaminen. Me tiedämme kaikki, että tässä ei ole kyse huoltovarmuuden turvaamisesta vaan turvapaikkakikkailun helpottamisesta ja työperäistä maahantuloa koskevien sääntöjen kiertämisestä. Toivon, että etenkin keskusta ja SDP ryhdistäytyvät ja pysäyttävät tällaiset projektit, koska ne vievät uskottavuutta hallituksen työrauhatoiveelta. [Paavo Arhinmäki: Hyvä, että löytyi syylliset!]

15.22 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan oikein, että tavoitellaan sitä, että Suomi saadaan auki. On välttämätöntä saada ihmiset liikkeelle ja talous käyntiin, mutta siinä avaamisessa ei riitä pelkkä suunnitelma. Pitää saada ihmisille turvallisuudentunne, tunne siitä, että uskaltaa lähteä kotoa, uskaltaa lähettää lapsen kouluun, uskaltaa mennä opettamaan. Tarvitaan suunnitelmaa ja sisältöä, polkua siihen, miten se yli 70-vuotias pääsee liikkeelle, lähtemään kotoa, millä aikataululla ja miten oikeasti ne ravintolat avataan ja niin edelleen. Tarvitaan lisäksi selkeä strategia. Ja, arvoisa hallitus ja hallituspuolueet, jos te ette pidä siitä, että me kysymme sitä, mikä tämä strategia on, tavoitellaanko laumasuojaa, niin kun tämä oikeasti huolestuttaa ihmisiä, niin teidän pitäisi vastata esimerkiksi ihmisoikeusprofessori Martin Scheininille tai professori Pato-mäelle, jotka ovat sanoneet, että Marinin hallituksen ohjelma tällä hetkellä näyttää lauma-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

suojan tavoittelulta. Koska tulee näin arvovaltaisilta tahoilta tämäntapaisia [Puhemies koputtaa] epäilyksiä, niin minusta teidän on vastattava siihen, mikä on se luku, mitä tavoitellaan, onko se yli 1 vai alle 1. Eli kertokaa [Puhemies: Aika!] suomalaisille tarkemmin. Tarvitaan vain tarkempaa tietoa, tarkempaa suunnitelmaa. Suunta on oikea, mutta oleellisia kohtia puuttuu.

15.23 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on 70 vuotta täyttäneitä lähes 900 000, ja tämä joukko on hyvin moni-ilmeinen: on hyväkuntoisia, aktiivisia ihmisiä, ja on totta kai myös perussairaita ihmisiä, joitten toimintakyky on heikentynyt, ja sitten on myös ympärivuorokautisessa hoidossa olevia. Mutta minun kysymyksen kohdistuu niin sanotusti nuoriin, nuoriin 70 vuotta täyttäneisiin ja vähän sen yli oleviin ihmisiin. Suomalaiset ovat noudattaneet erittäin hyvin näitä suosituksia, velvoitteita, ja erityisen hyvin niitä ovat noudattaneet nämä 70-vuotiaat. Ja nyt kun minä kuuntelin tätä ja luin tämän hallituksen periaatepäätöksen, niin minun mielestäni hallitus on kyllä tullut sieltä velvoittavuudesta hieman enemmän tänne suositusten pariin tässä asiassa, ja se on minusta kaiken kaikkiaan hyvä asia. Minulla on kaksi kysymystä hallitukselle: Ensinnäkin, aiotaanko antaa konkreettisemmat ohjeet 70 vuotta täyttäneille? Ja sitten — otan esimerkiksi — mikä on vastauksenne siihen kysymykseen, voivatko 70-vuotiaat mennä [Puhemies koputtaa] viettämään aikaansa omalle mökilleen ja puuhastelemaan sinne?

15.24 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kertoo paljon hyvää maamme arvoista, että ensimmäiset purettavat sulut koskevat koulua ja kirjastoa. Arvostamme koulutusta ja sivistystä. Opetus on jokaisen lapsen perusoikeus. Koulu on paljon muutakin: turvallinen yhteisö lapselle. Se, että hallituksen päätösten taustalla olevat selvitykset ja laskelmat ovat julkisia ja kaikkien tutkittavina, on myös arvojemme mukaista ja tukee demokratian toimivuutta. Kritiikki ja erilaiset johtopäätöksetkin ovat tervetulleita.

Inhimillisesti katsoen sulkujen purkulistan kärkeen pitäisi nostaa sairaiden ja hoivakotien asukkaiden mahdollisuus tavata omaisiaan. Juuri heikkona ja elämän loppusuoralla tarvitsee kipeimmin läheisen tukea. On kiireellistä selvittää, kuinka tapaamiset turvallisesti mahdollistetaan kaikille esimerkiksi suojavarustein ulkoilmassa tai ehdotetuissa tapausmiskonteissa.

Edustaja Halla-aho, turvapaikanhakijat ovat maassamme ja haluavat tehdä työtä, jolta nyt kipeästi puuttuvat tekijät. Miksi he eivät saisi tätä työtä tehdä? En ymmärrä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministeri ja hänen jälkeensä ministeri Kulmuni, jolle tuli kysymys.

15.25 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Täällä kysyttiin jälleen sitä, mikä on hallituksen tavoite tämän viruksen ja sen aiheuttaman kriisin keskellä. Olen sen tässä salissa useita kertoja sanonut. Olen sen myös kertonut niissä useissa tilaisuuksissa, joita olemme kaikille eduskuntaryhmille järjestäneet, ja kerron sen vielä kertaalleen: hallituksen tavoitteena on pyrkiä estämään viruksen etenemistä yhteiskunnassa, turvata terveydenhuollon kantokyky ja suojella riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä. Tämä tavoite on koko ajan ollut sama, ja se tavoite säilyy myös tästä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Edustaja Halla-aho viittasi täällä maassa olevien ihmisten työntekoon. Te itse muistaakseni tässä salissa esititte sitä, että löytäisimme keinoja, joilla Suomessa olevia ihmisiä voitaisiin esimerkiksi kausitöihin saada paremmin, ja näiden osalta etenemme. Tänään käsitelimme tätä kokonaisuutta, ja siitä on jo tiedotettu tarkemmin.

Sitten edustaja Honkasalo kysyi kuntien yhteistyöstä, hallituksen ja kuntien yhteistyöstä. Totta kai jokainen ministeriö, niin sosiaali- ja terveysministeriö kuin opetus- ja kulttuuriministeriö, käyvät aktiivista keskustelua kuntien kanssa siitä, millä tavalla näitä rajoitus-toimenpiteitä, niiden hallittua ja asteittaista purkamista tehdään, ja minun käsitykseni mukaan keskusteluyhteys on ollut säännöllinen. Eli tähän haluan vielä tämän kokonaisuuden kertoa.

15.27 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Edustaja Adlercreutz otti esille kuntien verotulomenetykset ja ylipäänsä sen, kuinka tässä tilanteessa voidaan kuntia tukea. Tämän vuoden osalta todellakin verotuksesta tulevia maksulykkäyksiä on kompensoitu, ja kun tämän kuun lopussa esitellään neljäs lisätalousarvio eduskunnalle, niin siellä on myös tämä kuntamiljardi, josta hallitus kertoi jo kehysriihen puitteissa, ja kuntaministeri sitten sen tarkemmin tulee esittelemään. Mutta siellä on käytössä niin valtionosuuskorotuksia, harkinnanvaraisia valtionosuuksia, yhteisövero-osuuden muutosta ja myöskin tuki sairaanhoitopiireille, jotka kärsivät nyt osassa maata rankasti koronaviruksen aiheuttamista kustannuksista, mutta kuten olemme kuulleet tänään, niin kaikkiallahan tilanne ei myöskään sairaanhoitopiireissä ole niin huono kuin osassa, jossa on kaikista eniten tilanne ollut päällä.

Sitten haluaisin sanoa vielä edustaja Halla-aholle, joka otti esille tämän kotimaisen kausityövoiman ja turvapaikanhakijoihin liittyvän kysymyksen: Kyllä minusta on tärkeää, että me saamme nyt pellolle ihmisiä, koska kysymys on kotimaisesta ruoasta, [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] ja on tärkeää, että sinne menevät myös suomalaiset — me tulemme korottamaan suojaosuutta 300 eurosta 500 euroon, 1. kesäkuuta alkaen on tarkoitus saada tämä voimaan. Joka ikinen suomalainen toivottavasti lähtee nyt maataloustöihin, se on arvokasta puuhaa. Ja kyllä, jos maassa on turvapaikanhakijoita, niin tervemenoa, kyllä kannattaa lähteä poimimaan mansikoita ja istuttamaan perunantaimia. Se on tärkeää työtä, [Puhemies koputtaa] ja ne kaikki täytyy saada tehtyä, [Välihuutoja oikealta] ja on tärkeää, että myös ukrainalaista työvoimaa saadaan sitä asiaa hoitamaan. Se on isänmaallista politiikkaa.

15.29 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus mielellään korostaa sitä, että päätöksenteon pitää perustua tutkittuun tietoon. Totta kai on hyvä asia, jos Suomessa oleskelevat ihmiset saadaan töihin, mutta esimerkiksi vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista olemattoman pieni prosentti on löytänyt töitä tähänkään mennessä, vaikka sekä oleskeluluvan saaneilla että vielä prosessissa olevilla ihmisillä on oikeus mennä töihin. Eli tässä pitäisi nyt ensin katsoa, onko ongelma siinä, että ihmisillä ei ole työlupaa, sekö estää heidän työllistymistään. Ja kaikki merkit viittaavat siihen, että tästä ei ole kysymys. Senkään jälkeen, kun nämä ihmiset saavat kolmen tai kuuden kuukauden karenssin jälkeen työluvan, he eivät käytännössä työllisty. Ja me vakavasti ja painokkaasti ehdotamme, että te pyritte työllistämään sinne pellolle nimenomaan ihmisiä, joilla on työlupa. Siellä on erittäin suuri reservi tällä hetkellä.

15.30 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä testaa, jäljitä, eristä, hoida -strategiassa on erityisen tärkeää, että kun vapautetaan oloja yhteiskunnassa, niin sitten pidetään kuitenkin totaalisesti epidemia hallinnassa. Siinä on pari semmoista lainsäädännöllistä tarvetta, joita pitäisi tehostaa, jotta se onnistuu.

Tartuntatautilaki pitäisi saada tietysti semmoiseksi, että se tämmöisen laajan pandemian oloissa riittävän nopeasti mahdollistaa eristämisen ja jatkotoimet. Mutta sitten tämä mobiilisovelluksen saaminen sinne jäljittämiseen on erittäin tärkeää. Siinä näyttäisi olevan mahdollista perustuslain 23 §:n nojalla tämmöisen — kun valmiuslaissa sitä ei ole otettu huomioon — vastaavan lain säätäminen, jolla sitten helpotettaisiin, tilapäisesti myös osasta perusoikeuksista poiketen, tämmöisen kattavan mobiilijärjestelmän rakentamista. Kysyisin valmiudesta ottaa nopeasti myös tällaista epäortodoksista keinoa käyttöön, jotta saataisiin tehoa siihen jäljittämiseen ja jatkotoimiin.

15.31 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan äskeistä puheenvuoroa eli peräänkuulutan edelleen sitä, että siksi, kun on ero Hetemäen raportin ja sen välillä, mitä hallitus viestii — ja tämä hämmentää ihmisiä, tämä hämmentää tutkijoita, ihmisoikeusasiantuntijoita — niin olisi äärettömän tärkeää kuulla eksakti tavoite hallitukselta, koska se on ilmassa. Olette sitten mitä mieltä tahansa kokoomuksen mielipiteestä, niin tämä huolettaa niin montaa muuta.

Mutta, arvoisa puhemies, toiseen asiaan. Tässä maanantain tiedotustilaisuuden linjauksessa todettiin, että etätyöasiaan palataan sitten kesän jäljiltä. Minusta siihen ei voi palata kesän jäljiltä vaan siihen pitäisi palata heti. Yhteiskunnan ja sen talouden käynnistämisen kannalta töihin paluu on kaikki kaikessa. Etätyö on sinänsä hyvä, mutta hallituksen pitää luoda mahdollisimman nopeasti turvallinen polku ihmisille takaisin töihin. Ei tätä asiaa voi jättää ratkottavaksi jonnekin kesän jälkeen. Yritykset kaipaavat työntekijöitä, meillä on paljon sellaisia asioita, joissa tarvitaan sitä fyysistä paikalla oloa. Minusta tähän teidän pitää tarttua [Puhemies koputtaa] nyt välittömästi ja tehdä se turvallinen polku, paluu ihmisille töihin.

15.32 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän Hetemäen raporttiin ja hallituksen periaatepäätökseen: Nämä ovat kaksi eri asiaa. Hallituksen periaatepäätöksen pohjana on totta kai tämä raportti toiminut, mutta se on tehty virkamiestyönä eikä hallitus ole lähtenyt poliittisesti muuttamaan mitään lauseita tai sanoja siitä raportista. [Petteri Orpon välihuuto] Se on virkamiespohjalta valmisteltu, [Sari Sarkomaa: Oletteko sitoutuneet siihen?] se on vastaanotettu, ja sen pohjalta hallitus on tehnyt omat linjauksensa. Ja kuten aikaisemmin kerroin, meidän tavoitteenamme on estää viruksen leviämistä yhteiskunnassa, turvata terveydenhuollon kantokyky ja suojella riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä. Nämä ovat meidän tavoitteitamme, ja tämän olen useaan kertaan sanonut.

Mitä tulee etätöihin, niin haluan tässä tämän asian selventää, ettei jää väärinkäsityksiä. Tämän etätyönkin osalta kyse on suosituksesta, ja tälläkin hetkellä ihmiset ovat töissä, Suomessa ei ole kielletty työntekoa. Meillä on kauppojen kassoilla työntekijöitä, meillä on monenlaisissa ammateissa työntekijöitä. Osa työntekijöistä tekee tällä hetkellä työtänsä etänä, ja siinä on työnantajan oma harkinta ja keskustelu työntekijöiden kanssa [Puhemies koputtaa] siitä, millä tavalla työtä voidaan järjestää ja tehdä. Tämä on suositus. Jos on mah-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

dollista tehdä etätöitä, sitä suositellaan, mutta tietenkin tämä on jokaisen työnantajan asia, miten asia järjestetään.

15.33 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun katsoo niitä rajoitustoimia, joista eduskunta ja hallitus ovat yksimielisesti päättäneet, niin ne ovat olleet ilmeisen toimivia ja oikea-aikaisia. Pitää kiittää myös suomalaisia, että kun niitä noudatettu, niin päästään siihen, että voidaan myös purkaa nyt joitain niistä rajoitustoimista. Pitää muistaa, että vaikka rajoitustoimia tehdään terveyden vuoksi, ne myös heikentävät ihmisten terveyttä, ja siksi niitä pitää tarkkaan miettiä. Arvovalinnoista tietenkin kertoo se, mitä asioita valitaan asiantuntijalausuntojen pohjalta: kirjastot, koulut vapautetaan näistä rajoituksista.

Perussuomalaisten puheenjohtajan, edustaja Halla-ahon tärkein huoli oli se, että turvapaikanhakijat eivät vain pääsisi töihin. Ensin hän puheenvuorossaan arvosteli sitä, että he eivät ole tehneet töitä, ja sitten arvosteli myös sitä, että he nyt mahdollisesti tekevät töitä. Yrittäkää nyt päättää, kumpi on huono.

Jos joku minua huolestuttaa, niin tämä terveystilanne, ja erityisesti ministeri Kiurulta kysyisin: Kun rintasyöpäseulonnoissa ei käydä ja muutenkaan ei käydä hoitamassa muita sairauksia, [Puhemies koputtaa] niin tässä on iso pommi. Mitä voitaisiin tehdä sen eteen, että ihmiset käyvät hoitamassa myös muita sairauksiaan?

15.35 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kyllä nyt puolustan hallitusta tässä turvapaikanhakijoiden mahdollistamisessa sinne pelloille tai muuten työntekoon. Eihän siinä nyt ole mitään järkeä, että jos ihmiset ovat täällä, niin estetään se, että he saavat tehdä töitä nyt tässä tilanteessa, kun meillä on huutava pula niistä työntekeistä. Jos he taas sitten, niin kuin edustaja Halla-aho totesi, eivät mene sinne töihin, niin tilannehan ei nykyisestä muutu miksiäkään. Mikä se ongelma siinä sitten on?

Minusta tärkeintä tässä nyt on, että kun nyt tehdään näitä akuutteja toimia, joista osa on tämä, että me pyrimme turvaamaan myös maatalouteen työvoiman ja annamme yritystukia hyvinkin laajasti ja teemme räätälöityjä tukia ravintola-alalle ja niin edelleen, niin heti kun me pääsemme tästä akuutista kriisistä ohi, meidän on kyettävä tekemään sellaista politiikkaa, että me luomme laajasti meidän elinkeinoelämään uskoa siihen, että on tulevaisuutta.

Meillä moni toimiala, vaikkapa matkailu, joka on ensimmäisenä kohdannut kriisin, on erittäin syvässä kriisissä, liiketoiminnot monesti täysin seis. Heille pitää luoda uskoa tulevaisuuteen, että sitä on. Sen takia olin hyvin huolissani, kun oli sellaisiakin uutisia, [Puhemies koputtaa] että mietitään lentokenttien sulkemisia. Ne ovat tähän tilanteeseen erittäin huonoja uutisia, ja onneksi täällä valtiovarainministerikin tyrmäsi ne.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah ja hänen jälkeensä ministeri Kiuru.

15.36 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että viruksen suhteen on paljon sellaista, jossa ei sen paremmin hallituksella kuin oppositiollakaan ole sitä lopullista tietoa. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että kun näitä rajoitustoimia puretaan, niin tehdään mieluummin sitten vähän varovaisemmin kuin liian rohkeasti. Tässä kaikessa tämä testaaminen on ihan keskeisessä roolissa, että me tiedämme, minkä verran meillä on taudinkantajia ja minkä verran meillä on niitä, jotka ovat sairastuneet, jotta me näemme, miten tämä epidemia kulloinkin elää.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Tässä nyt täytyy sanoa, että kentältä tulee koko ajan näitä viestejä, että niihin testeihin ei pääse, ja kun sosiaali- ja terveysministerit täällä sanovat, että ihmiset eivät hakeudu testeihin, niin joku tässä nyt mättää. Elikkä jostakin syystä nyt tämä ohjeistus sinne kuntiin ei ole mennyt perille tai sitten sitä on annettu jollakin tavalla sekavasti, koska siellä edelleen sanotaan, että vaaditaan useitten päivien oireita ja vaaditaan lääkärin läheteitä, jotta päästään sinne testaukseen. Tämä ongelmakohta ei selviä, [Puhemies koputtaa] ellei sinne saada nyt selkeitä ohjeistuksia. Missä päässä tämä vika on? Eivätkö ihmiset mukamas hakeudu [Puhemies: Aika!] vai eivätkö he tosiasiallisesti pääse niihin testeihin?

15.37 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähdetään liikkeelle tämän epidemian kokonaiskuvasta. Meidän haasteemme on tässä salissa sama kuin julkisessa keskustelussa, asiantuntijakeskustelussa. Meillä on kovin monenlaisia arvioita siitä, minkälainen epidemiaan varautuminen ja minkälainen epidemiassa toimiminen on hyvästä.

Hallitus on muodostanut oman linjansa, joka on täällä jälleen kerran eduskunnan keskusteltavana. Tässä keskustelussa on sekä vaadittu kaikkien rajoitustoimien purkamista että sitten on ollut siitä maltillisempia kantoja. Itse olen hyvin vakuuttunut siitä, että jos kaikki rajoitustoimet purettaisiin, epidemia ryöpsähtäisi käsistä. Sellainen on minusta vastuutonta, ja sen takia emme voi ajatella, että tässä ei pidettäisi nyt tiukkaa otetta. Tämä valtioneuvoston strategia perustuu nimenomaan siihen, että arvioidaan näiden toimien jälkeen, miten ne ovat vaikuttamassa, ja ollaan myös valmiita korjaamaan toimintalinjaa. Tältä osin minusta tämä on erittäin rehellistä ja tässä ajassa myöskin erittäin fiksua puhetta, koska tämä [Puhemies koputtaa] tarttuva tauti on ollut keskuudessamme vain tämän vuoden aikana ja kokemukset maailmalta ovat juuri sellaisia [Puhemies: Aika!] kuin ne ovat. Kädestä suuhun tässä on menty päivittäin, aamusta iltaan, viikonpäiviä katsomatta.

15.39 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Koronaviruksen sairaalahoidossa olevien ja kuolemantapauksien määrä on HYKSin alueella näistä kaikista tapauksista noin 80 prosenttia. Epidemia on niin vahvasti alueellinen. Kysymykseni on, miksi tämä alueellisuus ei näy mitenkään hallituksen toimissa. Tukahduttaminen tai näiden tautitapausten alas lyöminen olisi mahdollista ja järkevää vielä, kun epidemia on näin alueellinen. Jos otetaan esimerkkinä vaikkapa Uusikaupunki ja Helsinki, niin miksi Uudessakaupungissa on tismalleen samat rajoitustoimet kuin Helsingissä, vaikka Helsingissä tapauksia on todettu yli 2 000 ja Uudessakaupungissa nolla? Eli voitteko te nyt ottaa tämän alueellisuuden harkintaan näissä kaikissa rajoitustoimenpiteissä?

15.40 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt hallitus on siis suunnittelemassa, aivan oikein, yhteiskunnan turvallista avaamista, ja kokoomus on samaa mieltä: yhteiskuntaa pitää turvallisesti ja hallitusti avata. Mutta nyt se kysymys kuuluu, ovatko ne hallinnan välineet valmiina. Siis testauskapasiteetti, testauksen aktiivinen käyttö niin, että ihmiset hakeutuvat testeihin, heille tarjotaan testausta, jäljittäminen, mobiilisovellus, kaikki muu tähän testaukseen ja hallintaan liittyen, myös maskin käyttö — ovatko ne valmiina, kun yhteiskunta avataan, ettei vaan käy niin, että tässä välissä, ennen kuin ne hallinnan välineet ovat valmiina, tauti leviää takaisin yhteiskuntaan ja tämä kahden kuukauden aikainen vahinko ihmisten inhimilliseen ja henkiseen hyvinvointiin mutta

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

myös talouteen itse asiassa nollautuu eli palaamme alkujuuriin. Onko hallitus varmistanut, että näin ei käy?

15.41 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuvaiheessa olimme hyvin yksimielisiä siitä, millä tavalla rajoitustoimia täytyy ryhtyä päättämään. Pääosin ihmiset olivat hyvissä voimissaan noudattamaan päätettyjä rajoituksia, ja oltiin tottelevaisia. Silloin ajateltiin, että kokonaistilanne korjautuisi nopeammin kuin miltä nyt on näyttänyt. Nyt kansakunnan kestävyys eristämässä, etätöissä ja liikkumisen rajoituksissa on hiipumassa. Me tarvitsemme rajoitusten höllentämistä, jotta kestävyys säilyisi, sillä virus vaeltaa keskuudessamme vielä pitkään.

Hallitus on mielestäni tehnyt oikeita toimia asiantuntijoita kuullen antamalla ihmisille mahdollisuuden hengittää hiukan vapaammin. Lapset ja nuoret pääsevät kouluun ja harrastuksiin, mutta myös ikäihmisten ja erityisryhmien elämää täytyy pikkuhiljaa pystyä helpottamaan. Se on nimittäin niin, että on helppoa olla yksin, mutta pitkään jatkuessaan yksinolo syö meitä sisältäpäin ja vie uupumukseen.

Haluan hallitusta kiittää erityisesti myös siitä, että kaikki nämä tiedotustilaisuudet on [Puhemies koputtaa] puhuttu myös viittomakielellä. Näin on varmistettu myös viittomakielisten ajankohtainen tiedonsaanti.

15.42 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä se oikeasti niin on, että kysyä täytyy, mikä Suomen koronalinja oikeastaan on. Onko hallituksen strategia ”testaa, jäljitä, eristä” vai ”emme tavoittele laumaimmuneiteettia” vai kenties THL:n strategia ”epidemiaa on tukahdutettu jo liikaa, ja se leviää liian hitaasti”? Kansalaiset ovat ihmeissään ja miettivät, koulut ovat alkamassa, ja vanhemmilta tulee viestiä, onko koulunmeno turvallista.

Kyllä tämä on myös maskikysymys. Koronakriisi on itse asiassa suojamaskikriisi. Tein jo huhtikuun alussa kirjallisen kysymyksen, jossa kysyin, millaisia suosituksia annatte ministeriöstä liittyen maskeihin. Ette silloin mitään antaneet, mutta nyt teette selvityksen. Kyllä se selvitys kestää kohtuuttoman pitkään, kesäkuun loppuun saakka. Kertokaa hieman, mitä siinä selvityksessä aiotte kertoa. Voisitteko sanoa ihan selkokielellä yksinkertaisesti, että käyttäkää kansalaiset suojamaskeja? Kyllä niistä on apua, kun julkisilla paikoilla tuolla liikkuu. [Mika Niikko: Hommatkaa niitä!]

15.43 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun on päädytty siihen, että rajoituksia vähennetään, niin sehän pitää tehdä räätälöidysti elikkä sekä alueittain että aloittain ja vielä sillä tavalla, että siellä sisällä räätälöidään, ja se edellyttää testauksia ja jäljittämistä paljon paljon enemmän kuin mitä tällä hetkellä. Haluaisimme nähdä sen, että julkistettaisiin, mitä on aiottu tehdä tämän suhteen.

Itse ehdottaisin, että nyt rukattaisiin ja uudistettaisiin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeita siitä, ketä testataan ja miten järjestetään se jäljittäminen. Toinen räätälöinnin kohde ovat mielestäni koulut. Mielestäni pitäisi antaa mahdollisuus kunnille päättää räätälöidysti, mitkä koulut jäävät etäopetukseen ja mitkä eivät, että voitaisiin soveltaa näitä. Sitten vielä nämä yli seitsemänkymppiset, mistä täällä on puhuttukin: sekin pitäisi räätälöidä.

Sitten vielä yksi ohje: Miettikää näitä vaikutusten arviointoja. Ministeri Kiuru sanoi äsken, että aina kun me teemme jotain, niin jos se menee huonosti, sitten me peruutamme —

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

mutta kun tämä ei tunnu kivalle, [Puhemies koputtaa] ja sen tähden sanoisin, että ennakolta arviointia vaikutuksista.

15.44 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Kyllä pitää uskoa maanviljelijöitä, kun he sanovat, että heillä on pula työntekijöistä. Silloin on hyvä, että hallitus tarttuu tähän ja keksii keinoja, joilla saataisiin ihmisiä niihin töihin, jotka odottavat. Se on pelkästään vastuullista ja järkevää.

Edustaja Tavion puheenvuoroon: Ei voi samaan aikaan sanoa, että pitäisi tukahduttaa, ja samaan aikaan sanoa, että tarvitaan alueellisesti erilaisia toimia. Ei voi lähteä siitä, että tukahdutetaan tilanne vain Uudessakaupungissa, koska silloin Uusikaupunki pitää eristää ikuisiksi ajoiksi. [Ville Tavio: Se on jo tapahtunut Uudessakaupungissa!] Tukahduttaminen ei onnistu. Meidän pitää tottua siihen, että täällä ihmiset kuitenkin liikkuvat. Kaikki eivät voi pysyä kotona. Meidän pitää valitettavasti elää tämän tilanteen kanssa, olla varovaisia, pitää tartunnat alhaalla, niin että meidän terveydenhuoltojärjestelmä pelittää, mutta emme me voi lähteä siitä, että tukahdutetaan yksittäisiä kaupunkeja ja oletetaan, [Puhemies koputtaa] että tilanne jäisi siihen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Huttunen ja hänen jälkeensä ministeri Andersson.

15.46 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen päätökset ovat olleet varmasti vaikeita. Kuten täällä on todettu, niin siellä ovat vaakakupeissa olleet ihmisten terveys, toisaalta yritysten hyvinvointi ja kansantalous. Jos oikein rivien välistä ymmärsin, niin myös oppositiolta saatiin kiitosta Purran puheenvuorossa tästä, että Ruotsiin verrattuna olemme pärjänneet Suomessa hyvin ja meillä on säästynyt ihmishenkiä. [Eduskunnasta: Kyllä!]

Edustaja Lohi toi esille tämän maskiongelman ja kysyikin siitä ministeriltä. Näitä maskejahan tarvitaan paljon muillekin kuin ikäihmisille. Meillä on monia työtehtäviä, on rakennustyömaita, on poliiseja, on palomiehiä tuolla kentällä töissä, ja hekin tarvitsevat ihan normaalityössä näitä suojamaskeja. Minuun ovat ottaneet yhteyttä monet pienyritykset, että he tekevät erilaisia visiirejä ja maskeja, ja todenneet, että meidän sertifiointijärjestelmä on erittäin jäykkä ja niitä maskeja ei saa markkinoille, koska niillä eivät laatukriteerit täyty tämän sertifiointin kautta, vaikka ne olisivat käytännössä hyviä. Olisin halunnut kysyäkin ministeri Kiurulta: onko tähän sertifiointiin tulossa mitään helpotusta, että saataisiin maskeja markkinoille ihan suomalaisista yrityksistä?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson ja sen jälkeen ministeri Kiuru.

15.47 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty hyviä puheenvuoroja siitä, että tarvitaan myöskin tällaisia alueellisia ja kohdennettuja työkaluja. Kun nyt esimerkiksi opetus- ja koulutusmaailman osalta siirrytään pois valmiuslain soveltamisesta, joka siis tosiaan on tämmöinen laaja kaikkia kuntia, kaikkia kouluja samalla tavalla rajoittava keino, tavoitteena pitäisi olla se, että jatkossa kun tätä epidemiaa hallitaan, se tehdään tartuntatautilain nojalla, joka antaa mahdollisuuksia kunta- sekä aluetasolla aluehallintovirastoille ja myöskin kunnan toimivaltaisille tartuntatauti- viranomaisille tehdä päätöksiä yksittäisten koulujen tai useamman kunnan alueella sijait-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

sevien koulujen sulkemisesta, mikäli se on välttämätöntä epidemiatilanteen hallitsemiseksi.

Sen sijaan meidän nykyinen perusopetuslakimme ei mahdollista tällä hetkellä niin laajaa alueellista harkintaa siinä, miten opetusta järjestetään, että se mahdollistaisi paikallisesti sellaista päätöksentekoa, jossa kunta voisi päättää järjestää koko opetuksen etänä [Puhemies koputtaa] kaikille peruskoululaisille, eli siellä tätä joustovaraa ei tällä hetkellä ole, mutta mielestäni tämä on yksi seikka, [Puhemies: Aika!] mitä meidän pitäisi pohtia tämän pandemiatilanteen näkökulmasta.

15.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! CE-merkinnästä tehtiin tärkeä huomio, ja se on yksi isoimmista tulpista tällä hetkellä myös koko Euroopassa, ei vain Suomessa, tällaisen suojavälineiden EU-raamin osalta, ja siltä osin myös komissio itse on ryhtynyt tässä toimii, eli putkessa olevat CE-merkintää hakevat tuotteet saavat toisenlaisen aseman kuin tämä nykyinen lainsäädäntö sellaisenaan vaatisi, ja se tuo tähän jo merkittävää lievennystä. Me olemme kuitenkin Suomessa tilanteessa, jossa me emme ole kaikilta osin voineet pitää vain CE-merkityistä tuotteista kiinni, ja se koskee tätä kotimaista tuotantoa. Eihän silläkään tule olemaan ensimmäisinä aikoina tällaista laillista CE-merkittyä osaa, mutta komissio on lieventänyt nyt näitä kantoja, ja se antaa meille liikkuvuutta tässä kysymyksessä.

Sitten kysyttiin testauksesta, ja olen itse aivan samaa mieltä siitä, että tämän työkalun pitää olla laajassa mittakaavassa käytössä. Sen takia tehtiin yhteiskunnan sitouttamiseksi tähän laajempaan testausstrategianäkökulmaan jo iso kannanotto valtioneuvoston puolesta [Puhemies koputtaa] siinä, että 10 000:ta haetaan. 6 000 meillä on jo nyt tällä hetkellä kapasiteettina. Testausta on laajennettu jäljityksen osalta myöskin todella paljon, [Puhemies: Aika!] mutta tällä hetkellä ongelma on myös se, että kentällä todella sitoudutaan siihen, että kaikki testataan — ihan aidosti kaikki testataan. [Välihuutoja oikealta] — Jos näitä esimerkkejä on, te toimitatte niitä minulle, ja niihin puututaan jokaiseen. [Puhemies: Aika!] Joka ainoalle järjestäjälle nämä ohjeet on toimitettu.

15.50 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin tässä kysynyt, missä ovat nyt nämä kausityöntekijät, joille tehtiin tässä salissa lakimuutos, jotta heitä saadaan sinne maatalouteen töihin. Onko heitä tullut sinne, kun nyt halutaan jo lisää? Eli toisin sanoen nämä lakimuutokset eivät aina välttämättä toimi.

Maskien osalta olisin kysynyt: onko nyt näin, että tartuntatautilain 75 §:ää, jossa maskien standardia voidaan muuttaa, ei ole harkittu vai eikö sitä voida tehdä EU-lainsäädännön vuoksi?

Sitten kysyn hallituksen tavoitteesta: Pääministeri Marin, sanoitte, että teidän tavoitteenne on pyrkiä estämään viruksen leviämistä, mutta tämä Hetemäen exit-raportti, jonka perusteella te olette tehneet nämä jatkoaskeleet pois rajoitustoimista, kuvailee kuitenkin laumaimmuneettisuojan sekä viruksen leviämisen. Kumpaa te nyt noudatatte?

15.51 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, totta kai hallitus noudattaa omaa päätöstään: estetään ja hidastetaan.

Täällä oppositioista esitettiin, että pitäisi etukäteen selvittää, mikä on rajoitustoimien purun vaikutus. Tässä viruksessa on niin paljon asioita, joita emme tiedä, että se on täysin mahdotonta. Esimerkiksi tällä hetkellä Euroopassa riippumatta siitä, mitkä ovat olleet ra-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

joitustoimenpiteet tai milloin epidemia on alkanut, näyttäisi, että kaikkialla samaan aikaan tämä taittuu. Tässä on vielä paljon, mitä emme tiedä.

Minä otan yhden esimerkin. Silloin kun Uudenmaan sulku purettiin, niin oppositiosta käytettiin sellainen puheenvuoro, että nyt hallitus päätti, että virus saa levitä koko maahan. No, kuinka kävi? Ei levinnyt. Sellainen puheenvuoro käytettiin. Silloin muun muassa vaadittiin tiukempia kokoontumisrajoituksia. Senkin jälkeen ja ilmankin niitä viruksen levinneisyys on edelleen jatkanut laskuaan. [Sari Sarkomaa: Niitä vaati keskusta!] Eli sen takia nimenomaan tämä, mitä myös WHO on suosittanut, että puretaan hallitusti, arvioidaan ja sitten mennään eteenpäin, on se turvallinen avautuminen, ja siihen rinnalle tarvitaan tämä [Puhemies koputtaa] testaa, jäljitä, eristä -strategia.

Kysyisin vielä, onko ikäihmisille tulossa tarkennettuja suosituksia. Niitä moni kaipaa.

15.52 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos pääministeri kuuntelee, niin me oppositiossa kyllä hyvin ymmärrämme, että kenelläkään ei ole nyt totuutta eikä viisautta lopullisesti hallinnassa. Oikein ja väärin, se on suhteellinen kysymys, ja erityisesti se on suhteellinen kysymys sen takia, että hallitus on ilmoittanut hybridimallista, eli mitä tahansa tehdään, sitä voidaan käytännössä perustella hybridimallilla, koska ei ole mitään, mihinkä oikeata tai väärää lähtee peilaamaan.

Tämän takia olisi erittäin tärkeää, että ilmoitatte selvästi oman kantanne, oman linjanne ja sen lisäksi annatte eduskunnalle eli myös oppositiolle tietoa. Juuri tähän tiedon puutteen perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota, arvoisa pääministeri, valmiuslain suhteen, ja valmiuslaki on tässä eduskunnassa ja hallituksessa ollut tänä vuonna esillä.

Varsinainen kysymys on itselläkin se, voisitteko arvioida rakentavasti sitä, että me vähän eri alueilla toteutamme eri keinoja. Jos on pikkuinen kunta, jossa ei ole yhtään tautia, niin miksi sen ainoan kuppilan pitää olla kiinni?

15.54 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rantanen kysyi näistä kausityöntekijöistä ja niiden määrästä ja tilanteesta.

Tässä on tehty hyvää yhteistyötä sisäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, ulkoministeriön ja STM:n kesken. Ensinnäkin arvio tietysti tulee sieltä maa- ja metsätalousministeriön ja yrittäjien puolelta. Ensisijaisesti koetetaan saada kotimaista väkeä pelloille töihin, mutta jonkin verran tarvitaan varmasti näitä ulkolaisia, tottuneita työntekijöitä.

Nyt näiden ukrainalaisten osalta on oltu aktiivisessa yhteydessä Ukrainan hallitukseen ja sieltä on saatu nyt sitten varapääministerin tasolta vakuutus siitä, että Ukraina on valmis siihen, että tällaisia henkilöitä voi Suomeen tuoda, ja niiden yrittäjien puolesta tullaan lentoja järjestämään, jotka niitä tarvitsevat. Tässä mielessä tässä oli pieni viive. Ensimmäisellä lennolla tuli 200 ihmistä, sitten tuli pieni tauko, kun Ukraina teki omia päätöksiään, ja nyt nämä päätökset ovat kunnossa, niin että näitä ihmisiä voidaan saada.

15.55 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on kansainvälisessä vertailussa pärjännyt erittäin hyvin koronaviruksen hallintaan saamisessa. Nyt se seuraava vaihe, mihin olemme menossa, rajoitusten osittainen purkaminen ja tarkentaminen, voi hyvinkin olla vaikeampi, mutta jos myös tästä seuraavasta vaiheesta hyvin selviämme, niin voi olla, että lopputuloksena meidän suomalaisten usko ylipäättäänsä koko Suomen kykyyn selvitä hyvin vaikeistakin tilanteista kasvaa. Jos näin tulee olemaan, niin se on tietysti tämän maan tulevaisuudelle oikein hieno asia, mutta vielä emme tiedä.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

On paljon asioita, joita tästä viruksesta ei tiedetä. Myöskin tutkijat käyvät keskenään keskustelua. Siksi on hyvin tärkeää, että hallituksen tekemien päätösten tietopohja on julkinen. Hallitushan on näin luvannut. Itse haluaisin selvyyden erityisesti siihen, millä perusteilla THL arvioi sen, kuinka moninkertaisesti [Puhemies koputtaa] todellisia tartuntoja on verrattuna havaittuihin tartuntoihin, koska se vaikuttaa sekä siihen, mikä on mahdollista, [Puhemies: Aika!] että siihen, mikä on toivottavaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Halla-aho, Vestman ja sitten pääministerille.

15.56 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me olemme nyt kuulleet viikkokausia, että suomalaisista kymmenistä tuhansista työttömistä ei ole teemmään maatalouden kausitöitä vaan tarvitaan osaajia esimerkiksi Ukrainasta ja Vietnamista. Nyt sinne sitten kuitenkin kelpaa juuri maahan saapunut turvapaikanhakija Irakista tai Somaliasta. Eikö tämä ole teidän mielestänne hiukan huvittavaa? [Välihuutoja]

Edustaja Lohi sanoi, että jos nämä ihmiset eivät työllistyäkään, niin mikä muuttuu huomona tästä nykyisestä tilanteesta tämän muutoksen myötä. Minäpä selitän teille. Suomessa on hyvin erilaisilla statuksilla ja jopa ilman statusta ulkomaan kansalaisia, joilla ei ole täällä työoikeutta. Nyt he voivat hakea turvapaikkaa ja sillä tavoin kiertää työperäistä maahantuloa koskevan lainsäädännön ja saada turvapaikanhakijoina työnteke-oikeuden, ja heillä on voimakas insentiivi ottaa vastaan työ millä tahansa ehdolla tai jopa maksaa siitä työpaikasta, koska se tekee heistä työperäisen maahanmuuttajan. He voivat hakea sillä perusteella statuksen muutosta myöhemmin. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Tämä kaikki on nähty vuosien aikana Ruotsissa, jossa raja työperäisen ja humanitaarisen maahanmuuton välillä on hämärretty.

15.57 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronavirus on määritelty Suomessa yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi. Samalla listalla koronan kanssa ovat muun muassa kolera, lavantauti ja paiserutto. Olemme toistuvasti kuulleet kevään aikana, että terveysviranomaiset, THL sekä sosiaali- ja terveysministeriö — jota te, ministerit Pekonen ja Kiuru, johdatte — haluavat edistää kiistanalaista laumasuojastrategiaa. Hetemäen työryhmän raportissa, joka siis nyt on hallituksen purkutoimenpiteiden perustana, todetaan, että tavoitteena on hallittu muttei liian voimakas hidastaminen. Toisin sanoen taudin halutaan leviävän.

Hallitus on vedonnut toistuvasti juridiikkaan. Koulutkin oli kuulemma pakko avata kahdeksi viikoksi lain takia. No, tartuntatautilain mukaan valtion viranomaisten ja asiantuntijalaitosten sekä kuntien on järjestelmällisesti torjuttava tartuntatauteja. Kysyn pääministeriltä: Pidätkö tämän torjuntavelvoitteen kannalta hyväksyttävänä ja laillisena, että Suomen terveysviranomaiset haluavat edistää [Puhemies koputtaa] koronan nopeampaa leviämistä suomalaisiin tai kokeilla leviämistä avaamalla koulut? [Puhemies: Aika!] Ja miten korona eroaa tältä osin esimerkiksi kolerasta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohen nimi mainittiin. Viimeinen vastauspuheenvuoro hänelle ja sen jälkeen ministeri Kiuru ja sitten pääministeri.

15.59 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on erilainen käsitys edustaja Halla-ahon kanssa siitä, että jos turvapaikanhakija saa tehdä töitä hakuprosessin aikana ja hän menee töihin nyt tässä tapauksessa, niin ei hänen statuksensa muutu työperäiseksi maahanmuuttajaksi siitä, vaan hän on edelleen turvapaikanhakija, ja jos hän saa kielteisen päätöksen prosessin jälkeen, niin hänen pitää poistua maasta.

Minä ajattelen itse niin yksinkertaisesti tästä, että jos meillä on Suomessa henkilöitä, jotka täällä ovat, niin sitä parempi, mitä useampi heistä tekee työtä, joka hyödyttää suomalaista yhteiskuntaa, riippumatta heidän statuksestaan. Ja kun me puhumme monesti myös siitä ongelmasta, että meillä on henkilöitä, joista me emme tiedä, missä he ovat — he eivät ole täällä laillisella luvalla — niin siinä on ongelma, että me emme tavoita heitä. Jos henkilö on töissä, niin me tiedämme, missä hän on, ja hän hyödyttää yhteiskuntaa. Minusta tässä on enemmän kysymys asenteesta kuin jostakin muodollisesta lainsäädännöstä tai statuksesta. Tämä korjaus tähän puheenvuoroon. Minusta asenteen pitää olla se, että kaikki töihin, jotka täällä ovat.

16.00 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt teille, edustaja Vestman, sanoa kysymykseenne suoran vastauksen: Ei, ministeri Kiuru ja ministeri Pekonen eivät tavoittele laumasuojaa. Suomen olosuhteissa se ei olisi edes mahdollista. Euroopan olosuhteissa käydään jatkuvaa asiantuntijoiden välistä debattia siitä, syntykö koronaviruksesta edes sellaista laumasuojaa kuin laumasuojaksi sitä ajateltaisiin, syntykö siitä immunitettia, ja jos syntyy, kuinka pitkään ja minkälaista. Tältä osin tämä on minusta aivan käsittämätöntä, kun tämä hallitus on useaan kertaan todennut, että me emme tavoittele laumaimmuneettityypistä strategiaa tässä maassa, ja nyt totean teille vielä kerran, että sitä ei tavoitella.

Olen tyytyväinen siihen, että tämä hallitus on pystynyt — vaikkakin tässä hallituksessa on mukana monta eri ryhmää — sentään olemaan samaa mieltä siitä, mitä tavoitellaan. Siltä osin pidän sitä epäoikeudenmukaisena teidän ryhmänne osalta, että täällä Vestman tavoittelee sitä, että mitään ei voi tehdä, ja samasta ryhmästä tavoiteltiin äsken, että etätöistä pitäisi luopua ja koko aikuisväestön osalta suositella hallituksena, että lähdetään siellä hakemaan [Puhemies koputtaa] fyysisiä kontakteja niin, [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] että ollaan kaikki päivät jo lähitöissä. Nyt pitää myös kokoomuksessa päättää, mitä ajetaan. Me olemme tässä esittelemässä hallituksen strategiaa, joka on yhtenäinen. [Paavo Arhinmäki: Kokoomuksella on kaksi linjaa, perussuomalaisilla kolme!]

16.01 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Häkkänen kysyi, onko meillä kaikki välineet valmiina, ja rehellinen vastaus on se, että meillä ei ole kaikki välineet valmiina. Esimerkiksi tämä mobiilisovellus ei ole valmis, se on lainsäädännöllisestikin erittäin hankala kokonaisuus, mutta me kyllä edistämme sitä. Myös suojainten ja suojavälineiden osalta meillä on puutteita saatavuudessa, ja sen vuoksi teemme kaikkemme, jotta kotimainen tuotanto lähtisi käyntiin. Rehellinen vastaus tähän: kaikki ei ole valmiina, mutta silti meidän on uskallettava toimia, ja hallitus lähtee siitä, että kun asteittain ja hallitusti puramme rajoitustoimenpiteitä ja jatkuvasti myös seuraamme aktiivisesti sitä, miten tämä rajoitustoimien purkaminen vaikuttaa, niin meidän on mahdollista avata yhteiskuntaa asteittain.

Hybridistrategia tarkoittaa — sitä myös täällä kysyttiin — että me siirrymme kohti tätä testaa, jäljitä, eristä ja hoida -ajattelua, mutta samaan aikaan meillä on edelleen myös ra-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

joitustoimenpiteitä voimassa ja niitä hyvin hallitusti ja asteittain puretaan. Eli se ei ole joko—tai-strategia, vaan se on sekä—että-strategia.

Sitten täällä kysyttiin myös tästä tukahduttamisesta. Varmasti olisi mahdollista, että Suomessa tauti nitistettäisiin. Me koventaisimme toimenpiteitä, me menisimme paljon kovempiin toimenpiteisiin kuin mitä nyt olemme nähneet; voisimme varmasti Suomesta tämän taudin hävittää. Mutta hyödyttäisikö se mitään? Suomen kansalaisilla on aina oikeus lähteä ja palata Suomeen. Tauti voisi tulla sitä kautta takaisin maahamme. Ja yhtä lailla meillä tavara- ja rahtiliikenne kulkee — myös sitä kautta tämä tauti voisi tulla takaisin maahamme. En usko, että se on tänäkään salin tahto, että me sulkisimme yhteiskunnan erittäin pitkäksi aikaa, jopa vuosiksi, [Mika Niikko: Ei kukaan sitä ole esittänyt!] niin, että tänne ei tautia missään olosuhteissa tulisi. En pidä sitä järkevänä valintana, ja sen takia me kuljemme kultaista keskitietä: pikkuhiljaa hallitusti avaamme ja samaan aikaan tarkasti seuraamme ja tarvittaessa korjaamme linjaamme.

Tietenkin me kaikki toivomme, että rokote olisi mahdollisimman pian [Puhemies koputtaa] saatavissa, ja kun puhutaan tästä laumasuojasta, niin se suoja tulee todennäköisesti lopulta vain toimivan rokotteen kautta, jonka tarpeeksi moni väestöstä ottaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.09.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. Tässä yhteydessä käydään keskustelu myös asiakohdasta 7.

Aki Lindén sd: Ovatko nämä kolmen minuutin puheenvuoroja vai viiden?

Puhemies Matti Vanhanen: Tässä oli muistaakseni suositus nopeatahtisista 3 minuutin puheenvuoroista.

19.09 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä pääministeri aiemmin esitteli tämän hallituksen periaatepäätöksen, joka käsittää suunnitelman koronavirusepidemian hillitsemiseksi asetettujen rajoitustoimenpiteiden jatkamiseksi sekä purkamiseksi hallitusti ja asteittain. Käydyssä keskustelussa käsiteltiin niitä toimia, jotka ovat edellytyksenä sille, että yhteiskuntaa pystytään avaamaan.

Erityisesti nousi keskusteluun tämä maskisuositus, joka omalta osaltaan voisi nopeuttaa yhteiskunnan avautumista ja esimerkiksi ikäihmisten pääsyä osallistumaan. Pääministeri keskustelun aikana totesi, että hallitus ei ole kieltänyt maskien käyttöä, vaan jokainen voi niitä oman harkintansa mukaan käyttää. Mutta on todettava, että näissä julkisissa tiloissa käytetyistä yksittäisistä maskeista ei ole hyötyä eli niiden hyöty ikään kuin realisoituu vain,

jos käyttö on laajaa, koska maskin käyttäjä ei suojaa itseään, vaan hän suojaa niitä läheisiään tai ihmisiä, jotka liikkuvat samoissa tiloissa.

No, Marinin hallitus kertoi tekevänsä tästä selvityksen. Olen itse sitä mieltä, että tätä suojamaskien käytön vaikeutta on liioiteltu. Maskit ja niiden käyttö eivät ole mitään rakettitiedettä. Jos kotihoitajien kankaaiset kasvomaskit tai huivit riittävät vanhusten suojaksi, niin miksi ihmeessä ne eivät suojaisi myös muissa sosiaalisissa tilanteissa? Tutkimusnäyttöä ja kansainvälisiä kokemuksia löytyy runsaasti, ja ajattelen, että suomalaiset eivät ole sen tyhmempiä kuin vaikkapa saksalaiset tai belgialaiset oppimaan kasvomaskien käyttöä. Eli ei mielestäni tarvitse erikseen nimenomaan suomalaisten kohdalla tutkia, kykenevätkö he oppimaan kasvomaskin oikeaa käyttöä.

Ajattelen, että erityisesti yli 70-vuotiaiden kohdalla — heiltä on alkanut tulla yhä enemmän surullisia viestejä synkistä näköaloista, kun on sellainen tunne, että erityissuosituksille ei ole näköpiirissä loppua — tämä suojamaskikäytäntö, tietenkin yhdistettynä turvaväleihin ja hyvään hygieniaan, voisi tuoda mahdollisuuden heillekin nopeammin päästä osalliseksi yhteiskunnan toiminnoista.

19.12 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Suomi otti maaliskuussa käyttöön valmiuslain, ja lain tarkoituksenaan on suojata väestöä poikkeusoloissa, ja valmiuslaki rajoittaa ihmisten elämää hyvin poikkeuksellisella tavalla. Muistan, kuinka silloin maaliskuun 17. päivänä muun muassa Martin Scheinin kritisoi näitä poikkeusolojen perusteita, joihin hallitus viittasi omassa perustelumuiotiossaan, ja totesi, että ne eivät silloin olisi täytyneet, ja totesi: ”Se on poikkeuslaki ja sitä käytetään vain poikkeusoloissa. Silloin on olennaista, että sitä käytetään vain silloin, kun poikkeukselliset olot ovat käsillä.” Ja hän totesi silloin: ”Nyt ikään kuin varmuuden vuoksi ennakoivasti otetaan jo käyttöön sellaisia kriisivaltuuksia, joihin tämä nykyinen tilanne ei anna oikeutta. Tässä on kyse lainvastaisuudesta ja perustuslainvastaisuudesta.” Martin Scheinin totesi, että houkutusena onkin saattanut olla ottaa käyttöön valtuuksia, joille ei ole vielä perusteita. Hänen mielestään olisi pitänyt maaliskuussa edetä askel askeleelta ja turvautua aluksi pienempiin valtuuksiin.

Nytkin ehkä hieman itse ajattelen niin, että onko tässä tilanne, että nämä valmiuslait ja poikkeustila jätetään tässä tilanteessa hivenen kuin varmuuden vuoksi voimaan. Onko meidän tilanteemme sen kaltainen, että emme pärjäisi esimerkiksi tartuntatautilain suomilla rajoitustoimilla, kun nimenomaan niitä nyt valtaosa käytössä olevista on? Mielestäni tätä perustuslakivaliokunnan on syytä huolellisesti tarkastella.

Voisin kysyä esimerkiksi, miksi on välttämätöntä pitää kahvilat ja lounaspaikat suljettuina vielä koko toukokuun esimerkiksi sellaisessa kunnassa, jossa ei ole viime aikoina tai itse asiassa koko epidemian aikana ollut juurikaan tartuntoja tai ei jopa yhtään. Kysehan on perusoikeuksien rankasta rajoittamisesta, elinkeinovapaudesta ja omaisuuden suojusta. Uudenmaan laipioinnin purkamisen kohdallahan hallitus perusteli sitä nimenomaan juridisella näkökulmalla ja totesi, että ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin avata. Nyt voi hyvin kysyä: millä tavalla se tilanne poikkeaa näistä kahviloista ja ravintoloista, joiden perustuslaillista elinkeinovapautta ja omaisuuden suojusta rajusti loukataan?

Edustaja Räsänen nosti hyvin esille yli 70-vuotiaat, ja itse pidän välttämättömänä, että heidän tilannettaan arvioidaan uudelleen. Onko tilanne se, että me nyt suojaamme näitä 70 vuotta täyttäneitä ihmisiä ja eristämme heidät omaan kotiinsa lähes vankilan vertaisiin olosuhteisiin ja aiheutamme heille paljon muuta tuskaa ja vaikeutta? Itse olisin sitä mieltä, että tällaisessa yhteiskunnassa, missä me elämme, me voisimme yhteiskuntana joustaa näiden

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

ikäihmisten suuntaan enempi ja tarjota heille mahdollisuuksia entistä paremmin osallistua yhteiskunnan eloon. Esimerkiksi kun kirkko on nyt avaamassa jumalanpalveluksia, niin sain huolestuneen viestin eräältä hieman vanhemmalta rouvalta, että kyllä, jumalanpalvelukset alkavat, mutta emmehän me ikäihmiset sinne saa mennä. Kyllä pitää saada mennä, ja minun mielestäni meidän yhteiskunnan on siinä joustettava ja annettava tilaa näille ikäihmisille esimerkiksi päästä kirkkoon mutta myös kauppaan, apteekkiin ja sentyyppeihin tilanteisiin ilman, että näiden ihmisten tarvitsee siellä meitä nuorempia väistellä. Toivon, että yhteiskunta ottaa tämmöisen hieman enempi lähimmäisenrakkautta tuntevan otteen näitä ikäihmisiäkin kohtaan.

19.17 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Minulle jäi epäselväksi, oliko tämä 3 minuuttia vai 5, kun edustaja Heinonen puhui 4 minuuttia 30 sekuntia. Eli tämä on siis 5 minuuttia?

Puhemies Matti Vanhanen: Kyllä se oli pitkitetty 3 äsken.

Selvä, kiitoksia. En ole kateellinen ollenkaan, mutta kiinnitin huomiota. [Timo Heinosen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Kuukausi sitten, kun me ensimmäisen kerran jatkoimme näiden valmiuslain tiettyjen pykälien käyttöä, minulla jäi käyttämättä puheenvuoro tästä 88 §:stä johdun siitä, että ajankohta oli epäedullinen. Nyt tällä hetkellä olen oikein odottanut vuoroa, että tämä tulisi. Vaikka meitä ei nyt niin monta täällä ole, haluan tähän erityisesti kiinnittää huomiota.

Toteaisin, että debattiosuus tästä aiheesta oli kyllä mielenkiintoinen. Kirjasin tänne muistiinpanoihin, että keskustelu velloi maataloudesta maskeihin, kolerasta kouluihin ja aika harva puhui tästä varsinaisesta asiasta. Kiitan edustaja Heinosta siitä, että hän äskeisessä puheenvuorossaan puhui nimenomaan valmiuslaista eikä kaikesta mahdollisesta, mihin se saattaa sinänsä taustana liittyä.

Tässähän on nyt kysymys viidestä pykälästä, ja erityisesti terveydenhuoltoon liittyvät 86 ja 88 sekä 87 § ovat nyt mielenkiintoni kohteena.

Tämä 88 § liittyy kiireettömän hoidon asioihin. Voi olla, että salissa nyt oleville henkilöille tämä on aika tuttu, mutta ehkä noin laajemmin ei ole. Mitä se käytännössä tarkoittaa? Sairaanhoidopiireille on viimeisten vuosien aikana langetettu silloin tällöin miljoonien eurojen uhkasakkoja. Yksikään sairaanhoidopiiri ei ole joutunut niitä maksamaan, koska ollaan yleensä saatu ne jonot poistettua sen uhkasakon alla ollessa. Kysymys on siitä, että on olemassa nämä kolmen kuukauden ja kuuden kuukauden aikarajat kiireettömälle hoidolle. Nyt oli perusteita sille, että me luovuimme tästä pakosta, joka olisi saattanut johtaa siis todella uhkasakkoihinkin, koska on keskitettävä resursseja nyt akuuttiin eli tämän koronainfektion hoitoon. Mutta niin kuin täällä on aiemminkin tuotu ilmi, tämä heiluri — jos vertauskuvallisesti sanon heiluri — on nyt heilahtanut toiseen äärelaitaan. Kiireetöntä hoitoa on purettu enemmän kuin olisi tarpeen, ja toisaalta myös potilaat ovat itse omalla käytöksellään reagoineet niin, että tällä hetkellä kiireetön hoito ei toteudu kuin ehkä tietyiltä osin, 30-, 50-, 60-prosenttisesti, ja tästä alkaa muodostua suuri terveydenhuolto-ongelma. Se on täällä salissa tuotu esille. Sen takia vetoaisin tässä nyt, että meidänhän on pidettävä tämä pykälä voimassa, mutta kyllä se on sairaanhoidopiirien tehtävä valistaa alueellaan väestöä niin, että siellä on aikoja myös kiireetöntä hoitoa varten ja toimenpiteitä tehdään.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Tämä oli ihan se perusviesti, minkä takia tämän puheenvuoron halusin tässä käyttää. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Tarkennuksena vielä, että tämän keskustelun aihepiiri kattaa sen koko pääministerin esittelypuheenvuorossaan esittämän laajan aihepiirin. [Aki Lindén: En moittinut puhemiestä!]

19.20 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan epidemian nitistäminen on kaikin tärkeintä, mutta samalla kun me käymme nyt keskustelua valmiuslain toimivaltuuksien jatkamisesta, puhumme hyvin laajasti Suomen yhteiskuntaan liittyvistä kysymyksistä, kuten esimerkiksi rajoituksista kansalaisten perusoikeuksiin. Niin kuin aikaisemmin täällä on keskusteltu Uudenmaan sulun yhteydessä, kun sitä sulkua käynnistettiin ja sitten kun sitä päätettiin, silloinhan todettiin, että liikkuminen ja ihmisten siirtyminen paikasta toiseen on perustuslaillinen oikeus. Perusopetuksen osalta, kun on mietitty, miten tilannetta jatketaan, on myös mietitty sitä, miten perusoikeuksien näkökulmasta tällainen sinänsä toimiva etäopetus nyt sitten toimii oppivelvollisuuden näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Yksi elementti on laillisten elinkeinojen harjoittaminen, ja nyt olemme tämän epidemian hillitsemiseksi laittaneet ravintolat kiinni ja siltä osin puuttuneet elinkeinovapauteen. Pääministeri totesi päivällä avauspuheenvuorossaan, että 1.6. alkaen avataan ravintoloita asteittain ja hallitusti. Se oli erinomaisen tärkeä linjaus. Samalla kuitenkin muistuttaisin siitä, että kun näitä ravintoloihin liittyviä lakeja käytiin lävitse, niin muun muassa talousvaliokunta ja myös perustuslakivaliokunta totesivat yksiselitteisesti, että epidemian niin salliessa pitää näitä rajoituksia voida purkaa myös alueellisesti. Tämä seikka tuli itselleni kyllä vahvasti mieleen, kun katsoin näitä epidemiatilastoja esimerkiksi pohjalaismaakuntien osalta: kolmessa pohjalaismaakunnassa yksittäisiä tartuntoja 2—3 viikon aikana. Ja kun mietitään perustuslakivaliokunnan lausuntoa, talousvaliokunnan lausuntoa, että ”epidemian niin salliessa”, niin kyllä minä nyt viestittäisin perustuslakivaliokunnalle hyvin vahvasti sitä näkökulmaa, että nyt voitaisiin käyttää sitä pykälää, joka on täällä eduskunnassa yhteisesti sovittu. Toki perustuslakivaliokunta miettii sitten yksityiskohdat tarkkaan, mutta jos joskus niin nyt olisi aika se eduskunnan tahto huomioida alueellisissa rajoitusten lieventämisissä.

19.24 Lulu Ranne ps: Arvoisa herra puhemies! Hallitus on saanut kansalaisten ja yritysten tuen koronapandemian hoitamisessa osin pyytämällä ja osin määräämällä. Luottamus on kuitenkin lunastettava.

Hallituksen ongelma ei ole hyvien aikomusten, teorioiden, selvitysten, suunnitelmien tai edes rahan puute. Hallituksen ongelma on toteutus. Niin sanotut puolueettomin asiantuntijavoimin laaditut suunnitelmat ja ohjeet menevät toteutusvaiheessa pieleen siksi, etteivät ne kohtaa todellisuutta, oli kyse sitten testauksesta, suojautumisesta, koulujen avaamisesta tai yritysten talouskriisin hoitamisesta.

Koulujen avaamisessa ollaan matkalla kohti suurta riskinottoa. Ei lasten ja nuorten tulevaisuus kahteen ylimääräiseen kotonaoloviikkoon kaatuisi, mutta ne voisivat pelastaa monen rakkaan hengen.

Koronasta kärsineiden yritysten pelastamisyritykset näyttävät kerta toisensa jälkeen menevän pieleen. Yritystuissa otettiin räjähtävä lähtö, kun valittu väärä työkalu laukesi syliin, eikä tilanne ole korjautunut kuten kuuluisi. Yritysten tukemisella on nyt kiire, eikä uusiin

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

mokiin ole varaa. Siksi mediassa olevat tiedot uudesta yritysten yleistuesta nostavat hiukset pystyyn. Tuessa mekaanisesti huomioitavat tiedot yritysten kiinteistä kuluista, kuten vuokrasta, saataisiin kuulemma verottajalta. Arvoisa hallitus, verottajalla ei ole sellaista lasipalloa, josta se näkisi yrityksen kiinteät kulut. Tulorekisteristä, alv-tilityksistä, veroilmoituksista tai tilinpäätöksistä niitä ei näe. Vain yritys itse tietää kiinteät kulunsa. Jos valmistelevat ministerit ovat nyt tällaisen luulon varassa, suosittelen keskustelemaan vielä jonkun sellaisen kanssa, jolla on todellista kokemusta yritysten laskentatoimen omakohtaisesta hoitamisesta.

Ainoa järkevä tukimuoto on koronan takia menetetyn myynnin kompensoiminen ja se, että yritys saisi käyttää rahat, mihin tarvitsee selvittääkseen hengissä, pois lukien tietenkin voitonjako. Tämän tuen on nyt onnistuttava ykkösellä ja pian. — Kiitos.

19.26 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen uusi strategia pitäisi kyllä nimetä toisin. Ei pitäisi pelottaa kansalaisia hybridistrategia-termillä vaan puhua mieluummin siitä, mistä on kysymys: että pidetään epidemia ja pandemia tiukasti hallinnassa, rajataan sitä ja vähennetään minimiinsä sekä terveydelliset, sosiaaliset että taloudelliset vahingot.

Tämän kannalta on tärkeää myöskin se informaatio, mitä kansalaisille tulee. Tässä keskustelussa on viitattu tähän THL:n ja osin Hetemäen työryhmän raporttiin, että siellä on kiistämättä aika ristiriitaista ainesta juuri riveillä ja rivien väleissä siitä, onko siellä taustalla tällainen laumasuoja-ajattelu, ja se sitten ikään kuin lipsahtaa joihinkin teksteihin. Olisi korkea aika varmasti tarkistaa nämä tekstit, että ne eivät olisi ristiriidassa hallituksen sinänsä johdonmukaisen ja selvän politiikan kanssa.

Tärkeää on myöskin asiantuntijatiedon käyttäminen mahdollisimman monipuolisesti. Kuten on nyt pitkään jo todettu, niin me emme tiedä tätä COVID-19-koronaviruksen käyttäytymistä, liian paljon on vielä harmaan ja mustankin peitossa siitä. Silloin ei jonkin auktoriteettiaseman perusteella pidä liiaksi uskoa yhteen asiantuntijatahoon, vaan pitää antaa kaiken tiedon vaikuttaa siihen, että löytyvät sitten ne varhimmat ja oikeimmat tiedot, joiden pohjalta päätöksiä tehdään. Tätä samaa keskustelua on käyty, mitä olen seurannut, kaikissa maissa, kun näitä torjuntastrategioita on tehty, mutta meidän omaan perinteeseemme laajan julkisuusperiaatteen maana erityisesti Suomessa ja Pohjoismaissa kuuluu se, että annetaan kaiken tiedon kukkia ja sen perusteella sitten tehdään mahdollisimman viisaita ja järkeviä ja analyyttisiä ratkaisuja poliitikkojen toimesta.

Nyt tarvitaan sitten eriytyneempää jatkostrategiaa, ja nyt annettiin tässä hallituksen uudessa strategiassa pohjalinjat, mutta tarvitaan paljon konkreettista, eriytyneempää päätöksentekoa. Keskustelussa on viitattukin siihen, missä sitä eriytymistä tarvitaan: tarvitaan enemmän alakohtaisia suosituksia, ratkaisuja. Osin tarvitaan myös alakohtaista tilapäisen lainsäädännön valmistelua, vaikkapa juuri nuo ravintola-alan jatkotoimet sitten 1.6. jälkeen, ja sitten tarvitaan myöskin tätä alueellista eriyttämistä. Siellähän on jo lainsäädännön pohjat esimerkiksi tässä ravintola-alan laissa, erillislaissa. Siellä on lueteltu maakunnittain nämä toimenpiteet, joilla on helppo tavallaan sitten myöskin jatkotoimia rajata alueellisesti oikein.

Perustuslakivaliokuntaan viitattiin. Sillä on tietysti se ongelma, että se ei voi työntää narulla: perustuslakivaliokunta käsittelee vain niitä esityksiä, jotka sinne tulevat hallitukselta, ja ei voi toisinpäin antaa ohjeita, mitä muuta pitäisi tehdä tai mitä toisin. Mutta edus-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

kunnalla kokonaisuutena on tietysti näitä poliittisia välineitä, millä voidaan toivomuksia ja velvoitteita hallitukselle päin asettaa mahdollisimman oikeista ja tehoavista jatkotoimista.

19.30 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Pääministerin selonteko tänään oli selkeä, kuvasi, että hallituksella on tilanne hyvin hallinnassa ja koronaviruksen kaikki monimutkaisetkin perusasetelmat kyetään hallitsemaan.

Tässä ihmettelin edustaja Ranteen puheenvuoroa äsken siitä, että toteutus on epäonnistunut. Kun katsoo näitä kansainvälisiä vertailuja, niin Suomeen viitataan jatkuvasti maana, joka on ehkä kaikkein tehokkaimmin ja parhaiten onnistunut toteuttamaan oikeita toimia. Rajoittavat toimet ovat olleet oikea-aikaisia, ehkä jopa hieman etuaikaisiakin, ja nyt näitä rajoitusten lievennyksiäkin yhtä lailla tehdään oikein. Tilastot ovat sikäli mielenkiintoisia, että Suomessa kuolleisuus on suhteessa kokonaisväkilukuun kaikkein pienintä Euroopan maiden joukossa kansainvälisesti verrattuna, ja kaiken lisäksi, kun katsotaan näitä tilastotietoja, niin selkiää se, että hallituksen lähestymistapa on ollut oikea, kun nämä riskiryhmät on tiedostettu.

Tämä on aidosti ikäihmisten sairaus, niin kuin infektiosairaudet ovat yleensäkin, mutta tämä erityisesti on sitä. 84 vuotta on se mediaanikuolleisuusikä Suomessa niissä noin 250 kuolleessa, jotka Suomessa tällä hetkellä on. Kun katsotaan sitä jakaumaa vielä täsmällisemmin, niin 70 prosenttia on yli 80-vuotiaita niistä, jotka ovat menehtyneet tähän tautiin, 70—79-vuotiaita on 15 prosenttia ja loput, se toinen 15 prosenttia, sitten alle 70-vuotiaita. Aidosti on kyse yli 80-vuotiaiden ihmisten taudista, mutta se koskettaa myöskin tätä 70:n ikäluokkaa.

Nyt olemme kuitenkin tilanteessa, että tämä tauti ei sillä tavalla ole hallinnassa, että tämä tulee jäämään meidän keskuuteemme. Me emme tästä selviä ihan yhdessä rytäkässä, ja siinä suhteessa nyt on tärkeätä, että näitä rajoitustoimenpiteitä lähdetään tietoisesti ja hallitusti hellentämään, ja kyllä me tulemme siihenkin tilanteeseen, että meidän täytyy eriyttää tarkemmin tämä niin sanottu ikäihmisten riskiryhmien kategoria.

Meillä on hyvin paljon yli 70-vuotiaita, 70—80-vuotiaita ihmisiä, jotka ovat hyväkuntoisia, ja nyt tämä normaalin elämän tietäntyyppinen palauttaminen täytyisi mahdollistaa: ihmisten kohtaaminen, tietenkin liikkuminen, ulkoilu erityisesti — ei sitä ole edes kielletty vaan pikemminkin suositeltu ylläpitää.

Kun tilastoja käy tällä hetkellä läpi ja miettii alueellista eriytymistä, niin meillä on noin 3 500 uusmaalaista, jotka ovat saaneet tämän tartunnan. Jos se kerrotaisiin vaikka kymmenellä, jotta saataisiin todellinen tartunnan saaneiden määrä, niin liikutaan 35 000:ssa. Se tarkoittaa, että 2 prosenttia uusmaalaisista tällä laskelmalla olisi sen tartunnan piirissä, 98 prosenttia ei olisi vielä tätä tautia kohdannut. Tämä on meidän keskuudessamme, ja meidän täytyy asteittain pyrkiä yhteiskuntaa kehittämään, erityisesti myöskin nämä ikäihmiset ottamaan huomioon niin, että he pääsevät lähes normaalin elämän alkuun noudattaen kuitenkin niitä hygieni- ja muita määräyksiä.

19.34 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Yhteinen tehtävämme on rakentaa luottamuksen yhteiskuntaa. On tärkeää, että kansalaisilla on vahva turvallisuuden tunne myös poikkeusolojen keskellä — että uskaltaa ulkoilla, käydä kaupassa, uskaltaa päästää lapset kouluun ja päiväkotiin.

Avaamme Suomea vähitellen, harkitusti ja asteittain kohti kesää. Hallituksen jatkamat valmiuslain asetukset on tehty tämän hetken tautitilanteen valossa. Ne tulevat seuraavaksi

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

perustuslakivaliokunnan jälkitarkastukseen. Asetukset rajoittavat edelleen perusoikeuksiamme riskiryhmien suojelemiseksi ja tehohoidon kapasiteetin varmistamiseksi. Rajoitusten tulee olla edelleen välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. On tärkeää, että perustuslakivaliokunnan toimintaa ei politisoida, vaan siellä tehdään puoluepolitiikasta riippumatonta oikeudellista, perustuslaillista ja ihmisoikeussopimukseen liittyvää arviointia. Tämäkin lisää osaltaan kansalaisten luottamusta ja turvallisuudentunnetta.

Arvoisa puhemies! Olemme tekemisissä vakavan sairauden kanssa, jota testaamme, jäljitämme, eristämme ja hoidamme. Suomessa on kuollut noin 250 ihmistä koronan vuoksi. Läheisen menettäminen on aina kipeä asia. Monessa kodissa on nyt surua. On toki muitakin vakavia sairauksia, joihin kuolla, ja myös niitä pitää pystyä hoitamaan.

Arvoisa puhemies! Ei ole syytä kylvää koronapelkoa eikä -hysteriaa. Tällaisesta epävarmuudesta ja pelosta kertoo sekin, että kaikkiin rajoitustoimien purkamisiin näytetään reagoivan voimakkaasti tunnepohjalta. Jos etsimme syyllisiä ja virheitä, rajoitustoimien hallittu ja asteittainen purkaminen ei etene toivotulla tavalla. Hoitajat ja viranomaiset ovat tehneet parhaansa — kiitos siitä heille. Jos syyllistämme esimerkiksi hoitajia ja hoivakoteja iäkkäiden kuolemista, se voi saada aikaan ohjeiden tulkintaa varman päälle ja ehkäistä ja hidastaa esimerkiksi ikäihmisten tapaamisten turvallista järjestämistä tai potilasta ja omaisia kunnioittavan saattohoidon toteuttamista.

19.37 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuden näkökulmasta tätä koronakriisiä ja näiden rajoitusten purkamista olen tässä miettinyt ja haluan esittää siihen pari näkökulmaa.

Tänäänkin ovat MTV:n uutiset uutisoineet, että koulujen avaamisella voi olla katastrofaalisia vaikutuksia: lapset levittäisivät koronavirusta jopa oireettomina. Tämmöisiä uutisia kun lukee, niin se varmasti pistää ihmisiä miettimään aika paljon sitä asiaa, mikä tässä nyt on tärkeätä ja mikä on hallituksen linja, ja hyvin monia vanhempia varmaan jännittää tämä tilanne laittaa lapsia kouluun.

Itseäni hiukan mietityttää tässä erityisesti se, kun on tullut lukuisia yhteydenottoja eläintuotannossa olevilta ihmisiltä — ei niinkään tuolta puutarhapuolelta mutta eläintuotannosta elikkä maidontuottajilta ja sianlihantuottajilta. Heillä on peltotyöt tällä hetkellä, Etelä-Suomessa saattaa olla osin tehtynä, mutta tuolla hiukan pohjoisempaan on nyt erittäin tärkeä aika tämän vuoden sadon saamiseksi ja onnistumiseksi. Heitä suoraan sanoen hiukan jännittää tämä tilanne: voivatko he laskea lapsensa kouluun turvallisista mielin, vai onko mahdollista, että lapsi tuo sieltä tämän viruksen kotiin, ja onko mahdollista, että siellä talon isäntä tai emäntä, kumpiko siellä nyt tilaa hoitaakaan, sairastuu tähän, mikä vie sitten peltotyöt. Olisi ollut mahtavaa, jos olisi ollut ministeri paikalla, mutta jollakin tavalla olisi nyt syytä laittaa vanhemmille selkeä viesti, millä edellytyksillä lapsi voi jäädä pois, niin ettei sitä tarvitse arpoa tai ei tarvitse jännittyneenä viedä lasta kouluun tai laittaa matkaan sinne.

On myöskin muita semmoisia huoltovarmuuden kannalta tärkeitä aloja: energiakuljetukset ja varmaan lukuisia muita ammatteja, joissa tällainen vanhempien jonkinlainen huoli tästä aiheesta saattaa tulla kyseeseen.

Minun mielestäni olisi ollut hyvä edelleen tarjota mahdollisuutta siihen, että lapsi voisi jatkaa etäopetuksessa. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

19.40 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Kuulimme tänään iloisen uutisen: pääministeri kertoi, että viruksen leviäminen on saatu hallintaan. Kun tilanne on hallinnassa, niin se tarkoittanee sitä, että kaikki tartuntaketjut tiedetään tarkasti ja on olemassa reaaliaikainen tieto epidemian tilasta päivän tasalla. Mikä tärkeintä, jos tilanne on hallinnassa, yllätysten mahdollisuus on hyvin pieni. Muussa tapauksessa tilanne ei ole hallinnassa. Toivon, että väärää tilannekuvaa ei lietsota poliittisten pisteiden saamiseksi.

Arvoisa puhemies! Koulut alkavat viikon päästä, näin päätti hallitus. Yli kymmenen hengen ryhmät on kuitenkin suositeltu kiellettäväksi 1.6. saakka. Tämä luo varmasti ristiiriitaisia tilanteita tuolla arjessa. Toivoisinkin, että sieltä tulisi vähän tarkennusta näihin säädöksiin, joita suomalaiset ovat kiitettävästi totelleet. Mietin, miten hallitus kuvittelee koulujen järjestävän turvavälit, kun normaalioloissa siellä ei tahdota saada yhtä koulukiusaajaa kuriin.

Täällä salissa on tänään käytetty hyviä puheenvuoroja. Tässä kun ministeri oli kertonut iloiset terveiset, niin hallituspuolueiden jäsenet nimenomaan painottivat, että hallituksen linja on estää ja hidastaa viruksen etenemistä Suomessa — estää ja hidastaa. Samaan aikaan kuitenkin hallitus sulloo kymmeniätuhansia lapsia tila-autoihin ja pikkubusseihin koulukuljetuksissa, joissa tauti leviää varmasti, jos ja kun se siellä vielä jyllää.

Itse katsoisin, että vastuullisuus ja sellainen rehellinen tilanteen tasalla oleminen olisi nyt se paras keino lähteä etenemään, ja poliitikkojen tulisi mielestäni katsoa... Ei missään tapauksessa tietenkään tässä mitään lietsomista saa olla, mutta kyllä tällainen hallituksen keskustelu, mitä kuuntelin tuossa alkukeskustelussa, että kun toisaalta sanotaan, että estetään ja hidastetaan, ja toisaalta lyödään koululaiset... Me kaikki tiedämme, että maaseudulla kuljetukset suoritetaan useimmiten pikkubusseilla, ja kun esimerkiksi syrjäkyliltä haetaan 10 lasta ja bussiin mahtuu 12, niin siellä on aika tiukka tunnelma. Tämä kuvio ei toimi käytännössä, vaikka ministeriaitiosta kuinka kauniisti sanotaan, että pidetään huoli, että turvavälit säilyvät.

Arvoisa puhemies! Toivon, että hallitus kiinnittää huomiota tällaisiin seikkoihin, ja toivon todellakin, että tämä koulujen avaaminen ei tuo tullessaan sitä, mitä moni asiantuntija pelkää. Terveyttä kaikille!

19.43 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Päivällä tuolta huoneesta keskustelua kuunnelleena muutamia kommentteja ihmettelin, kun väitettiin, että hallituksella ei ole kansan luottamusta. Jopa eduskuntatutkimus on ihmetellyt hallituksen korkeita kannatuslukuja näin poikkeuksellisina aikoina.

Mutta tähän varsinaiseen keskusteluun.

Minusta hallitus on onnistunut tähän asti hyvin. Itse olen sitä mieltä. Suomessa on koronaepidemian kasvu saatu pysähtymään rajoitustoimenpiteillä, ja ihmiset ovat arjessa noudattaneet aika hyvin tätä ohjeistusta. Tällä hetkellä on useita maakuntia, missä ei ole yli viikkoon ollut yhtään tartuntaa. Kun katsoin viimeisen vuorokauden luvut, niin taitaa olla viimeisen vuorokauden luvuista 80—90 prosentin väliin tartunnoista pääkaupunkiseudulla, Uudellamaalla. Tämä on se tilanne, ja nyt sitten, kun näitä rajoitteita puretaan — harmi, että eivät ministerit ole paikalla — nouseekin kysymys niin yleisötapahutumien, harrastamisen kuin sitten ravintoloiden ohjeistuksen osalta ministeriöiltä avien suuntaan, että annetaanko siinä minkäänlaisia väljyyksiä sitten paikallisille aveille tulkita sitä alueen tilannetta. Minusta siinä pitäisi aluehallintovirastoilla näitten turvallisuusmääräysten ja täytäntöönpanon osalta mahdollistaa väljyyttä.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Näistä toimenpiteistä erityisesti olen iloinen, että samaan aikaan kun koulut avataan, niin myös sitten lasten ja seurojen harrastustoiminta niin liikunnan kuin kulttuurin osalta saadaan liikkeelle ja kesäkuun alussa myös sitten kilpailutoiminta. Tämä on äärimmäisen tärkeää monelle järjestölle ja seuralle, jotka tätä toimintaa pyörittävät. Suurin kysymysmerkki on ehkä sitten, kun jalkapallon ja pesäpallon pääsarjat käynnistyvät, miten ne pysyvät sitten taloudellisesti viemään kauden läpi. Voi olla, että syksyllä on sitten pelatusoperaatio, jos näihin yleisömääriin ei kesken kesän yleisötapahumien osalta puututa. Toivotaan, että olen väärässä.

No, eniten tässä salissa on puhuttanut sitten tämä ikäihmisten asema ja arki. Se on ihan inhimillistä, kun rajoitteet edelleen heidän osaltaan ovat voimassa. Hienoa, että sosiaali- ja terveysministeriö miettii nyt niitä toimenpiteitä, pystyttäisiinkö tietyin reunaehdoin näitä väljentämään. Se olisi äärimmäisen tärkeää niille ihmisille, jotka noudattavat täydellisesti tätä ohjeistusta. Eihän ketään ole tälläkään hetkellä sidottu sinne seinien sisään ja liikkuminen on ollut mahdollista, mutta suomalaiset ovat kuuliaista kansaa ja noudattavat näitä. Pitää tietysti muistaa, että se taudinkuvahan ei ole muuttunut miksikään ikäihmisten suhteen, kun STM tätä miettii.

19.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty keskustelua yli 70-vuotiaiden mahdollisuudesta osallistua yhteiskuntaan. Edustaja Heinonen puheenvuorossaan nosti esiin kysymyksen mahdollisuudesta päästä jumalanpalveluksiin, ja itsellenikin näitä kysymyksiä on tämän päivän aikana tullut. Toivonkin, että erilaisten kulttuuritilaisuuksien järjestäjät ja seurakunnat huomioisivat nämä yli 70-vuotiaat ja muut riskiryhmiin kuuluvat, jotka ovat noudattaneet kiltisti näitä suosituksia karanteenioloista tähän saakka, ja esimerkiksi järjestäisivät erillisiä tilaisuuksia, erillisiä jumalanpalveluksia näille henkilöille vähän samaan tapaan kuin kaupoissa on aamulla, kun liike on vielä puhtaimmillaan, järjestetty riskiryhmille mahdollisuus asioida ennen muita asiakkaita.

Mutta on aika merkillistä — ja tulee myös paljon palautetta siitä — että samaan aikaan kun näitä yli 70-vuotiaita ja riskiryhmiin kuuluvia suojellaan vahvoilla karanteenisuosituksilla, sitten toisaalta riskiryhmiin kuuluvat esimerkiksi terveydenhuollon työntekijät tai nyt opettajat, eivät mielestään saa suojelua eivätkä pääse sellaisiin tehtäviin, joissa voisivat olla altistumatta koronavirukselle. Esimerkiksi Lääkäriliiton selvityksen mukaan vain puolet riskiryhmiin kuuluvista lääkäreistä oli päässyt vähemmän riskialttiisiin tehtäviin, eli yli 60-vuotiaat riskiryhmiin kuuluvat lääkäritkin ovat joutuneet koronapotilaita hoitamaan. Samoin olen tänään saanut yhteydenottoja yli 60-vuotiailta riskiryhmiin kuuluvilta opettajilta, joiden puolisokin saattaa kuulua riskiryhmään. He ovat yrittäneet saada esimerkiksi palkatonta virkavapaata näiden kahden viikon ajaksi, mutta se ei ole onnistunut.

Jotkut ovat ihmetelleet, mikä ihmeen maaginen raja siinä 60 ja 70 vuoden välissä menee, kun 70-vuotiaita suojellaan niin vahvoin toimenpitein ja lähes 70-vuotiaat toisaalta eivät sitten saa suojelua, vaikka sitä erityisesti pyytäisivät ja vaikkapa palkatonta virkavapaata yrittäisivät hakea.

On tärkeää, että näiden toimenpiteiden kohdalla kansalaiset kokevat, että ne ovat oikeudenmukaisia ja perusteltuja, ja sen takia on tärkeää, että näistä käydään keskustelua.

19.50 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tämän koronaepidemian aikana matematiikka, tilastotiede ja epidemiologia ovat kokeneet varsinaisen renessanssin, ja itsekin tässä nyt muutaman keskeisen numeron haluan aluksi todeta.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Viisi viikkoa sitten teho-osastoilla hoidettiin Suomessa keskimäärin 80:tä potilasta koronainfektion takia. Neljä viikkoa sitten, eli kun siis tulemme tänne nykyhetkeä kohti, se 80 oli pudonnut 74:ään, seuraavalla viikolla se oli 62, viime viikolla se oli 51, ja tällä hetkellä, kun ei tämä viikko ole vielä ihan puolessavälissäkään, niin se alkaa nelosella, 44 oli tämän päivän tieto. Näiden lukujen valossa tässä on tapahtunut myönteinen käänne. Toisaalta voidaan sitten todeta toinen lukusarja. Meillä on testejä tehty tänään 110 000 suomalaiselle. Se vastaa 2:ta prosenttia koko meidän väkiluvustamme. Se on sama osuus kuin Saksassa oli kaksi viikkoa sitten, silloin he olivat tehneet testin 2 prosentille koko väestöstään, ja minun mielestäni Saksassa on ylipäätään tehty aika järkeviä toimenpiteitä tässä asiassa. Viimeisen viikon aikana uusia tartuntoja tuli 667. Eli vaikka me olemme testanneet enemmän, niin nyt me löydämme kuitenkin aika maltillisen määrän, mutta tämä kertoo juuri siitä, mikä täälläkin on sanottu, että ei tämä epidemia millään tavalla ohi siis tietenkään ole, vaikka siinä on tällaisia hallinnan piirteitä.

Edustaja Eskelinen ja eräät muut ovat viitanneet näihin alueellisiin eroihin. Minä laskin sen niin, että otin maamme 20 sairaanhoitopiiristä kaksi sairaanhoitopiiriä, joissa on eniten tartuntoja, eli suuri Uusimaa ja pieni Länsi-Pohja. Kun laskee niiden tartunnat yhteen ja vertaa niiden yhteiseen väkilukuun, niin 100 000:ta asukasta kohti tartuntoja on 224. Koko muu Suomi yhteenlaskettuna on 39. Tämä on siis suurempi kuin viisinkertainen ero, eli tämä kertoo, että meillä on kyllä hyvin erilaiset tilanteet, niin kuin täällä on viitattu.

Kuolleisuus toistaiseksi on ollut tämä 252 henkilöä, mikä on 100 000 asukasta kohti 4,5.

Kun nyt on puhuttu tästä hallituksen strategiasta, niin minun mielestäni siinä arvostelussa on kyllä nyt ollut vähän tällaisia semanttisia piirteitä. Sanoisin näin, että mitä muuta se on kuin sitä tukahduttamista, että me pyrimme testaamaan, testaamaan enemmän eli etsimään tartuntoja esille, ja sitten kun löydämme, niin järjestämään sen eristyksen, sitten jäljittämään niitä kontakteja ja vielä järjestämään heille karanteenit ja testaamaan heitä. Sehän on juuri sitä tukahduttamista. Mutta kun puhutaan hybridistä eli kahden keinon strategiasta, sen rinnalla kulkevat nämä rajoitukset, ja rajoituksethan ovat asioita, jotka jakavat selvästi mielipiteitä. Tässäkin salissa on hetki sitten puhuttu, että pitäisi saada ravintoloita enemmän auki, toisaalta ollaan oltu kriittisiä sitä kohtaan, että kouluja nyt avataan. Eli tämä hybridi, joka ei varmaan sanana ole hyvä, on siis kahden keinon strategia. Rajoituksia maltilla ja sitten yhä enemmän ja enemmän testaamista ja eristämistä. Tämä on se strategia noin kansankielisesti tiivistettynä.

19.54 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut asetukset eräiden valmiuslain toimivaltuuksien jatkamisesta, mutta osa näistä rajoituksista, joita koronaa varten on tehty, päättyy kuitenkin jo ensi viikolla, ja odotettavissa onkin, että tartuntojen määrä kääntyy jälleen nousuun. Tätä rajoitusten purkamista varten olisi mielestäni tarvittu vahvempaa tutkimustietoa esimerkiksi lasten saamista koronatartunnoista tai tartuttavuudesta. Sitä ei maailmallakaan juuri vielä ole.

Arvoisa puhemies! Rokote- ja lääketutkimus etenee ripeästi, mutta rokotetta odotellessa epidemian eteneminen on kuitenkin pyrittävä pysäyttämään perinteisemmin keinoin. Siinä meille mallia voi näyttää muun muassa suunnilleen Suomen kokoinen Uusi-Seelanti, joka on ilmoittanut saaneensa taudin kuriin kovilla rajoituksilla. Sen esimerkki osoittaa, että taudin tukahduttaminen on mahdollista, vaikka muutakin on julkisuudessa väitetty. Tuoreen tiedon mukaan tukahduttamisen puolesta aikovat ensi viikolla vedota myös kymmenet suomalaiset tieteentekijät, ja toivonkin hallituksen kuuntelevan heitä aidosti.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Epidemian tukahduttaminen olisi hyväksi sekä terveyden että talouden kannalta. Elinkeinoelämän valtuuskunnan ekonomisti Sanna Kurronen on todennut kantanaan, että Suomen tulisi painaa epidemia mahdollisimman pieneksi ja pitää se matalana, jotta voimme alkaa palata kesällä kohti normaalia. Tämä on hyvin ymmärrettävä näkökulma, sillä jos kotimaista kulutusta halutaan vauhdittaa, niin täytyy ihmisten ensin tuntea olevansa turvassa.

Arvoisa puhemies! Täällä viitattiin näihin maakunnallisiin eroihin. Onkin selvä, että tautitilanne on selvästi pahin pääkaupunkiseudulla, jonka hieman yli miljoonan ihmisen väestöön on kohdistunut peräti noin 60 prosenttia koko maan tartunnoista, siis väestömäärään suhteutettuna Uudellamaalla on tartuntoja ollut noin kuusinkertainen määrä muuhun maahan verrattuna. Toisaalta THL:n vasta-ainetutkimuksen alustavien tulosten mukaan immunitetin saaneita on jopa Uudellamaalla varsin vähän, ja se on vahva merkki siitä, ettei piiloon jääneiden tartuntojen määrä ole kovin suuri. Sen vuoksi rajoitustoimia ei pidä purkaa hätäisesti eikä harkitsemattomasti varsinkaan koronasta pahiten kärsivillä alueilla. Pikemminkin erityisesti pääkaupunkiseudulla tarvittaisiin mielestäni tiukempia rajoitustoimia. Myös kasvusojaimet kannattaa ottaa yleiseen käyttöön viimeistään silloin, kun kotimainen tuotanto on saatu kunnolla käyntiin.

Arvoisa puhemies! Täällä on myös viitattu tähän laumasuojaideologiaan. Valitettavasti hallituksen apuna toimineen Hetemäen työryhmän linjaukset ovat monen asiantuntijan mukaan olleet tässä mielessä epäjohdonmukaisia. Muun muassa ekologian ja evoluutiobiologian tutkijatohtori Tuomas Aivelo pitää työryhmän raportin sairastuvuusarvioita epärealistisina, ja lisäksi infektio lääkäri Ville Holmberg arvelee, että raportin ääneen lausumaton strategia olisi laumasuojaan pyrkiminen. Luin myös itse tuon raportin läpi enkä voinut tosiaan välttyä siltä vaikutelmalta, etteikö tämä laumasuoja siellä jonkinlaisena pohja-ajatuksena olisi. Meidän tulee kuitenkin pyrkiä siihen, että mahdollisimman moni suomalainen välttyisi tältä vakavalta taudilta, joka on erityisesti monen ikäihmisen osalta kohtalokas.

Arvoisa puhemies! Pahoittelen puheajan ylitystä mutta totean lopuksi, että suomalaisten hengen ja terveyden suojaaminen olisi kestävästi ja moraalisesti oikea lähestymistapa asiaan.

19.58 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Iäkäs rouva soitti minulle ja toivoi, että pääsisi puolisokean muistisairaahan puolisonsa luokse, jolloin tuttu ääni toisi turvallisuutta. Eihän avioliittomme voi päättyä näin, hän kysyi.

Täällä on puhuttu paljon ikääntyneistä. Edustaja Räsänen ehdotti tilaisuuksien järjestämisestä riskiryhmäläisille erikseen — varmasti hyvä ajatus sovellettavaksi. On ehdotettu myös, että 70-vuotiaitten kohdalla voitaisiin tehdä ryhmittelyä asumismuodon tai toimintakyvyn mukaan, jotta saataisiin tilanteet erilaisiksi.

Nämä valmiusasetukset koskettavat ikääntyneitä erityisesti kiireettömän hoidon määräajoista joustamisen kohdalla. Kun halutaan varmistaa henkilökunnan riittävyys ja kouluttaa, on myöskin ajettu tätä kiireetöntä hoitoa alas, vaikka alueella ei ole ollut tartuntoja. Tilanteet toki ovat erilaisia eri puolilla Suomea, kuten edustaja Lindén hyvin selkeästi edellä kuvasi.

Aikaisempien skenaarioiden valossa annettiin aika yhteneviä ohjeita kaikkialle Suomeen, ja varmaan tämä ohjeistus aiheutti tämän kiireettömän hoidon alasajon. Tämä vaikuttaa kyllä ikääntyviin, jotka joko eivät ole uskaltaneet lähteä hoitoon, ovat peruneet hoitojaan tai eivät olisi päässeet sinne. Vähitellen, kun on saatu lisätietoa, on myös alettu aja-

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

tella alueellisemmin, mikä on hyvä asia. Esimerkiksi materiaalin jakautumisessa alueet on otettu oikeinkin tasapuolisesti huomioon ja on alettu myöskin tehdä rajat ylittävää yhteistyötä sairaaloiden kesken. Kaikki tämä on hyvää kehitystä, jota voimme hyödyntää myöskin tulevilla kriiseillä.

Emme voi elää koronakuplassa. Meidän täytyy oppia elämään koronan kanssa. Siksi on tärkeää, että kannustamme myöskin ihmisiä menemään sairaalaan silloin, kun on siihen tarve. Tuolla pohjoisessa onkin sanottu, että koronaan varautuminen on ollut kalliimpaa kuin koronapotilaiden hoitaminen. Kaikessa on tärkeää tehdä yhteistyötä, puhalttaa yhteen hiileen ja myöskin huomioida iäkkäät ja kaikki heidän sairautensa.

20.01 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kuten monesti on sanottu, virus on uusi, hoitokeinot vasta kehittyvät, rokotetutkimus vaatii vielä paljon panostuksia ja kansainvälisen yhteisön yhteistyötä ennen kuin se on kaikkien ulottuvilla. Sitä ennen strategia on tukahduttaa korona kanveesiin siellä, missä se pyrkii nousuun. Testaa, jäljiltä, eristä ja hoida on hallituksen valitsema toimintalinja. Jäljityksen onnistuessa uudet tartunnat eivät leviä laajalle, tarttuvuusluku pysyy alhaisena, sairastuneita ja kuolemantapauksia tulee vähemmän. Tartuntojen ehkäisemisen lisäksi — mistä on jo viikkoja puhuttu paljon — on nopea jäljittäminen avainasemassa tämän strategian onnistumisessa. Tämä voi tarkoittaa applikaatiota, mutta myös nopeaa, tehokasta toimintaa kunnan ja työterveyden asiakkaiden hoidossa ja altistuneiden kontaktoinnissa ja testaamisessa.

Tähän mennessä päätettyjen sulkujen hinnaksi on arvioitu 5 miljardia kuukaudessa. Millaiset vaikutukset tällaisilla luvuilla on tilanteen pitkittyessä hyvinvointiyhteiskuntamme toimintaan? Entä millaiset vaikutukset sulkutoimilla on muuten ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin, kiireettömien hoitojonojen kasvuun, hammashoidon jonojen kasvuun? Olemme kuulleet mielenterveyspalveluista ihmisten syventyneestä ahdistuksesta, kouluilta tavoittamattomista lapsista, yrittäjiltä huolesta työn ja toimeentulon menettämisestä. Jokainen ymmärtää, että täydellistä ratkaisua ja tasapainoa rajoitusten suhteen voi olla mahdollista matemaattisesti laskea.

Vielä muutama sana hoivakotien, sairaalassa olevien, vankien ja säilöön otettujen asemasta. Täällä on moni jo puhunut siitä tapaamisen tärkeydestä. Juuri heikkona ihminen tarvitsee eniten lähimmäisen tukea. Ei ole järkeä siinä, että kuolevaa läheistä pääsee tapaamaan vasta saattohoitovaiheeseen siirryttäessä, monesti tilanteessa, jossa toinen ei enää jaksa puhua. Entä mikä on mahdollisesti vanhusten oma toive viime kuukausien osalta? On kiireellistä tosiaan selvittää, kuinka tapaamiset ovat kaikille halukkaille mahdollisia esimerkiksi ulkotiloissa. Nämä konttiraikaisuutkin ovat hyviä ehdotuksia, mutta nekin pitäisi mahdollistaa sitten kaikille tarvitseville.

On hyvä, että rajoituksia puretaan pala kerrallaan, jolloin vaikutuksia pystytään toivottavasti seuraamaan ja tarvittaessa reagoimaan niihin. Näen tervetulleena kesän avautuvat mahdollisuudet. Lapsille on tärkeää pitää yllä sosiaalisia kontakteja ystäviin ja esimerkiksi harrastaa ulkona rajatuissa ryhmissä. Meille kaikille ulkolenkin lisäksi mahdollisuus esimerkiksi ulkoilmanäyttelyyn, kesäteatteriesitykseen tai terassiruokailuun on tervetullutta vaihtelua, ja kotimaan matkailun kiilataksa useimpien lomalistan kärkeen kysyntää näille varmasti on.

Järkevä ja koronan suhteen varovainen ei ole sama asia kuin toimeton. Tämä koskee niin hallitusta kuin tartuntariskiä välttelevää yli 70-vuotiasta. Ainakin terveydenhuoltomme kasvattanutta palveluntarvetta ja kapasiteettihaastetta mutta mahdollisesti myös taudin riskiä

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

voimme itse helpottaa pitämällä huolta terveydestämme. Liiku, kuoki jonkun kukkapenkiä, etsi kulttuurimuoto, joka virkistää, pidä yhteys läheisiin. Suomalaiset ja myös Suomen kunnat ovat aina olleet ylpeitä itsenäisestä toimintakyvystään ja oma-aloitteisuudestaan — pidetään siitä kiinni. Kaikkeen emme tarvitse hallituksen ohjetta tai määräystä.

Ja vielä maskiselvityksestä: voimme toivottavasti luottaa myös tehtyihin kansainvälisiin ja olemassa oleviin selvityksiin ja siten välttää kuukausien työltä.

20.05 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Vielä jatkan huoltovarmuuden näkökulmasta. Ollessani YK-joukoissa opin siellä, että jos on vuosia rakennettu jotain systeemiä ja sinne tulee joku, joka sen äkisti haluaa muuttaa, niin siitä syntyy katastrofaalinen lopputulos. Suomessa on noin 30 vuoden ajan rakennettu tai rakentunut tällainen järjestelmä, jossa kausityö on hyvin pitkälti ukrainalaisten työntekijöiden varassa, ja nyt korona aiheutti sen, että epäiltiin, että heitä ei saada tänne ollenkaan. Meidän puheenjohtajamme tarjosi siihen vaihtoehtoa, että voisi lomautettuja henkilöitä palkata sinne heidän menettämättä työttömyysturvaansa. Se oli vaihtoehto. Täällä tulkittiin se niin, että se ei salli tätä ulkomaista kausityövoimaa.

Elikkä meille on tullut vuosittain noin 16 000 kausityöntekijää. Nyt se on viranomaispäättöksellä, mielestäni hallituksen toimesta, rajoitettu ensin 1 500:aan. Tänäpäin siihen on saatu joku uusi avaus, että heitä tulee lisää joko 1 500 tai 3 000, en tiedä, vähän uutisista riippuen. Tämä on kuitenkin semmoinen huoltovarmuuden kannalta merkittävä asia. Vaikka pidänkin kokonaisuutena sitä asiaa, niin se on rakentunut liiaksi ulkomaisen työvoiman varaan. Se on huono tilanne, mutta nyt tuolla puutarha- ja marjatilailloilla on sellainen hätä, että heidän pitäisi saada nyt sinne sitä työvoimaa, joka heillä on ollut siellä, he osaavat sen asian, ja tähän tilanteeseen mielestäni tulisi reagoida nopeasti. Tämä on semmoinen asia, mikä pitää vuosien saatossa pyrkiä korjaamaan niin, että emme ole riippuvaisia ulkomaisesta kausityöstä.

Sitten täällä on tänään puhuttu siitä, että maassamme olevat paperittomat, tai miksi heitä kutsutaan — turvapaikanhakijoita ja muita — saisivat työluvan. Yrittäjät kuulemma vaativat työntekijöitä sinne. Minä olen keskustellut puutarhayrittäjien kanssa, ja voin todeta sen tässä, että siitä ei löydy lääkettä tähän hommaan ollenkaan. Kulttuurierot ovat niin suuret, että sinne töihin tulevat ihmiset eivät voi ottaa työohjeita esimerkiksi semmoiselta henkilöltä, jota kutsutaan naiseksi. Elikkä tämä on nyt semmoinen asia, mihinkä hallituksen tulee kiinnittää huomiota, että tämä asia saataisiin kuntoon, niin että Suomessa saadaan sato korjattua ja ettei ensi talvena tarvitse kenenkään nähdä nälkää. Tässä on vaarana se, että sato menee pilalle. — Kiitoksia.

20.09 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Täällä keskustelussa edustaja Johannes Koskinen käytti puheenvuoron, jossa hän arvosteli tätä termiä hybridistrategia, jota pääministerikin puheenvuorossaan käytti. Itsekin ajattelen, että tuo termi on epäonnistunut ja hämmentävä, koska hybridistrategiahan tarkoittaa ihan kirjaimellisesti sitä, että kaksi erilaista tavoitetta, kaksi erilaista tavoiteltua päämäärää, yhdistetään, ja tämän hybridistrategian on tulkittu tarkoittavan jonkinlaista laumasuoja-ajattelun ja epidemian tukahduttamisen yhdistelmää. Jos sillä termillä haluttaisiin tarkoittaa vain sitä, että tätä epidemiaa yritetään nujertaa ja nimenomaan kohdennetusti tällä testaa, jäljitä, eristää, hoida -menettelyllä, niin ei hän siinä silloin tarvittaisi tällaista termiä kuin hybridistrategia, jossa nimenomaan yhdistetään erilaisia päämääriä. [Aki Lindénin välihuuto]

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Ajattelen, että olisi hyvä, jos ei tällaisia hämmentäviä termejä käytettäisi vaan se strategia ilmaistaisiin selkeästi, se, mikä on tavoite. Mielestäni se oikea tavoite on edelleen se, että tauti pyritään tukahduttamaan ja nujertamaan, koska meillä ei ole tällä hetkellä tietoa edes siitä, millä tavalla tuo immuniteetti kehittyy ja olisiko edes mahdollista luonnollisesti saada jonkinlaista laumasuojaa ennen kuin rokotetta on kehitetty. Toivon, että tämä edustaja Johannes Koskisen kritiikki myös hallituspuolueissa otettaisiin vakavasti tämän hybridi-strategia-termin kohdalla.

20.11 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä keskusteluissa on suoraan vaadittu kouluihin liittyvien valmiusasetusten jatkamista. Ne eivät ole tässä hallituksen esityksessä mukana. Koska valmiuslain mukaista välttämättömyyttä koulujen pitämiseksi suljettuina ei enää ollut, tuli silloin perustuslain mukaan palata siltä osin normaalioloihin, jolloin toimitaan tartuntatautilain ja perusopetuslain pohjalta.

Vaiheittainen siirtyminen ei ollut mahdollista oikeudellisista syistä. Perusopetuslaki takaa kaikille oppilaille subjektiivisen oikeuden lähiopetukseen. Upea suomalainen peruskoulu siirtyi joustavasti etäopetukseen ja onnistui siinä kokonaisuudessaan hyvin. Siitä opittiin myös paljon. Uskon ja luotan, että paluu tapahtuu myös yhtä hyvin, kun huolehdimme oppilaiden ja opettajien turvallisuudesta. Tehdään arkijärkisiä ratkaisuja olosuhteiden mukaan. Koulun väki mahdollistaa omalla vastuullisella työllään, osuudellaan yhteiskunnan työntekijöinä ja vastuunkantajina, että Suomi selviää tästä eteenpäin eikä kriisi pitkity pitkälle syksyyn. Viranomaisten mukaan kouluun palaaminen on turvallista.

Opetus on Suomessa lapsen perusoikeus, ja saamme olla siitä ylpeitä. Lasten perusoikeuksia ei voi rajoittaa enempää kuin on pakko. Tämä on myös YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukaista.

Me palaamme lähiopetukseen kokemusta rikkaampana. Moni opettaja on saanut uusia taitoja haltuun, ja myös oppilaat ovat oppineet käyttämään uusia alustoja. Yritykset lahjoittivat koneita koulujen käyttöön. Koulu ei ole entisensä. Nämä tulevat viikot tulee järjestää hallitusti ja joustavasti, kuten etäopetuskin järjestettiin. Varmasti viranomaiset tarkentavat ohjeitaan tulevien viikkojen varalle. Varmasti moni lapsi on odottanut pääsevänsä ystävien ja opettajan luokse. Perheet saavat hengähtää hetken. Putoamisvaarassa olevat lapset poimitaan mukaan. Tässä tarvitaan ammattilaisten yhteistyötä.

Toivon, että myös lasten harrastustoiminta palaa kesäksi ja samalla voimme harjoitella mahdollisia soveltamisia ja erilaisia käytäntöjä syksyä varten.

20.14 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpäälle täytyy todeta, että minulla on kyllä aivan päinvastaista tietoa sekä työnantajilta että työllistyneiltä turvapaikanhakijoilta. Olen ainakin rakennustyömaalta, puutarhastyöstä ja hoivakodista kuullut hyvin positiivista palautetta siitä, kuinka työhön on opittu, kuinka asenne työntekoon on ollut hyvä ja kuinka nämä työntekijät ovat olleet todella tarvittuja siellä. Kantasuomalaisia käsipareja ei ole löytynyt, ja sinne työvoimaa on tarvittu, ja nämä turvapaikanhakijat ovat olleet erittäin motivoituneita työntekijöitä ja oppineet siinä samassa myös suomen kieltä työtä tehdessään.

Meidän nykyiset karenssikäytännöt ovat todella heikot ja huonot. Ensimmäisen tai kuuden kuukauden karenssi maahan tullessa riippuen siitä, onko tullessa henkilötodistusta vai ei, sitten sen jälkeen saat työnteko-oikeuden. Jos saat kielteisen päätöksen ja se on tehty väärin perusteiden ja valitit siitä, alkaa uusi karenssi. Voi olla käynnissä oleva työsuhte,

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

joka joutuu siinä kohtaa uudelleen kolmen kuukauden tai kuuden kuukauden tauolle. Ei ole järkeä, ei työnantajan kannalta eikä turvapaikanhakijan kannalta eikä yhteiskunnan kannalta, joka siinä kohtaa sitten joutuu maksamaan tukea, kun toinen menettää palkkatulonsa työstä, jota on tehnyt. Tästä tulee työnantajilta todella paljon palautetta. Heillä on hyviä työntekijöitä, jotka he ovat mahdollisesti jo kouluttaneet, perehdyttäneet, ja tällä toistuvalla karensilla sitten heidät joudutaan lempaamaan ulos töistä. Tähän on saatava muutos muutenkin kuin vain nyt peltotöitä koskien kesääjäksi.

Sitten vielä koulupuolesta muutama sana: Jopa sota- ja kriisitilanteessa kansainväliset järjestöt pyrkivät turvaamaan oikeuden opetukseen ja oikeuden koulussa läsnäoloon ensimmäisen kuukauden kuluessa kriisin alusta. Se on lapsen perusoikeus, ja se koulu on muutakin kuin opetusta. Se on yhteisö, joka luo lapselle turvaa. Siellä on turvallisia aikuisia. Opettajan työ on opetusta, ja hatunnosto siitä, kuinka hienosti opettajat ovat etäopetuskeinoihin tarttuneet ja todellakin, kuten edustaja Kinnunen sanoi, varmasti oppineet paljon sellaista, mikä säilyy siinä opetuksessa mukana ja syksyllä voidaan sitten tarvittaessa ottaa myös uudelleen käyttöön.

20.17 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! En osallistu tähän maahanmuutto-osioon tässä keskustelussa, mutta otin vielä puheenvuoron sanoakseni mahdollisimman selkeästi sen, että tällä hybridistrategialla — josta nimestä, koska se on vierasperäinen sana, voidaan olla kriittistäkin mieltä — niin kuin itse sanoin, tarkoitetaan sitä, että me käytämme yhtä aikaa kahta keinoa, joista ensimmäinen on tämä ”testaa, jäljitä, eristä, hoida”, joka itse asiassa on sama kuin mistä toiset käyttävät nimitystä tukahduttamisstrategia. Eli ei hallitus ole sitä mieltä, etteikö yritettäisi kaikin mahdollisin keinoin tällä äsken kuvaamallani tavalla myös tukahduttaa. Mutta sen lisäksi, sen rinnalla, koska se ei yksin riitä, käytetään näitä yleisiä rajoituksia, joita meillä on ollut kymmeniä: väkiluvut, kuinka paljon saa olla koolla, suurien tilaisuuksien sulkeminen, koulut, ravintolat. Se on se toinen osa tätä kaksoisstrategiaa eli tätä hybridistrategiaa. On aivan väärin väittää, että se toinen osio olisi joku laumasuojaan pyrkiminen. En ymmärrä, että sitä väitetään koko ajan ja yritetään siitä saada sitten tämmöinen poliittinen jännite tai joitain poliittisia pisteitä, tai mitä lie sillä tavoitellaan. Nyt olen luultavasti tämän tarpeeksi selkeästi tässä todennut.

20.18 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kinnuselle voisin sanoa, että perusopetuslaki takaa myös turvallisen oppimisympäristön, ja me näemme vasta jälkikäteen sen, oliko se oppimisympäristö turvallinen, levisikö se korona siellä.

Edustaja Hopsulle voin sanoa, että olen kuullut taas päinvastaista kuin te, ja erään yrittäjän arvio oli, että 2,5 prosenttia näistä turvapaikanhakijoista pystyy tekemään poimintatyötä.

Mutta semmoisen asian haluaisin vielä nostaa tässä esiin liittyen kausityöntekijöihin, että toivon, että oikeasti hallitus ottaa tosissaan sen, että se sato saadaan korjattua. Nimitäin me emme voi laskea sitä kesätyöntekijöiden varaan, koska koulut alkavat mahdollisesti ajallaan, emme myöskään suomalaisten työntekijöiden, jotka ovat sinne lomautettuina menneet — tästä yksi puutarhayrittäjä kertoi esimerkin, että hän oli saanut sinne erittäin hyvän ja motivoituneen työntekijän, joka oli ollut kaksi viikkoa. Hän oli tehnyt kolmen kuukauden sopimuksen sillä perusteella, että hänet on lomautettu kolmeksi kuukaudeksi, mutta näin siinä vain kävi, että kahden viikon jälkeen hänet kutsuttiin töihin takaisin ja hän sitten lähti tältä puutarhalta.

Pöytäkirja PTK 67/2020 vp

Semmoinen asia vielä, mitä ehkä voisi jollakin lailla jouduttaa: Jos oikein ymmärsin, niin kesäkuun alusta aukeavat uimahallit rajoitetusti. Tällä hetkellä on tullut palautetta semmoisilta ihmisiltä, jotka kuuluvat erityisliikunnan piiriin elikkä jotka ovat jollakin lailla vammautuneita tai joilla on invaliditeettiprosentti, että he ovat olleet todella nyt jo kuu-kausien ajan sillä tavalla, että eivät ole päässeet kuntouttamaan itseään uimahallissa ja muualla. Eli toivoisin ainakin, että jos nämä rajoitukset uimahalleista poistuvat, niin he olisivat sitten etusijalla siinä alkuvaiheessa, että pääsevät sinne kuntouttamaan itseään. — Kiitokset.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

7. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 87 §:ssä säädetyn toimivaltuuden käytön jatkamisesta

Muu asia M 21/2020 vp

Lähetekeskustelu

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 6. asiakohdassa]

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 7.5.2020 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen